De la trimisul nostru, Cristian Popișteanu

leningrădene

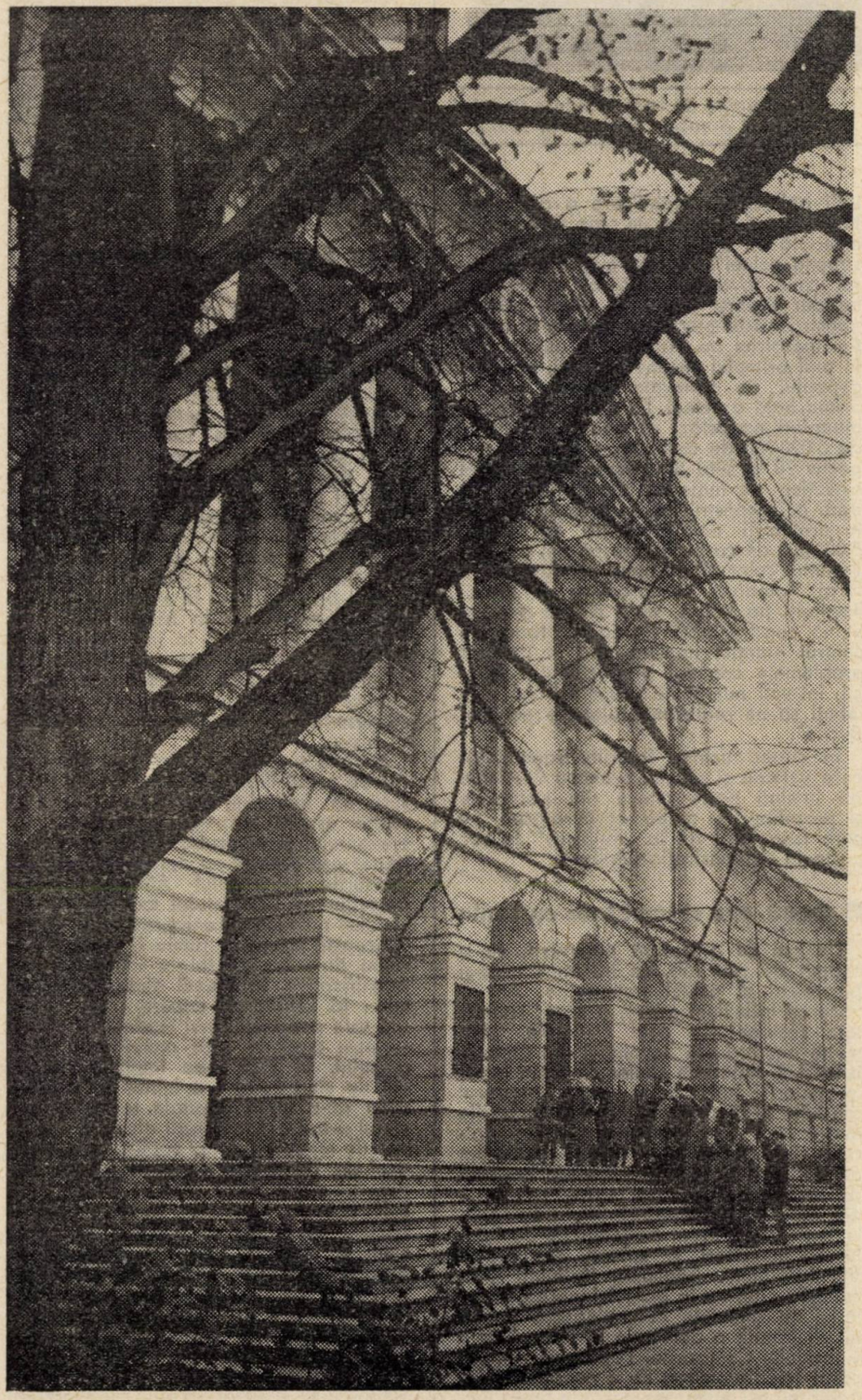

Palatul Smolnîi

matei Roșii. Își amintește că alături de soldații roșii, în aceste detașamente, s-a întîlnit cu oameni ai muncii din Germania, România, Ungaria și din alte țări care-și afirmaseră hotărît solidaritatea cu cauza revoluției socialiste. Din biografia aceasta, anii luptei sale în războiul civil îmi rămîn întipăriți printr-o distinctă trăsătură morală : prinsă în mai multe rînduri de trupele contrarevoluționare, sortită a fi împușcată și salvîndu-se întotdeauna în ultima clipă dintre cadavre, femeia-comisar nu a fost niciodată denunțată de către tovarășii ei de detașament. În momentul în care i s-ar fi cunoscut funcția de comisar-bolșevic ar fi fost lichidată pe loc.

După zdrobirea albilor, femeia-comisar s-a înapoiat la Leningrad. În aceeași uzină unde s-a născut. Acolo se produc escalatoare destinate metroului. Acolo lucrează astăzi fiica și nepoata sa. Este cea mai mare mîndrie a femeii-comisar. Zîmbitoare, energică, modestă, Olga Antonovna se pregătește să le salute din tribuna veteranilor revoluției la 7 Noiembrie.

■ Datoria generației noastre

Valentin Bugai este unul dintre sutele de mii de copii ai Leningradului asediat care au fost evacuați în timpul blocadei. Ajustor de înaltă calificare, tînărul comunist Valentin Bugai este un om cu numeroase însărcinări obștești. Deputat într-unul din sovietele raionale ale Leningradului, membru în Comitetul sindical al atelierului, instructor de educație fizică, tovarășul Bugai mi-a împărtășit cîteva din gîndurile sale. „Anul acesta nu este pentru noi, oamenii sovietici, un an obișnuit. Și aceasta datorită jubileului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Pentru mine acest jubileu are o neasemuită forță evocatoare. Consider că părinții noștri și-au făcut pe deplin datoria — ei au făcut revoluția au construit socialismul, au apărat patria. Ne revine nouă, descendenților acestor glorioși părinți, să dezvoltăm tradițiile luptei lor revoluționare. Noi trebuie să fim demni de misiunea de a apăra cuceririle revoluției, de a arăta realitatea comunismului."

L-am întrebat pe Valentin Bugai care-i sînt proiectele de viitor. „Simple. Să muncesc cît mai bine. Eu și soția mea — Antonina — lucrăm la mașini dotate cu mecanisme dintre cele mai moderne, cu o structură fină și complexă. Doresc să fac cu cinste față deservirii acestor mecanisme. Secția mea poartă numele eroului Uniunii Sovietice, Alexandr Klubov, aviator de elită în timpul războiului. Uzina se pregătește să inaugureze, la aniversarea Zilei Victoriei, un monument închinat eroilor plecați din rîndurile muncitorilor. Noi considerăm că a cinsti memoria eroilor noștri înseamnă a te dedica muncii. Numai printr-o muncă bogată în rezultate vom putea lăsa copiilor și urmașilor noștri o zestre pe măsura moștenirii pe care am primit-o noi de la generațiile care au croit drum socialismului."

Am consemnat gîndurile unuia dintre sutele de mii de copii evacuați odinioară din Leningradul asediat.

■ Un matroz de pe vremea Revoluției

Iosif Kozlovski. Marinar din flota Mării Baltice. Mă întîmpină în calitate de președinte al Consiliului veteranilor de pe lîngă Muzeul Revoluției din Leningrad. Activitatea Consiliului este de un prețios ajutor în reconstituirea faptelor și evenimentelor de acum cinci decenii. Nu-

→

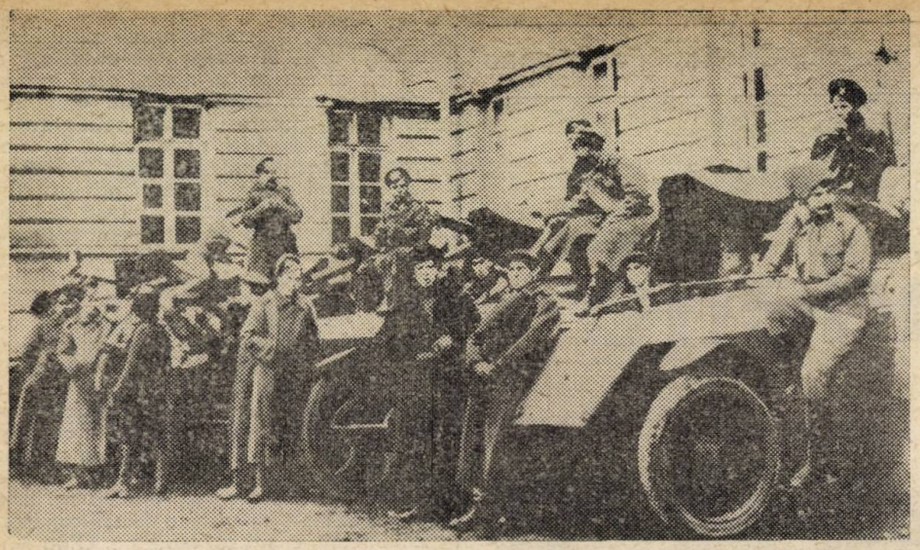

Detașamente de care blindate în fața palatului Smolnîi (octombrie 1917)

meroși participanți la Marea Revoluție Socialistă se regăsesc prin intermediul acestui organism obștesc. Săptămînal, vinerea, combatanții revoluționari se întîlnesc la sediul Consiliului. În cursul anilor, au fost depistate multe documente, au fost culese mii de relatări provenind de la muncitorii, soldații, țăranii care au activat pe fronturile revoluției. Aceste mărturii sînt astăzi în posesia Muzeului Revoluției din Leningrad.

Iosif Kozlovski este bun prieten cu comisarul crucișătorului Aurora. Rostește și astăzi cu veneratie numele vasului ale cărui salve aveau să vestească o nouă eră în istoria universală. Iosif Kozlovski a făcut parte din gărzile roșii ale marinarilor care au fost chemați îndată după proclamarea puterii sovietice la Leningrad pentru instruirea unităților noii armate muncitorești-țărănești. Iosif Kozlovski l-a întîlnit pe Lenin în primăvara anului 1918. Instructorii unităților armatei roșii se adunaseră la o casă a poporului. Vladimir Ilici stabilea sarcinile imediate ale acelor momente de excepțională gravitate pe care le înfrunta tînăra republică sovietică, și descria totodată liniile de perspectivă ale viitorului revoluției socialiste. Ale acelei revoluții în care matrozul Iosif Kozlovski mersese fără șovăire înainte.

Prima uzină de carburatoare

Am sosit aproape de terminarea schimbului la uzina de carburatoare „Kuibîșev". Am plecat cînd se înnopta. Gazdă mi-a fost Vladimir Kolossov, secretarul Comitetului de partid al uzinei. „Kuibîșev" este una dintre marile unități ale industriei de automobile și tractoare din U.R.S.S. Apropierea jubileului este marcată de un complex de pregătiri cu deosebit ecou în viața uzinei și a oamenilor care lucrează aici. „În primul rînd — mi-a spus tovarășul Kolossov — este vorba de noua promoție de comuniști care vor intra în rîndurile P.C.U.S. în preajma glorioasei aniversări. Opt comsomoliști și 15 alți tineri și-au exprimat dorința de a fi primiți în partid. Sperăm ca pînă la 7 Noiembrie să aflăm și dorința altor tineri în acest sens. Organizația de partid a uzinei este puternică ; ea numără 638 de membri dintr-un total de aproape 5 000 de muncitori. Dar dorim ca rîndurile noastre să se împrospăteze cu cei mai capabili și conștienți dintre tinerii noștri tovarăși de muncă. Creșterea numerică și sporirea capacității politice de mobilizare a organizației de partid nu sînt un scop în sine. Ne așteaptă un eveniment deosebit : reconstrucția uzinei". În fața machetei viitoarei uzine, tovarășul Kolossov se exprimă lapidar despre trecut și viitor. „Uzina noastră a fost creată ca urmare a apariției industriei de tractoare și automobile în anii primului cincinal. Atunci, pe locul depoului de tramvaie a fost înălțată prima hală a uzinei. Ea a crescut treptat ajungînd ca astăzi să dea o producție de 3 000 000 de carburatoare anual, respectiv 70 la sută din necesarul industriei sovietice de mijloace de transport. O dată cu reconstrucția, care se va realiza în următorii ani, producția va atinge 5 000 000 de carburatoare pe an, iar sortimentul celor 47 de tipuri produse se va lărgi. Totodată, în apropiere de orașul Togliatti pe Volga, va fi creată o nouă uzină constructoare de carburatoare. În centrul atenției noastre stau în prezent problemele creșterii productivității muncii, întrucît numai pe această bază vom izbuti să ne realizăm proiectele de producție".

În curtea uzinei, farurile tramvaielor care veneau și plecau aruncau fascicole de lumină peste cîteva din panourile și prototipurile noilor carburatoare pe care muncitorii de la „Kuibîșev" le vor purta la demonstrația jubiliară.

Două ore și jumătate cu Lenin

Un om cu o statură puternică, cu o coamă de păr alb, cu trăsături care-și păstrează și astăzi frumusețea. Are o voce cu inflexiuni grave, a căror sonoritate rostogolește egal cuvintele. „Am multe amintiri ale Revoluției din Octombrie. Am amintirile zilelor cînd am intrat în rîndurile bolșevicilor, după Congresul din iulie 1917 al partidului. Am amintirile anilor cînd am luptat împotriva lui Kolceak. Am amintirile perioadei cînd eram alături de Kotovski, în minunata brigadă de cavalerie roșie. Cred însă că prioritate are amintirea convorbirii avută cu Lenin în iunie 1918. Eram președintele Sovietului de muncitori și soldați din orașul Vîșnîi-Volociok (regiunea Kalinin). Dificultățile enorme în aprovizionarea populației cu alimente determinaseră Sovietul să trimită o delegație la președintele Consiliului Comisarilor Poporului. Am căpătat împuternicirea de a conduce delegația și a-i prezenta lui Vladimir Ilici datele situației. Lenin ne-a primit și a stat cu noi de vorbă două ceasuri și jumătate. În acest timp, ne-a pus zeci și zeci de întrebări despre numeroase aspecte ale vieții maselor din orașul nostru. Venisem pentru a solicita ajutorul guvernului sovietic în alimente. Lenin s-a arătat deosebit de preocupat de găsirea posibilităților de a satisface rugămintea noastră, în acele împrejurări grele cînd fiecare sută de grame de pîine sau carne era o problemă. Lenin ne-a și vorbit. Din felul cum a situat el problema aprovizionării în contextul miilor de probleme care trebuiau soluționate, am înțeles în ce constă darul clarviziunii sale politice. Am plecat de la Lenin nu numai cu convingerea că vom primi ajutorul guvernului sovietic dar mai presus de orice cu încrederea întărită în justețea drumului pe care Rusia se angajase prima în lume".

Autorul acestei destăinuiri este Timofei Andrievici Andriev, unul dintre oamenii pe care i-am cunoscut în zilele din preajma semicentenarului. La despărțire, Timofei Andriev mi-a spus : „Adăugați pentru cititorii români că mențiunea întîlnirii lui Vladimir Ilici Lenin cu delegația pe care am condus-o poate fi găsită în volumul 31 al ediției a cincea (ruse) a operelor lui V. I. Lenin, la pagina 746."

La Sovietul din Leningrad

Hotelul Astoria — unde am locuit — se află în aceeași piață cu Sovietul orașului Leningrad. Dau acest amănunt întrucît în prima clipă a sosirii la Leningrad am crezut că interviul pe care intenționam să-l solicit președintelui Sovietului îmi va necesita una din deplasările cele mai scurte. Din nou s-a văzut că în profesiunea de reporter nu totul poate fi prevăzut. În aceste zile, Sovietul din Leningrad are de făcut față unei avalanșe de cereri de audiențe și întrevederi din partea oaspeților, care se ridică nu la zeci, nu la sute, ci la mii. Și solicitările privesc totul. De la istoria creării orașului pînă la statistica producției industriale, de la istoria anului revoluționar 1917 pînă la indicele asistenței medicale pentru copii. Explicabil deci că preocupați de bunul mers al treburilor publice edilii orașului au socotit scuzabil să suspende în această lună contactele cu presa.

Mulțumită ajutorului colegial al agenției de presă Novosti, sîntem însă în măsură să înfățișăm lectorilor „Lumii" o schiță asupra cîtorva caracteristici ale prezentului și viitorului orașului revoluționar așa cum ne-au apărut ele din răspunsurile tovarășului Alexandr Sizov, președintele Comitetului Executiv al Sovietului orășenesc Leningrad.

Această schiță ar putea fi începută cu multe date fundamentale sau amănunte semnificative. Iată unul dintre multe altele : la Leningrad fiecare copil de 14 ani este posesorul unei medalii omagiale — este medalia care marchează vîrsta orașului. În 1953 s-au împlinit 250 de ani de cînd Petru I a inițiat construirea celei de-a doua capitale a Rusiei. Sovietul orășenesc a hotărît atunci decernarea de medalii tuturor copiilor născuți în acel an. Traversînd acești 264 de ani Leningradul a ajuns să aibă astăzi aproape 3 750 000 de locuitori. Orașul numără 900 000 de muncitori, 100 000 de tehnicieni și ingineri, aproape 1 000 000 de elevi și studenți în toate formele de învățămînt, 77 de academicieni și 900 de profesori doctori. Leningradul deține locul întîi în U.R.S.S. în industria de mașini și utilaje grele destinate centralelor electrice. Uzinele „Electrosila" — care proiectează în prezent turbine cu o putere pînă la 1 200 000 kW — dau 60 la sută din producția de mașini electrice grele.

Leningradul a construit primul spărgător de gheață atomic din lume și șantierele sale produc numeroase tipuri de vase, între care petroliere cu un tonaj de 60 000 de tone. Leningradul deține primul loc între porturile maritime sau oceanice ale U.R.S.S., cu cei 20 de kilometri de cheiuri și dane. Industria Leningradului ocupă, de asemenea, un loc important pe harta economiei U.R.S.S. în ceea ce privește mașinile-unelte, chimia, aparatajele de precizie, textile, („Drapelul roșu" este cea mai mare fabrică de tricotaje din lume), îmbrăcămintea, încălțămintea, parfumurile, instrumentele muzicale.

Am adresat tovarășului Sizov rugămintea de a oferi cititorilor „Lumii" o imagine a construcției urbanistice a orașului. În cei 50 de ani de putere sovietică s-a construit încă un Leningrad — ne-a spus el. Aceasta înseamnă că dacă în primii 200 de ani de existență ai orașului suprafața de locuit se ridica la 17 000 000 m², acum ea însumează — cu toate ravagiile războiului — 37 000 000 m² iar pînă în 1980 va spori cu încă 40 000 000 m². Aș dori să mă opresc asupra unui detaliu de concepție asupra dezvoltării Leningradului. Înainte de război și chiar după aceea au existat păreri ale unor arhitecți și constructori, care susțineau necesitatea de a edifica un nou oraș în locul celui vechi. Din fericire a prevalat opinia arhitecților și constructorilor care au pledat pentru conservarea intactă a întregului centru istoric. Construirea Leningradului modern, în paralel cu vechiul oraș, a însemnat o soluție fericită pe care cred că o apreciază atît oamenii sovietici cît și vizitatorii care sosesc în număr din ce în ce mai mare. Numai anul acesta 240 de vapoare cu turiști vor acosta în portul Leningrad. Adăugați numărul celor care sosesc pe calea aerului sau cu trenul precum și acela al cetățenilor sovietici și veți ajunge la o cifră cu multe zerouri.

Tovarășul Sizov a precizat că în următorii 10—12 ani Leningradul se va îmbogăți cu 7 noi cartiere care vor fi încercuite pe o rază de 15—50 km, de centuri de păduri, lacuri și parcuri. Amintind un ucaz al țarului potrivit căruia nici o clădire din oraș — cu excepția turlelor catedralelor — nu avea voie să depășească înălțimea Palatului de iarnă, tovarășul Sizov zîmbește privind machetele zecilor de blocuri turn din noile cartiere.

Încă două informații care mi s-au părut demne a fi reținute. Sovietul din Leningrad este în posesia unei chei de onoare trimisă în semn de prietenie de primăria orașului Washington. Și a doua — Leningradul deține încă un record, unic pe glob : în ultimul deceniu nu s-a înregistrat nici un caz de difterie între copiii orașului.

Cu acestea și cu încă multe alte noutăți revelatorii despre viața orașului-erou — pe frontispiciul Sovietului străjuiesc cele cinci ordine cu care este decorat Leningradul — am revenit în ultima seară petrecută pe malurile Nevei, la Hotelul Astoria.

■

În zilele cît am stat la Leningrad am fost prin multe din locurile unde fie că au trăit glorii ale culturii ruse (Lomonosov, Pușkin, Lermontov, Gogol, Nekrasov, Turgheniev, Ceaikovski, Mussorgski, Rahmaninov, Prokofiev, Surikov, Repin) fie că s-au scris pagini nepieritoare ale Revoluției din Octombrie 1917, fie că s-au dat crîncene bătălii pentru supraviețuirea orașului în anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Oriunde m-am aflat, însă, esențială și pilduitoare mi-a apărut dimensiunea umană a leningrădeanului, stăpîn și creator al orașului-erou.

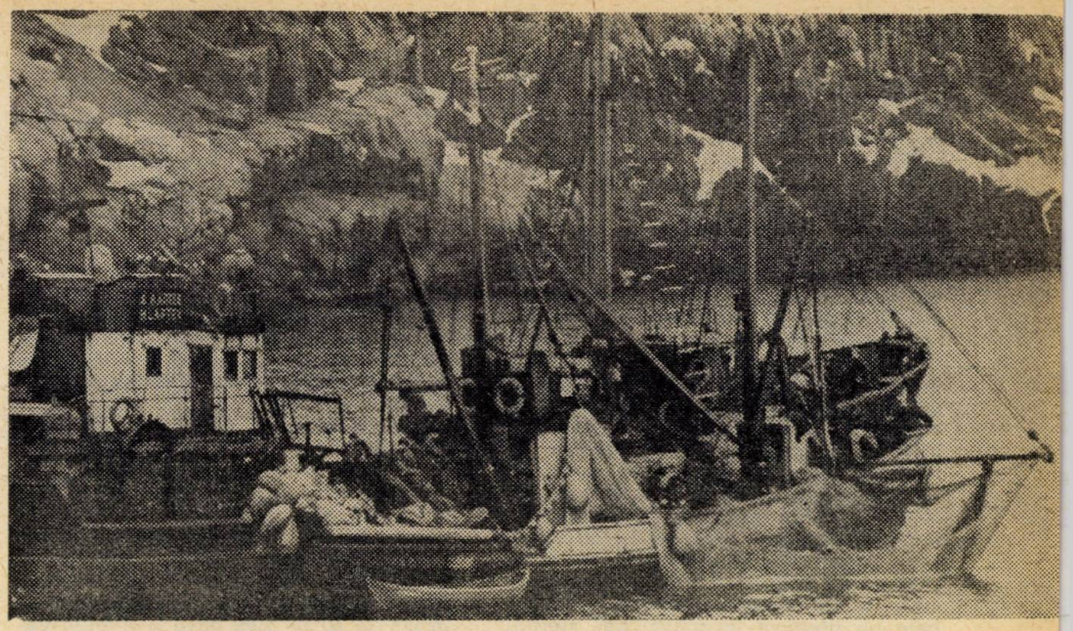

Vas de pescari în Marea Barenț

Dincolo de Cercul Polar

Silviu Podină

Într-un prim reportaj consacrat ținuturilor arctice sovietice (vezi „Lumea" nr. 22 din 25 mai a.c.) am înfățișat cîteva aspecte ale peisajului, vieții și muncii oamenilor ce trăiesc aici, am vorbit despre bogățiile acestor ținuturi și despre prefacerile adînci care au loc aici ca și în oricare alt colț al Uniunii Sovietice. Să ne continuăm acum călătoria pe aceste meleaguri ale înghețului veșnic.

MURMANSK — POARTA ARCTICII

Ne aflăm pe paralela 69, pe malul mării Barenț, la poarta Arcticii sovietice, în cel mai mare oraș aflat dincolo de Cercul Polar. Dar înainte de a contura profilul lui sînt necesare cîteva cuvinte despre condițiile climatice specifice care fac posibilă existența unui mare oraș aici, atît de aproape de Polul Nord.

Clima peninsulei Kola este rezultanta unei continui înfruntări între răsuflarea de gheață a Arcticii și apele calde ale Golfstreamului care, urcînd de-a lungul țărmurilor Norvegiei, ajunge pînă aici făcînd ca apele golfului Kola să nu înghețe în timpul iernii în ciuda gerurilor năpraznice. În ultimii 30 de ani, oglinda golfului s-a acoperit de gheață o singură dată. Dar dacă aceasta este adevărat, nu e mai puțin adevărat și faptul că vînturile reci ce vin dinspre pol aduc zăpezi chiar în iunie și în septembrie. De aceea, în blocurile de locuințe și în celelalte clădiri ale orașului caloriferele funcționează 300 de zile pe an.

Dacă te urci pe culmea care se înalță în partea de sud, poți cuprinde cu privirea panorama orașului ca un uriaș amfiteatru ce îmbrățișează golful Kola pe o distanță de 20 de kilometri. Străzile și bulevardele sînt dispuse pe patru terase ce coboară spre port.

În octombrie anul trecut, Murmansk-ul și-a aniversat 50 de ani de existență. Pînă la primul război mondial locul pe care se afla orașul era un pustiu înghețat. Cîrmuitorii imperiului rus și-au adus aminte de el cînd Germania și aliații ei au blocat mările Baltica și Neagră. În 1915 a început construcția căii ferate de la Petrozavodsk spre nord prin peninsula Kola. Peste un an și jumătate, calea ferată atingea țărmul mării Barenț. La punctul ei final a luat ființă o nouă așezare, o aglomerare de barăci și de căsuțe de lemn, menită să supraviețu-

→

iască, în concepția strategilor imperiului, doar pînă la sfîrșitul războiului după care urma să fie părăsită. Curînd după aceea însă destinul Murmansk-ului a fost preluat de Revoluția Socialistă. În vara anului 1920, au fost trimise pescarilor peninsulei Kola alimente și materiale în valoare de un milion de ruble-aur. Feroviarii și muncitorii portuari din Murmansk au îndeplinit în acea perioadă misiuni deosebit de importante pentru tînărul stat sovietic, asigurînd transportarea spre regiunile centrale a combustibilului cumpărat în străinătate și a cerealelor din Siberia.

În 1920, abia eliberat de sub ocupația intervenționiștilor străini, Murmansk-ul avea o populație de numai 2 500 de locuitori. O dezvoltare intensă va cunoaște însă în anii primului cincinal și mai tîrziu cînd se creează aici o puternică flotă pescărească. Din primele zile ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei, orașul-port, punct strategic de o deosebită importanță, devine oraș de front asediat de hitleriști de pe uscat, de pe mare și din văzduh. Obuzele și bombele au prefăcut în scrum trei sferturi din casele lui. Invadatorii erau atît de siguri că îl vor ocupa încît au și tipărit invitații pentru „banchetul victoriei". Dar nici un picior de fascist n-a călcat pe caldarîmul orașului. Despre eroismul ostașilor și marinarilor sovietici care au apărat Murmansk-ul vorbesc monumentele. Unul din ele, ridicat în amintirea comsomolistului-erou Anatolii Bredov, se înalță chiar în piața din centrul orașului.

După război, în cîțiva ani, orașul a fost refăcut, apoi a crescut rapid, ajungînd să aibă în prezent o populație de aproape trei sute de mii de locuitori. Peste tot vechile case de lemn cedează locul noilor cartiere de locuințe și edificii social-culturale. În prezent, la Murmansk există 42 de școli, un institut pedagogic, o școală superioară și una medie de navigație maritimă, 35 de case de cultură, cluburi și cinematografe, peste 300 de magazine, 120 de unități de alimentație publică. În orele libere, locuitorii orașului pot să vadă un spectacol la teatrul dramatic, să urmărească programele centrului local de televiziune, să înoate în bazinul acoperit, lung de 50 de metri și lat de 21 de metri, în care temperatura apei este menținută la plus 29 de grade chiar dacă afară este un ger de minus 40 de grade. În zilele în care m-am aflat la Murmansk, pe scena teatrului dramatic se juca „Regele Lear". Pînă la teatru femeile vin în cojoace și căciuli, încălțate cu cizme îmblănite. Odată ajunse aici, cizmele, cojoacele și căciulile dispar la garderobă, iar în sală spectatoarele apar elegante, îmbrăcate conform rigorilor modei de la Moscova.

Despre viitorul orașului ne-a vorbit arhitectul șef al regiunii Murmansk — Anatolii Antonov. După cum prevede planul general, ne-a spus el, noile clădiri ce se vor construi vor avea între 9 și 14 etaje. În centrul Murmansk-ului, se înalță deja numeroase edificii social-culturale printre care hotelul „Arctica", cu 18 etaje, o nouă casă de odihnă pentru marinari, o bibliotecă cu un milion de volume, o școală de muzică. Lîngă bazinul acoperit se află un stadion acoperit pentru hochei cu 2 500 de locuri, iar în partea de sud a orașului un mare parc și un complex sportiv.

DARURILE MĂRII

Pădurea de catarge din port ne amintește că Murmansk-ul este cel mai mare centru pescăresc al Uniunii Sovietice. Peștele hrănește orașul în înțelesul direct cît și în cel figurat al cuvîntului. Pescuitul și industria prelucrării peștelui reprezintă 93 la sută din producția industrială a Murmansk-ului. Emisiunile zilnice ale postului de radio local despre cantitățile de pește prins, despre traulerele care sosesc în port, sînt ascultate cu interes de către toți locuitorii orașului pentru că nu există familie care să nu fie legată, într-un fel sau altul, de mare, de pescuit. Flota pescărească a orașului polar numără circa 1 500 de vase care împînzesc mările Barenț și Norvegiei, Atlanticul de nord, ajungînd pînă în apropierea Islandei, Groenlandei și Labradorului. Pescarii Murmansk-ului prind anual circa 800 de mii tone de pește, adică aproape tot cît întreaga producție piscicolă a Angliei.

Am vizitat baza plutitoare „Sevriba" ancorată în acele zile în port. A. Smirnov, căpitanul bazei, mi-a furnizat amănunte interesante : în fiecare zi, la bordul bazei, sînt pregătite și refrigerate circa o sută de tone de pește iar în sezonul scrumbiilor — chiar 120-130 de tone. Alte o sută de tone sînt transformate în făină de pește. O cursă durează în jur de 40 de zile. Baza plutitoare deservește 10-20 de traulere pentru care ia în larg combustibil, apă potabilă, alimente. Pe bază există un spital, o sală de cinema, bibliotecă, săli de studiu. În fiecare cursă, la bordul bazei se află cîte un profesor care îi pregătește pe membrii echipajelor, înscriși la școala medie sau la școala superioară de navigație, pentru examene.

O bună parte din peștele prins de flota pescărească a Murmansk-ului este prelucrată la combinatul piscicol de aici. Pe porțile acestei uriașe „bucătării" ies anual 60 de milioane de cutii de conserve de pește. Vizitînd combinatul, am avut posibilitatea să vedem cum darurile mării se transformă în circa 30 de preparate culinare diferite, iar la sfîrșitul vizitei le-am și gustat convingîndu-ne că sînt într-adevăr delicioase.

Bogăția în pește a mării Barenț se explică, după cîte ne-a spus K. Konstantinov, directorul Institutului polar de economie piscicolă și oceanografie, prin mai mulți factori : adîncimea mică (200—250 metri), curentul cald al Golfstreamului, suprafața mare egală cu teritoriul Franței, Spaniei și Italiei luate la un loc. Institutul cercetează fauna întinderilor de apă ale Nordului cu ajutorul a 15 nave proprii, face prognoze asupra pescuitului, indică flotei unde se găsesc cele mai favorabile zone de pescuit.

La începutul secolului nostru, un functionar țarist, vizitînd tărmul Murmansk-ului, a scris în raportul său : „Aici lupta cu vitregia naturii este aproape de neconceput pentru om. A dori să dezvolți aici negotul, industria și, în special, creșterea populației, înseamnă să dorești imposibilul". Oare ce ar scrie acum acest functionar făcînd cunoștință cu Murmansk-ul de azi ?

NAVE PRINTRE GHEȚURI

Inaugurarea, în anul 1932, a căii maritime de nord a însemnat o considerabilă scurtare a drumului navelor din Atlantic în Pacific, a legat regiunile apusene ale extremului nord sovietic cu cele răsăritene, asigurînd traficul de mărfuri între porturile din estuarele marilor fluvii siberiene, făcînd posibilă transportarea, pe calea apei, a lemnului taigalei și a altor bogății ale Siberiei și, de asemenea, aprovizionarea localităților din Extremul Nord.

Pionierii căii maritime de nord s-au acoperit de o nepieritoare glorie. Cine n-a auzit de „Celiuskin" ? Dar dacă acest drum fără pulbere are mari avantaje, străbaterea lui nu este lipsită de pericole, navigația cerînd comandanților și membrilor echipajelor navelor o iscusință deosebită. Sezonul de navigație începe spre sfîrșitul lunii iunie și durează aproximativ 150 de zile. Calea maritimă de nord are o lungime de 4667 kilometri, de la trecătoarea Karsk pînă la trecătoarea Bering, de-a lungul litoralului nordic al Uniunii Sovietice. Drumul printre ghețuri este croit de puternice spărgătoare de gheață acționate de motoare Diesel electrice, iar acolo unde blindajul de gheață atinge o grosime de nestrăbătut pentru ele intervine spărgătorul de gheață atomic „Lenin". Prin canalul îngust realizat astfel înaintează cu grijă, făcînd adeseori meandre pentru a ocoli ghețarii, caravanele de nave. Navigația lor este urmărită și dirijată de la centrul de navigație aflat pe insula Dikson. Aici se concentrează toate informațiile ce vin de la navele aflate în cursă printre ghețari, aici sînt analizate atent datele serviciului meteorologic pentru ca, pe baza lor, să se dea indicațiile corespunzătoare. Poziția fiecărui vas este indicată pe harta centrului cu un steguleț. Atunci cînd ghețurile par inexpugnabile intervine aviația polară care, cercetînd cu atenție, descoperă direcțiile unde stratul de gheață este cel mai subțire. În strategia luptei împotriva ghețurilor se aplică întotdeauna principiul : să nu ataci frontal ci să cauți punctul slab. Ochii ageri și deprinși cu peisajul alb al ghețurilor ai comandanților descoperă fisura care le va ușura înaintarea.

Anul acesta navigația arctică a început mai devreme decît în alți ani, încă la mijlocul lunii iunie. Spărgătoarele de gheață „Mova", „Leningrad" și „Kiev", dotate cu motoare de cîte 22 de mii cai putere, au pornit la lupta cu ghețurile în golful Ienisei și în celelalte sectoare dificile. Flota din Arctica va transporta în anul 1967 cu 15 la sută mai multe mărfuri față de anul trecut. Importante cantități de combustibil, utilaje și materiale de construcții sînt destinate noilor mine și exploatări din Iakuția și din peninsula Ciukotka. Totodată, lucrătorii stațiunilor polare sînt aprovizionați cu tot ceea ce le este necesar pentru a trăi și a-și desfășura activitatea în condițiile grele ale Arcticei. Pentru prima oară anul acesta, calea maritimă de nord este străbătută și de nave străine care vor să ajungă din Europa în Asia. Noua rută le permite să scurteze drumul dintre cele două continente cu aproximativ 15 zile.

Navele noi cu care este înzestrată flota sovietică nordică au corpurile întărite special pentru a putea naviga printre banchizele de gheață. Dacă în trecut navele mergeau numai în urma spărgătoarelor de gheață, în prezent acestea din urmă sînt folosite numai pentru trecerea caravanelor prin locurile cele mai grele.

Anul trecut a fost organizată prima croazieră arctică din istoria turismului sovietic. Vaporul „Vațlav Borovski", avînd la bord turiști din numeroase orașe ale U.R.S.S., a străbătut prin Oceanul Înghețat de Nord 3460 de mile. Exemplul primilor entuziaști ai turismului arctic a fost urmat anul acesta de peste 200 de turiști îmbarcați la începutul lui septembrie pe vasul „Tataria" în portul Arhanghelsk, pentru o croazieră de 20 de zile, care au vizitat Solovki, Dikson, Igarca, Dudinka, Norilsk, Narian-Mar și Murmansk. Este fără îndoială una din cele mai neobișnuite rute turistice pe care și-o pot dori iubitorii frumuseților aspre ale nordului.

26 octombrie — 1 noiembrie

„ESCALADA pare să se transforme în genocid" — comentează săptămîna aceasta revista franceză „Express" noul val de bombardamente, de o intensitate, se pare, fără precedent, dezlănțuită de aviația americană împotriva Republicii Democrate Vietnam. „Evenimentele cele mai importante ale actualității internaționale pălesc în fața violentei ofensive aeriene a forțelor americane împotriva Hanoiului", relevă agenția France Presse. Într-adevăr, la sfîrșitul săptămînii trecute, capitala R. D. Vietnam a fost supusă unor raiduri — cîte trei sau patru pe zi — care se numără printre cele mai masive de la începutul războiului. Au fost vizate cartierele mai populate, și nu numai în Hanoi ci și în alte localități din țară. Comisia de anchetă a R. D. Vietnam a dat acum publicității o Declarație denunțînd aceste acțiuni. De exemplu, se spune în Declarație, în cursul lunii august orașul Haifong a fost bombardat în mod sălbatic și feroce aruncîndu-se aproape o mie de bombe explozive de toate calibrele, peste 100 de bombe cu bile, peste 30 000 de bombe sferice cu bile, 250 de rachete. „Bombardamentele s-au dezlănțuit în special asupra cartierelor populate din centrul orașului", se spune în continuare în Declarație, subliniindu-se că în cursul lunii septembrie au fost lovite grav 50 de obiective civile. Au continuat să fie bombardate sate din regiunea de coastă și din zona demilitarizată. Toate aceste atacuri, se spune în Declarația comisiei de anchetă a R. D. Vietnam, impun denunțarea cu energie în fața opiniei publice mondiale a acestor acțiuni agresive ale S.U.A.

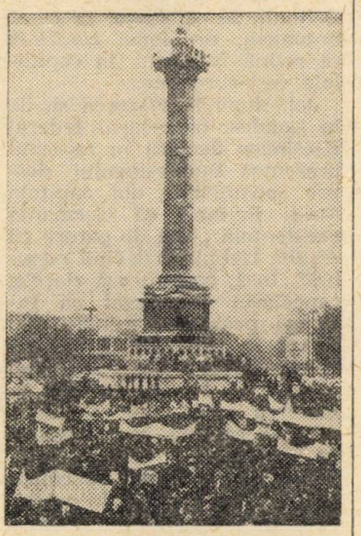

35 000 de parizieni au participat, în Piața Bastiliei, la un miting împotriva acțiunilor agresive ale S.U.A. în Vietnam

Faptele dezvăluite în Declarație fac parte din ofensiva de intimidare desfășurată de trupele intervenționiste americane în Vietnam. Intensificarea bombardamentelor de săptămîna trecută confirmă că este vorba de un plan prin care S.U.A. caută să-și ascundă eșecurile suferite pe teatrele de luptă din Vietnamul de sud în încercările de a înfrînge mișcarea de partizani. „Este evident că actele disperate de escaladă — se spune în documentul menționat — nu pot decît să provoace indignarea crescîndă a guvernelor și popoarelor iubitoare de pace și dreptate din lumea întreagă, inclusiv poporul american, care condamnă sever războiul de agresiune dus de guvernul S.U.A. în Vietnam și i se opune cu toată hotărîrea".

Amploarea mereu crescîndă a reacțiilor de protest din numeroase țări ale lumii, ca și din Statele Unite față de intervenția americană militară în Vietnam, confirmă această apreciere. Zilele trecute, un ziar francez — „Le Monde" — publica știrile despre manifestațiile din diferite orașe și din diversele cercuri ale opiniei publice sub titlul general : „Statele Unite se găsesc într-o izolare crescîndă în ce privește războiul din Vietnam". În timp ce aceste demonstrații continuă, s-a remarcat, în perioada de care ne ocupăm, intensificarea criticilor chiar în rîndul cercurilor oficiale americane. Ziarele vorbesc de reluarea unei inițiative mai vechi a senatorului Mansfield care, disociindu-se de politica Administrației în problema războiului din Vietnam, preconiza recurgerea la O.N.U.

În cursul dezbaterilor în cadrul Comisiei senatoriale pentru afacerile externe pe marginea acestei propuneri, ca și a altor asemănătoare, au luat cuvîntul mai multe personalități, printre care foști reprezentanți ai S.U.A. la O.N.U. și un fost secretar de stat adjunct ; intervențiile lor au avut ca numitor comun ideea că înainte de orice recurs la O.N.U. Statele Unite trebuie să oprească bombardamentele împotriva R. D. Vietnam. În timp ce erau pregătite aceste dezbateri în cadrul Comisiei senatoriale, senatorul Edward Kennedy a lansat, după cum scriau ziarele, un avertisment : „S-ar putea, a spus el, ca într-o bună zi Statele Unite să fie obligate să părăsească Vietnamul de sud, lăsînd ca singură mărturie a prezenței lor acolo doar distrugeri și ruine".

Pe lîngă aceste reacții oficiale, corespondenții de presă subliniau că membri ai clerului de diferite confesiuni din Statele Unite au condamnat intensificarea atacurilor aeriene și au amenințat chiar cu eventuala „grevă bisericească", adică cu suspendarea slujbelor religioase în Statele Unite. „Paris-Jour" scria simbătă că urmările acestei noi escaladări „ar putea fi grave în Statele Unite, mai ales în disputa dintre militari și civili. Mai mult, încă, ea este chiar pe punctul de a avea consecințe internaționale la fel de grave".

La Ottawa, ministrul de externe canadian Paul Martin a făcut, în același spirit, o declarație în care preconiza o colaborare internațională „pentru a influența evoluția evenimentelor din Vietnam".

„DIFICULTATEA în reușită nu face decît să ne îndemne și mai mult la a încerca", scria săptămîna aceasta revista pariziană „Express", care uneori comentează cu cîte un citat din clasicii literaturii universale evenimentele importante ale săptămînii. De data aceasta, citatul era din „Nunta lui Figaro" de Beaumarchais și evenimentul principal în Europa occidentală la care el se aplica era „Nunta", atît de mult discutată și pînă acum rămasă neconsumată, a Angliei cu Piața comună. Într-adevăr, după tratativele din săptămîna precedentă în Con-

→

breviar

26 OCTOMBRIE. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a avut o întrevedere cu președintele Republicii Islamice Pakistan, feldmareșalul Mohammad Ayub Khan, care, la invitația președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, a efectuat o vizită oficială în România între 20 și 26 octombrie 1967.

● Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe dl Antoine Pinay, cunoscut om politic, membru în consiliile de administrație ale mai multor mari societăți franceze, fost prim-ministru al Franței, aflat într-o vizită în țara noastră.

27 OCTOMBRIE. Tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., a avut o întrevedere cu tovarășii M. Basavapunnaiah și Promode Dasgupta, membri ai Biroului Politic al C.C. al P.C. din India (m), care au petrecut concediul de odihnă în țara noastră.

29 OCTOMBRIE. A părăsit Bucureștiul, îndreptîndu-se spre Alger, o delegație guvernamentală română, condusă de Alexandru Boabă, ministrul petrolului. La invitația guvernului Republicii Algeriene Democratice și Populare, delegația participă la festivitățile ocazionate de cea de-a 13-a aniversare a începerii revoluției algeriene — sărbătoarea națională a Algeriei.

30 OCTOMBRIE. Tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., și Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R., au avut o întrevedere cu tovarășul Stevan Doronski, membru al Comitetului Executiv al C.C. al U.C.I., secretar al Comitetului Executiv al C.C. al U.C. din Serbia, care, la invitația C.C. al P.C.R., face o vizită de prietenie în țara noastră.

31 OCTOMBRIE. S-a înapoiat în Capitală delegația Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Emil Bodnaraș, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., care a făcut o vizită în Finlanda, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Finlandez.

Ministrul comerțului Danemarcei, Ove Hansen, și directorul Camerei industriale, Arnth Jensen, vizitează standul românesc la Tîrgul internațional de la Copenhaga

Concluzia ce se impune

Declarînd că „nu este vorba pur și simplu de incidente locale ci de faptul că acestea sînt dovada unei situații explozive permanente", regele Hussein al Iordaniei a pus degetul pe rană. Pentru că încetarea focului, un prim pas spre normalizare, nu poate fi identificat cu modificarea stării de fond a lucrurilor ; ea nu aduce transformarea actualei stări de încordare primejdioasă în situația de pace efectivă, creînd însă premise indispensabile în acest scop. În corespondența de la New York a trimisului special al revistei noastre sînt analizate semnificația, implicațiile și perspectivele pe care le deschide rezoluția Consiliului de Securitate, care a condamnat în unanimitate orice violare a încetării focului. Nu vom mai insista deci aici asupra elementelor care conferă acestei rezoluții o netăgăduită importanță și nici asupra lacunelor pe care nu reușește să le acopere. Ceea ce am vrea să subliniem este faptul că recentele incidente — scufundarea vasului „Eilath" și bombardarea instalațiilor petroliere de la Suez — sînt consecințele directe ale unei stări anormale existente de aproape 20 de ani și agravată de războiul din cursul acestei veri. Cronicizarea acestei stări s-a petrecut, în ciuda a 253 de rezoluții adoptate la O.N.U. de-a lungul a două decenii, tocmai pentru că nu s-a ajuns la îndepărtarea cauzelor directe ale situației existente. Și pentru că atunci cînd s-a încercat aceasta, s-a recurs la forță în locul tratativelor, singurele în măsură să ducă la o reglementare durabilă, prin eforturile constructive ale părților interesate din regiune, fără nici un amestec străin. Trei războaie și zeci de incidente armate în douăzeci de ani, cu întreaga și inevitabila suită de implicații și consecințe rezultînd de aici : pierderi materiale și umane, neîncredere, suspiciune, fonduri sporite pentru înarmare, crearea unui teren propice jocului intereselor străine — toate acestea sînt consecințe ale prevalenței forței asupra dreptului.

Conflictul din iunie a demonstrat o dată în plus că recurgerea la arme nu numai că nu poate aduce o soluție viabilă unor probleme în litigiu, dar adaugă noi factori de natură să complice și să agraveze lucrurile. Astfel, anexarea prin forță a unor teritorii străine a împins pe primul plan o problemă nouă, a impus ca o condiție primordială pentru abordarea cu succes a oricărui început de reglementare necesitatea retragerii trupelor izraeliene de pe teritoriile ocupate. Totodată, recunoașterea în practică a principiului că fiecare națiune și stat are dreptul la o existență de sine stătătoare, va putea netezi calea spre un dialog în care părțile în cauză să negocieze problemele ce se află la baza conflictului, printre care acuta problemă cu adînci implicații umane a refugiaților arabi.

Aceasta va permite în același timp popoarelor arabe ca eforturile lor pe calea democrației și dezvoltării multilaterale — urmărite cu atîta simpatie de forțele progresiste din întreaga lume — să înregistreze noi și nestingherite succese.

Discuțiile de la O.N.U. sînt revelatoare asupra stării de spirit prevalente azi în întreaga comunitate internațională. Experiențe după experiențe acumulate în procesul dezvoltării umanității au adus — cu distinctă notă imperativă — pe primul plan al conștiinței mondiale necesitatea introducerii eticii în relațiile interstatale, o etică în ale cărei elemente definitorii primele locuri le ocupă respectul reciproc și cooperarea multilaterală. Teoria divizibilității păcii a primit în Orientul Apropiat o categorică dezmințire. Este greu de conceput ca opinia publică mondială să accepte existența simultană a unor zone de destindere și a unor focare de conflicte ca regulă fatală a evoluției internaționale. Pentru simplul motiv că viața internațională nu poate fi împărțită în felii etanșe, pentru că ceea ce se petrece în Vietnam și — în speță — în Orientul Apropiat, influențează nemijlocit climatul din toate celelalte regiuni ale lumii.

O reglementare durabilă a conflictului din Orientul Apropiat se înfățișează, în consecință, sub dubla sa însemnătate : ea va înlesni țărilor din zona respectivă o dezvoltare degrevată de servituțile decurgînd din actuala situație și se va răsfrînge, în mod fericit, asupra climatului internațional în ansamblul său. Calea folosirii forței a eșuat. Rămîne alternativa, căreia experiențele recente îi conferă valoare de concluzie : retragerea trupelor din teritoriile ocupate prin forță, tratative pașnice în beneficiul aspirațiilor și intereselor tuturor popoarelor din regiune.

George Serafin

mersul evenimentelor

silul ministerial al „celor 6" cu privire la cererea Marii Britanii de a adera la acest organism, problema continuă să rețină interesul în capitalele vest-europene.

Joi, după întoarcerea sa de la Londra, cancelarul federal Kiesinger declara în raportul prezentat Bundestagului despre consultările din capitala Marii Britanii că Germania occidentală „este de părere că Anglia trebuie să devină membră". Însă, comentează ziarele, cancelarul a adăugat că întreaga problemă trebuie discutată în prealabil între cei șase membri actuali ai Pieței comune — cu alte cuvinte, amînarea eventualei aderări a Angliei rămîne mai departe în vigoare.

Aspectul cel mai spectaculos al acestei crize interoccidentale a fost dezvăluit însă la sfîrșitul săptămînii trecute cînd ziarele britanice au început să vorbească pe larg despre eventualitatea ca Anglia să-și modifice structural politica față de întreaga Europă occidentală, dacă cererea sa de intrare în comunitate va fi mai departe boicotată. S-a afirmat că ministrul britanic însărcinat cu tratativele cu Piața comună, lordul Chalfont, ar fi vorbit de un asemenea plan, fără îndoială, cum scriau agențiile de presă, „exasperat de săptămîna de eșecuri diplomatice" ale țării sale. Aceste afirmații au fost dezmințite de îndată în cercurile oficiale, însă, cum au observat chiar ziarele britanice, dezmințirile au fost ezitante, lăsînd impresia că întreaga „afacere Chalfont" a fost provocată în mod deliberat de guvernul de la Londra pentru a încerca să exercite presiuni asupra partenerilor de discuție membri ai Pieței comune. Săptămînalul „The Observer" spunea chiar că e vorba de un „avertisment indirect" în această privință. Oricum ar sta lucrurile, judecînd după largul ecou în ziarele franceze și vest-germane al „afacerii Chalfont" și după felul în care dezmințirile nu sînt luate foarte în serios, s-ar putea afirma că la începutul acestei săptămîni în capitalele Pieței comune se punea în mod serios problema ca Anglia să-și retragă eventual forțele militare staționate în Germania federală, și poate chiar să-și reconsidere întreaga politică în problema germană. Ziarul gaullist „La Nation" vorbea în această privință de un „șantaj", iar alt ziar parizian, „Aurore", trăda neliniștile de la Paris ca și de la Bonn cînd scria în legătură cu un posibil plan de alternativă politică britanic : „Nimeni nu crede, dar toată lumea vorbește", adăugînd o expresie folosită de agenția France Presse : „Nu iese fum fără foc".

De altfel, la reluarea dezbaterilor parlamentare din Camera Comunelor, marți, liderul opoziției, Heath, a criticat guvernul pentru metoda folosită în tratativele cu privire la admiterea în Piața comună, exprimîndu-și părerea că dezvăluirile atribuite lordului Chalfont s-au bucurat de o popularitate atît de largă tocmai pentru că „și alte personalități eminente le împărtășesc". După părerea liderului conservator, întreaga „afacere Chalfont" ar trăda „stîngăcie" din partea guvernului. Primul ministru Wilson a răspuns afirmînd că lordul Chalfont nu ar fi lăsat niciodată să se înțeleagă eventualitatea unui „plan de alternativă". În același timp, însă, Wilson a recunoscut că lordul Chalfont și-a prezentat demisia, dar că această demisie nu a fost primită.

Sesiunea parlamentară s-a reînceput la Londra prin citirea tradiționalului mesaj al tronului, în care se spune că guvernul britanic „speră în deschiderea, în curînd, a unor

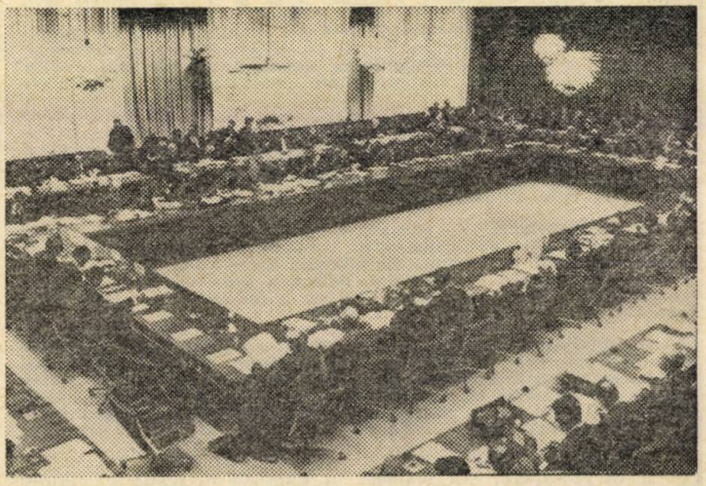

Miniștrii de externe ai țărilor din Piața comună s-au reunit la Luxemburg pentru a discuta candidatura Angliei, fără să ajungă la vreun acord

tratative pentru aderarea Marii Britanii la Comunitatea Economică Europeană". Vor fi menținute consultările cele mai strînse cu guvernele țărilor Commonwealthului ca și cu cele ale zonei liberului schimb. Guvernul britanic, se spune în mesaj, „va continua să participe activ la alianța atlantică". Pe planul politicii interne, s-a anunțat depunerea unui proiect de lege reducînd atribuțiile Camerei Lorzilor și măsuri legislative pentru a îmbunătăți relațiile rasiale în Marea Britanie.

ÎN ORIENTUL MIJLOCIU situația, devenită explozivă la începutul săptămînii trecute, a revenit la starea pe care ziarele o denumesc, prin analogie cu o perioadă interbelică, „pace înarmată". Nu au mai fost înregistrate incidente importante, în schimb continuă o laborioasă activitate diplomatică prin care se încearcă rezolvarea conflictului latent din această regiune. La O.N.U., ziarele au vorbit despre eforturile Consiliului de Securitate — care a adoptat o rezoluție în problema conflictului cerînd respectarea încetării focului — și unde membrii nepermanenți pregătesc în momentul de față un proiect de rezoluție de natură să deschidă calea unei reglementări permanente a conflictului.

ÎN EUROPA, sînt semnalate în continuare contacte utile la nivel înalt între reprezentanții unor țări. În primul rînd, trebuie subliniat ecoul vizitei — încheiate vineri — pe care președintele guvernului R. S. Cehoslovace, J. Lenart, a făcut-o în Franța. Cu acest prilej, s-a constatat o concordanță de păreri între cele două țări în unele probleme internaționale importante și Comunicatul comun, publicat la încheierea vizitei, subliniază speranța că tendința de colaborare dintre țările europene va continua, creîndu-se astfel condiții favorabile pentru abordarea principalelor probleme politice existente pe continent. În aceeași săptămînă, la Sofia, în Comunicatul publicat după vizita premierului norvegian în Bulgaria, s-a subliniat că tratativele care au avut loc vor da un nou impuls dezvoltării favorabile a relațiilor bilaterale. Într-un interviu acordat televiziunii bulgare și în cadrul conferinței de presă organizate la încheierea vizitei sale în Bulgaria, premierul norvegian Per Borten și-a exprimat satisfacția în legătură cu vizita și convorbirile pe care le-a avut cu Todor Jivkov — transmite corespondentul Agerpres, Gh. Ieva. Răspunzînd la unele întrebări referitoare la securitatea europeană și micșorarea încordării situației internaționale Per Borten a spus : „Ca stat mic, noi sprijinim toate eforturile care se depun pentru reducerea încordării în Europa. Norvegia va lua parte activă la toate inițiativele care au ca scop întărirea colaborării dintre statele europene și garantarea securității europene. Considerăm că există posibilități de a găsi soluții politice care să elimine pericolele unor noi conflicte pe continentul nostru".

La Sofia au avut loc tratative oficiale între Per Borten, prim ministru al Norvegiei, și Todor Jivkov, președintele Consiliului de Miniștri al R.P. Bulgaria

Cu privire la situația din Vietnam, premierul norvegian și-a exprimat speranța în reușita încetării focului prin negocieri între părțile interesate. El a subliniat necesitatea sistării bombardamentelor americane. „Guvernul norvegian a intervenit pe lîngă cel al S.U.A. în acest sens, a relatat Per Borten. Pacea în Vietnam nu poate fi restabilită printr-o victorie militară, ci numai printr-o rezolvare pe cale politică".

Mircea Ivănescu

DIN ALGER, corespondentul Agerpres, C. Benga, transmite că după ce, la 25 octombrie, au luat sfîrșit o serie de întrevederi între Houari Boumedienne, președintele Consiliului Revoluției, și Zakaria Mohieddin, vicepreședintele Consiliului de Miniștri al R.A.U., care a făcut o vizită la Alger, o altă serie de contacte interarabe au început la 26 octombrie : este vorba de întrevederile dintre Houari Boumedienne și Youssef Zouayen, primul ministru sirian.

În ceea ce privește prima serie de întrevederi, în capitala Algeriei se lasă să se înțeleagă că cele două părți au căzut de acord să continue „acțiunile comune pentru apărarea drepturilor arabe". Întrevederile au avut drept principal obiect evoluția situației actuale din Orientul Mijlociu, modul în care aceasta este dezbătută la Națiunile Unite și, în sfîrșit, situația actuală din lumea arabă.

În ce privește întrevederile algeriano-siriene, primul ministru sirian, într-o scurtă declarație făcută presei, a subliniat că acestea vor avea ca obiect tot situația din Orientul Mijlociu.

Reamintim că, recent, la Alger au avut loc de asemenea întrevederi între regele Hussein al Iordaniei și Houari Boumedienne, președintele Consiliului Revoluției.

„AM SOSIT LA SUEZ noaptea, imediat după bombardarea cu rachete și mortiere a celor două rafinării din localitate, care împreună asigurau aproximativ 70 la sută din capacitatea de rafinare a țării, transmite corespondentul Agerpres Constantin Oprică. Cu 60 km înainte de Suez se puteau vedea limbi uriașe de flăcări, care se înălțau pînă la 200 m înălțime. Era imposibil să te apropii de rafinării, deoarece incendiul, provocat prin aruncarea în aer a rezervoarelor de produse petroliere, care nu a putut fi stins complet pînă la 26 octombrie, transformase totul într-o vîlvătaie. Distrugeri însemnate au fost provocate, de asemenea, uzinei de îngrășăminte și portului. Peste 120 000 de tone de țiței și produse petroliere aflate în rezervoare au ars complet. Un comunicat publicat la 26 octombrie anunța că există cantități suficiente de gaz lampant și de kerosen în depozite. Pentru refacerea rafinăriilor de la Suez este nevoie, potrivit specialiștilor, de trei sau patru luni.

În ceea ce privește necesarul de cereale, ministerul aprovizionării a anunțat că a încheiat acorduri pentru importul a 1 700 000 de tone de produse alimentare din care 700 000 de tone de grîu, 50 000 de tone de făină și 160 000 de tone de porumb. El a arătat că aceste cantități vor sosi succesiv pînă în luna martie anul viitor".

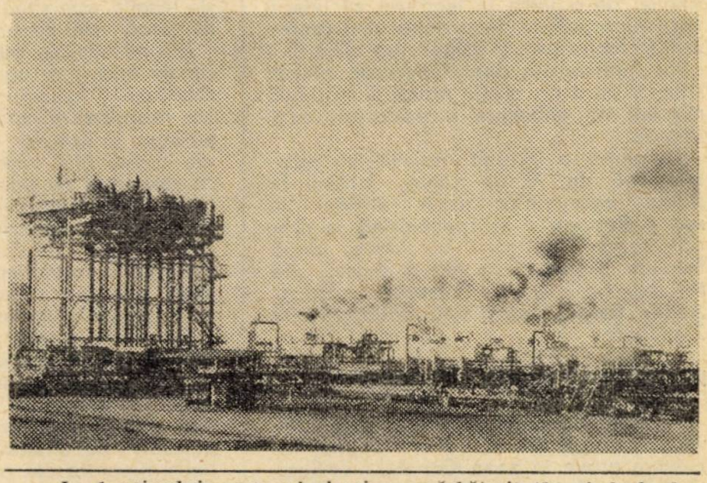

La 1 noiembrie, poporul algerian a sărbătorit 13 ani de la declanșarea luptei armate pentru eliberarea țării de sub dominația colonială. Semnalul luptei l-au dat patrioții înarmați din munții Batna, regiunea Aurès. Curînd, acțiunile armate au cuprins întreg teritoriul țării, transformîndu-se într-un adevărat război de eliberare națională, care va dura aproape 8 ani. La 5 iulie 1962, lupta pentru eliberare a fost încununată de proclamarea independenței naționale a Algeriei. Astăzi, poporul algerian depune eforturi susținute pe făgașul dezvoltării economice, culturale și sociale a patriei sale. La festivitățile prilejuite anul acesta de aniversarea începerii luptei armate pentru independență — sărbătoarea națională a Algeriei — a participat și o delegație guvernamentală română, condusă de Alexandru Boabă, ministrul petrolului.

În fotografie : instalație petrolieră la Hassi-Messaud (Sahara)

De la trimisul nostru, Cornel Răducanu

O.N.U.

Dezbateri cu implicaţii multiple

Dacă încercăm bilanţul acestei săptămîni, constatăm că mai toate organismele O.N.U. în funcţiune la această sesiune au fost solicitate într-o formă sau alta. Făcînd, pentru moment, abstracţie de consultările intense care au avut loc cu privire la Orientul Mijlociu, „behind the scenes", cum se spune pe aici, adică în afara sălilor de şedinţe, consultări la care vom reveni, semnalăm că plenara a ţinut două şedinţe consacrate rezolvării unor probleme curente (adoptarea raportului Comitetului Politic special asupra efectelor radiaţiilor atomice, cel al Comitetului al doilea asupra simpozionului internaţional privind dezvoltarea industrială de anul viitor de la Atena şi raportul respectiv al U.N.I.D.O., înscrierea pe ordinea de zi a chestiunii privilegiilor şi imunităţilor diplomatice, alegerea membrilor Comisiei O.N.U. pentru legiferarea comercială internaţională).

În acelaşi timp, cele şapte comitete au activat intens, progresînd în dezbaterea problemelor de pe ordinea lor de zi. În problema rhodesiană (Comitetul al patrulea), menţionăm aprecierea ziarului „New York Post" că „am fost martorii adoptării celei mai drastice rezoluţii din istoria O.N.U.", observaţie întemeiată pe caracterul extrem de hotărît al terminologiei rezoluţiei : condamnarea statelor care fac comerţ cu regimul de la Salisbury şi interesele financiare străine care sprijină Rhodesia, cererea adresată Angliei de a intra în legătură cu liderii partidelor politice favorabile unei reprezentări majoritare şi asigurarea eliberării celor întemniţaţi, apelul adresat tuturor statelor de a da sprijin moral şi material mişcării de eliberare a poporului zimbabwe.

Rezoluţia a întrunit majoritatea semnificativă de 90 de voturi, izolînd în rîndul oponenţilor doar Africa de sud şi Portugalia şi concentrînd în cele optsprezece abţineri exprimate, după formula populară la etajul presei, „pe toţi bancherii lumii", în frunte cu S.U.A., Anglia, Belgia, Japonia, Canada şi Noua Zeelandă.

REZULTATELE UNOR CONSULTĂRI

Pe masa Consiliului de Securitate, convocat de urgenţă ca urmare a unor incidente grave în zona Canalului de Suez, se aflau săptămîna trecută două proiecte de rezoluţie, opuse în formulări. Experienţe din istoria mai îndepărtată a O.N.U., dar mai ales cele decurgînd din analiza rezultatelor recentelor dezbateri din iunie-iulie a sesiunii extraordinare, arată că singura cale eficientă în încercările de soluţionare a problemelor complicate este aceea a calmului, a studierii şi respectării realităţilor, a evitării duelurilor oratorice inutile.

Însuşindu-şi această experienţă, după trei şedinţe, dintre care ultima a început cu o întîrziere salutară de trei ore, consacrate înlăturării ultimelor divergenţe, Consiliul de Securitate şi-a încheiat cu succes reuniunea. Rezoluţia unanim adoptată exprimă îngrijorare faţă de recentele activităţi militare din Orientul Mijlociu şi condamnă violările încetării focului, regretă pierderile şi pagubele rezultînd din aceste acţiuni, reafirmă necesitatea unei stricte respectări a rezoluţiilor de încetare a focului şi cere statelor membre respective să renunţe imediat la orice activităţi militare interzise şi să colaboreze deplin şi prompt cu organizaţia O.N.U. pentru supravegherea armistiţiului. (Aici trebuie semnalat faptul că secretarul general, U Thant, a cerut mărirea efectivelor organizaţiei de supraveghere pentru ca aceasta să-şi poată îndeplini mai eficient sarcinile.)

Ziarul „New York Post" a interpretat astfel acţiunea Consiliului de Securitate : „Prin condamnarea noilor violări ale armistiţiului din Orientul Mijlociu şi cererea ca toate acţiunile militare ale R.A.U. şi Izraelului să înceteze, s-a adoptat singura atitudine raţională faţă de starea de urgenţă. Caracterul larg al rezoluţiei şi viteza relativă cu care a fost adoptată unanim arată un plus de urgenţă şi de responsabilitate internaţională pe care nici unul dintre adversari nu-l poate ignora. Pe de altă parte, izbucnirile violente din ultimele zile arată din nou cît de fragilă este situaţia de acolo şi cît de necesară este continuarea discuţiilor".

Într-adevăr, se pune acum problema : sîntem oare mai aproape de o soluţie a chestiunii Orientului Mijlociu decît înaintea reaprinderii ostilităţilor şi convocării şedinţei Consiliului de Securitate ? Opinia majorităţii observatorilor consideră că răspunsul nu poate fi pozitiv, deşi se recunoaşte operativitatea, spiritul constructiv şi formulările lipsite de ambiguitate cu care Consiliul de Securitate a reacţionat în condamnarea unor acţiuni militare care au adus noi şi grave pierderi umane şi materiale ambelor părţi.

Condiţiile create prin întreruperea, la 12 octombrie, a şedinţelor plenare şi astfel asigurarea unor posibilităţi concrete de negocieri detaliate şi sistematice s-au dovedit utile. Poziţiile tuturor părţilor s-au exprimat şi analizat în întîlniri repetate ale preşedintelui Adunării Generale cu miniştrii de externe şi reprezentanţii ţărilor direct interesate, cu reprezentanţii membrilor permanenţi şi cu preşedintele Consiliului de Securitate, cu şefii grupurilor regionale de state din O.N.U. (ţările arabe, afro-asiatice, latino-americane), cu secretarul general, U Thant. Asemenea întîlniri cu caracter bilateral şi multilateral au avut loc în număr mare în tot cursul acestei săptămîni.

În vreme ce discreţia acoperă conţinutul acestor convorbiri, atitudine justificată într-o perioadă de negocieri delicate, am asistat în ultimele zile la o sistematică oscilaţie a presei americane de la optimism exagerat la pesimism ireductibil, tonalităţi inspirate, evident, de măsura în care tratativele păreau să corespundă sau nu unor interese unilaterale. Dacă există, după toate aparenţele, un anumit consens pentru trimiterea în regiunea Orientului Mijlociu a unui reprezentant al O.N.U., sau a secretarului general, pentru a studia situaţia, a asculta şi apropia poziţiile celor două părţi şi a raporta în consecinţă, nu pare să se fi realizat încă un acord asupra cadrului principal al misiunii sale, asupra premiselor de la care pleacă proiectul unui plan politic de perspectivă al cărui prim capitol ar fi tocmai acţiunea acestui trimis al O.N.U. Eforturile în vederea unei asemenea acţiuni au fost deplin întemeiate, întrucît, semnalează „New York Times", „oricît de bine va fi supravegheat pe viitor armistiţiul, nu va fi suficient pentru a asigura o pace trainică. Aceasta explică de ce ideea găsirii unei soluţii mai cuprinzătoare a căpătat contur şi cîştigă sprijin printre delegaţii de la O.N.U."

Unde apar însă divergenţele este tocmai cadrul principial al viitoarelor negocieri. Nu toţi par să recunoască faptul că orice soluţie politică trebuie să pornească de la recunoaşterea caracterului inadmisibil al folosirii forţei în impunerea oricărei modificări teritoriale, de la respectarea dreptului la existenţa suverană a tuturor statelor din regiune, de la încurajarea căii tratativelor prin găsirea unor formule acceptabile tuturor părţilor.

Aşa cum remarca preşedintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, în cea mai recentă luare de poziţie a sa, conferinţa de la Los Angeles privind etica relaţiilor internaţionale contemporane, rostită în faţa Asociaţiei locale pentru Naţiunile Unite, „forţa nu dă răspunsuri viabile problemelor internaţionale. Nimeni nu mai contestă astăzi că înlăturarea forţei şi a ameninţării cu forţa din relaţiile interstatale este o cerinţă a eficii şi legalităţii, e o necesitate a vieţii internaţionale... Cu deosebită urgenţă se impune găsirea unei soluţii durabile problemei Orientului Mijlociu, conform intereselor vitale ale tuturor popoarelor acestei regiuni. Recentele evenimente demonstrează că întîrzierea în rezolvarea unei asemenea situaţii riscă să ducă la transformarea ei într-un caz cronic".

O PROBLEMA REGIONALĂ CU IMPLICAŢII MAI LARGI

Dintre problemele repartizate de către Adunarea Generală în examinarea Comitetului Politic, cele mai importante se referă, desigur, la aşa-numitul pachet al dezarmării. Conform practicii încetăţenite în ultimii ani, de altfel perfect logică, abordarea acestor chestiuni, în primul rînd a acelora care se referă direct la dezarmare şi implicaţiile ei, nu poate începe însă efectiv decît o dată cu încheierea, mai exact întreruperea lucrărilor Comitetului celor 18 de la Geneva. Acolo, după cum se ştie, este angajată acum o discuţie atentă asupra proiectului de tratat de nediseminare a armelor nucleare, problemă cu multiple şi esenţiale implicaţii. Aş semnala în acest sens că în aşteptarea abordării de către Comitetul Politic a acestei probleme, a.c. se urmăresc cu cea mai mare atenţie lucrările de la Geneva, comunicatele asupra şedinţelor de acolo fiind difuzate şi la New York ca documente ale unui organism aferent al O.N.U. În acest cadru, intervenţiile recente ale reprezentantului român şi amendamentele depuse la proiect au stîrnit un larg ecou, fiind considerate după formula ziarului „Washing-

ton Post" drept „esențiale pentru eficacitatea tratatului și obținerea caracterului său universal", corespunzînd totodată pozițiilor „unui mare număr de țări membre ale O.N.U. făcînd parte din Comitetul celor 18 și din afara lui".

Revenind la lucrările Comitetului Politic, este de observat că această săptămînă a fost ocupată în principal de dezbaterea „Tratatului pentru interzicerea armelor nucleare în America Latină".

CE NE DECLARA DR. ALFONSO ROBLES

Am considerat interesant a solicita pentru cititorii „Lumii" un scurt istoric al acestei inițiative și o prezentare a principalelor prevederi ale tratatului, diplomatului celui mai calificat în acest sens, recunoscut a fi arhitectul esențial al proiectului. Este vorba de dr. Alfonso Garcia Robles, prezent în activitatea O.N.U. încă din 1945, cînd, din partea delegației mexicane, a participat la redactarea Cartei Națiunilor Unite. După ce între 1946 și 1957 a fost director al diviziei politice în secretariatul O.N.U., este din 1957 subsecretar de stat pentru afacerile externe și conducător al delegației mexicane la O.N.U.

Iată ce ne declara el :

«Ideea denuclearizării Americii Latine a fost ridicată pentru prima oară în aprilie 1963, în declarația comună a celor cinci președinți ai statelor : Bolivia, Brazilia, Chile, Ecuador și Mexic. Consecutiv acestei date, o comisie pregătitoare a fost stabilită la Mexico-City, în noiembrie 1964, după ce, printr-un vot unanim, Adunarea Generală a O.N.U. adopta la sesiunea a XVIII-a, în noiembrie 1963, o rezoluție sprijinind această idee. Comisia pregătitoare, în decursul a patru sesiuni desfășurate între martie 1965 și februarie 1967, a reușit să-și îndeplinească sarcinile și să pregătească textul a ceea ce se numește, începînd de la 12 februarie 1967, tratatul denuclearizării militare a Americii Latine sau, după numele unui cartier istoric din capitala Mexicului, Tratatul de la Tlatelolco. După cum vedeți, chiar din titulatură, tratatul nu se referă la denuclearizarea în general, ci la denuclearizare militară sau, cum l-am mai numit noi, la „interzicerea armelor nucleare în America Latină".

Înainte de a-l înfățișa în prevederile sale concrete cititorilor revistei „Lumea", aș vrea să mai subliniez că este primul tratat care se aplică la regiuni locuite ale lumii, ceea ce, așa cum remarca secretarul general, U Thant, „înseamnă un important pas pe calea lungă și dificilă a dezarmării. El va putea contribui împreună cu tratatul privind Antarctica din 1959, cu cel privind interzicerea experiențelor nucleare, din 1963, și cu cel privind colaborarea pașnică în domeniul explorării spațiului cosmic din ianuarie 1967, la stabilirea unor limitări în cursa înarmărilor".

Îmi permit să adaug observațiilor secretarului general că tratatul nostru acoperă aproape în întregime un continent puternic populat — două sute cincizeci milioane de oameni pe o suprafață de peste douăzeci milioane kilometri pătrați, că este primul tratat care stabilește un sistem efectiv de control sub supravegherea unui organ permanent și că în același timp reușește — ceea ce veți fi desigur de acord cu mine că este esențial — să îmbine interzicerea absolută a tuturor armelor nucleare cu dreptul legitim al părților contractante la folosirea pașnică a atomului în scopul dezvoltării economice și sociale.

Trecînd acum la prezentarea propriu-zisă a tratatului, aș vrea să atrag atenția asupra preambulului celor treizeci și unu de articole. Acolo se stipulează explicit că „denuclearizarea Americii Latine, adică eliberarea pentru totdeauna a acestor teritorii de arme nucleare, înseamnă că aceste popoare vor fi împiedicate a-și cheltui resursele lor limitate pentru arme nucleare, vor fi apărate împotriva unui eventual atac asupra teritoriilor lor, ceea ce va constitui în același timp o contribuție importantă la prevenirea proliferării nucleare și un factor puternic în favoarea dezarmării generale și totale". Tratatul prevede, de asemenea, angajamentul părților contractante de „a nu participa sub nici o formă la experimentarea, folosirea, fabricarea, posesiunea sau controlul oricărei arme nucleare".

În vederea controlului respectării integrale a prevederilor se stabilește o agenție cu sediul la Mexico-City care are la dispoziție tot aparatul necesar unei funcționări eficace. În sfîrșit, în două protocoale adiționale tratatul conține prevederi cu privire la statele care dețin teritorii pe continentul latino-american, respectiv S.U.A., Franța, Olanda și Anglia, precum și observația că tratatul este deschis spre semnare tuturor puterilor nucleare. Aș mai adăuga la cele spuse pînă acum că, după părerea mea, dezbaterea din Comitetul Politic cu privire la punctul 91 (la care figurează această problemă pe agenda Adunării) va da un puternic sprijin intrării efective în practică a tratatului, ceea ce va asigura statutul juridic al denuclearizării militare a continentului sud-american, va conferi tratatului autoritate și respect pe plan mondial».

Cu această prezentare a problemei ce se dezbate acum în Comitetul Politic, se va înțelege cu ușurință semnificația pe care cei aproape patruzeci de vorbitori au extras-o din conținutul acestui tratat, experiență utilă și altor zone ale lumii, mijloc eficace de întărire a securității internaționale.

Așa cum remarca în cuvîntul său ambasadorul Gheorghe Diaconescu, amintind cu același prilej și propunerile guvernului român privind zona Balcanilor, „există o interdependență organică între diferitele zone denuclearizate, fiecare urmărind să ne apropie de obiectivul pe care îl dorim cu toții cît mai repede realizat, denuclearizarea universală". Idei asemănătoare au fost exprimate de altfel de delegații Ghanei, ai Irakului, ai Poloniei, ai Tanzaniei, ai Nigeriei, ai Pakistanului și de numeroși alții.

Ar fi însă greșit dacă s-ar trece cu vederea, și acest lucru a fost cu tărie subliniat în Comitet, că o condiție a eficienței tratatului este asigurarea pentru țările din zona denuclearizată a tuturor garanțiilor necesare securității lor. În acest sens revine, conform celor stipulate de altfel în al doilea protocol adițional al tratatului, ca o obligație a puterilor nucleare de a nu recurge la arme nucleare sau la amenințarea folosirii lor împotriva părților contractante, după cum tot puterile nucleare sînt chemate să nu comită încălcări ale tratatului în teritoriile pe care le administrează momentan. Sînt pe deplin întemeiate cererile guvernului cubanez cu privire la supunerea acelorași obligații ale tratatului, a tuturor bazelor americane din zona canalului Panama, a teritoriului Porto Rico precum și restituirea părții de teritoriu aparținînd Cubei unde este instalată baza americană de la Guantanamo. Trebuie spus că lipsa unei cît de vagi referiri a delegației S.U.A. la aceste aspecte esențiale ale problemei a fost comentată defavorabil de numeroși delegați intrucît, după cum observă ziarul „Christian Science Monitor", „implicațiile și obligațiile S.U.A. în această regiune sînt prea evidente pentru a nu pretinde clarificări".

New York, 31 octombrie

reflector

CONGRESUL EXTRAORDINAR AL PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT SUEDEZ

Cînd, săptămîna trecută, social-democrații suedezi au convocat — pentru prima oară, în ultimele decenii — un congres extraordinar al partidului lor, comentatorii au văzut, în acest eveniment, cu totul neobișnuit în viața partidului, un „semnal de alarmă" în fața perspectivelor electorale : după înfrîngerea suferită de social-democrați în alegerile municipale din toamna lui 1966 (cînd au pierdut 8,2 la sută din mandate), „partidele burgheze" din opoziție — este de părere „Neue Zürcher Zeitung" — ar putea face progrese și mai mari, la viitoarele alegeri generale din toamna anului 1968.

În cuvîntarea sa de deschidere, Erlander — de 21 de ani șeful guvernului — a anunțat cea mai disputată campanie electorală căreia social-democrației i-ar fi făcut față vreodată. Printre altele, el a reproșat opoziției „burgheze" intenția de a renunța la profilul său și — probabil, din motive de tactică electorală — de a și-l însuși pe cel al social-democraților. Ceea ce, desigur, au dedus unii comentatori, invită la o mai pronunțată fixare a programului social-democrat.

În acest sens, s-a remarcat cuvîntarea noului și foarte tînărului ministru al economiei, Christer Wickman, care a dat o interpretare proprie programului de politică economică a conducerii partidului social-democrat. Economia — susține Wickman — ar trebui să fie domeniul unei și mai mari influențe social-democrate. În continuarea dezbaterilor, ministrul de externe Nilsson a făcut o declarație cu privire la problema Vietnamului, apreciată ca fiind mult mai categorică decît cele anterioare. El a cerut încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor americane asupra R.D. Vietnam și inițierea unor negocieri de pace între toate părțile interesate ; el a propus, de asemenea, instituirea unui fond internațional pentru ajutorarea poporului vietnamez.

În încheiere, congresul a hotărît o nouă întrunire pentru iulie 1968, deci cu puțin timp înaintea alegerilor.

LONGEVITATE PREZIDENȚIALĂ

Pînă la Lincoln — arăta un buletin al companiei de asigurări „Metropolitan Life", publicat sîmbătă la New York — președinții Statelor Unite trăiau mai mult decît contemporanii lor. După războiul de secesiune însă, fenomenul s-a inversat. Media longevității celor de dinainte de Lincoln atingea 74,2 ani (1,3 ani mai mult decît restul populației) în timp ce a succesorilor lui Lincoln s-a stabilit la 66,6 ani, fiind cu 5 ani mai scurtă decît media de viață a contemporanilor lor.

Curba — adaugă buletinul — este inversă pentru vicepreședinți : înainte de Lincoln, ei trăiau mai puțin decît președinții ; după Lincoln, mai mult.

MANUȘA A FOST ARUNCATĂ...

Generalul Oscar Gestido, președintele Republicii Uruguay, trebuie să-și abandoneze momentan scaunul prezidențial pentru... a se bate în duel cu fostul ministru de finanțe, Amilcar Vasconcellos. Duelul, anunțat în mod oficial de către secretariatul prezidențial, a fost provocat în urma violentelor diatribe pe care fostul ministru de finanțe, acum senator, le-a adresat președintelui Gestido și ministrului afacerilor externe, Hector Luisi. (Cu o zi înainte, Oscar Gestido criticase, într-un discurs, orientarea economică a fostului ministru).

Cum însă duelul nu este reglementat de legislația uruguayană, președintele și ministrul de externe vor trebui să aștepte hotărîrea unui tribunal de onoare însărcinat să decidă dacă acesta este sau nu justificat. Martorii au fost trimiși de ambele părți, iar doctorul Miguel Vicalcro, subsecretar de stat al sănătății publice, și-a dat demisia în semn de solidaritate cu Amilcar Vasconcellos.

Ultimul duel politic a avut loc în Uruguay cu zece ani în urmă, în 1957, între fostul președinte Luis Berres și actualul director al administrației porturilor.

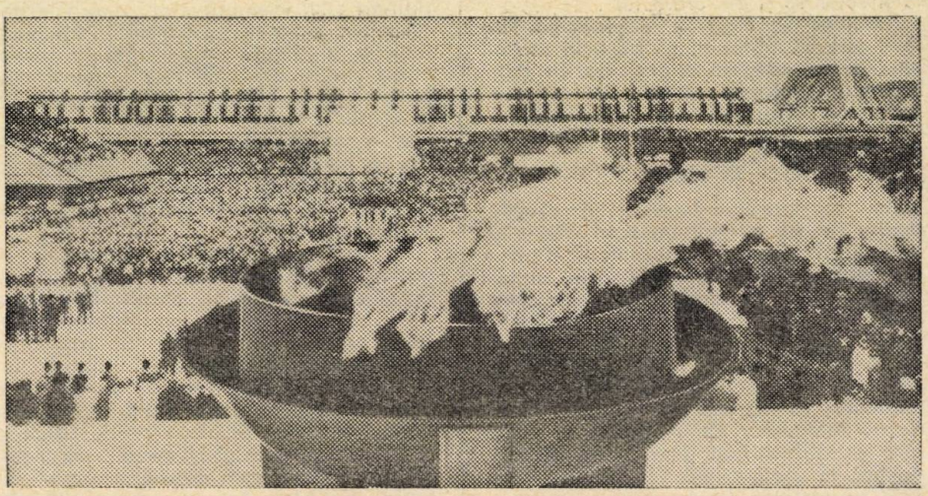

În Piața Națiunilor s-a aprins flacăra eternă cu prilejul solemnității de închidere a Expoziției

Alexandru Şiperco

MONTREAL

Privit din avionul care se pregătește să aterizeze pe marele aeroport Dorval, concurentul Orly-ului parizian de pe „Mont-Royale", dealul istoric care a dat numele orașului, sau de la înălțimea terasei celei mai înalte clădiri (737 de picioare), metropola canadiană se întinde nemăsurat în toate direcțiile în sclipirile mozaicului multicolor, coborînd în trepte de înălțime de la cei cîțiva zgîrie-nori din centru, la marea nesfîrșită a căsuțelor individuale de la periferie care, chiar dacă sînt locuite de francezi, păstrează amprenta mediului englez în ceea ce privește stilul clădirilor, inevitabilul petic de gazon din fața lor și lipsa împrejmuirilor.

2 800 000 de locuitori. Este de necrezut în ce uriașă aglomerare urbană s-a transformat, în decursul unei singure generații, un oraș provincial canadian oarecare. Pare că ar simboliza ritmul vertiginos al dezvoltării omenirii, incomparabil ca intensitate cu acela din oricare din epocile trecute.

Încercarea de a cuprinde într-o privire sintetică evoluția de pînă acum a lumii, de a înțelege natura tensiunilor pe care le generează, a problemelor pe care le pune și a căilor de rezolvare a lor, s-a aflat în centrul preocupării celor ce au realizat expoziția de la Montreal. Aproape 500 de hectare pe insulele dintre brațele uriașului fluviu Saint Laurent au fost transformate într-un peisaj de anticipație științifică. A fost o operă titanică întreprinsă de un primar energic, realist și totodată vizionar, Jean Drapeau. Mărunt, cu craniul dezgolit, purtînd ochelari cu rama groasă, plin de temperament, primarul celui mai mare oraș al Canadei m-a primit în biroul său într-o ambianță de goblenuri, mobilă de epocă și protocol strict.

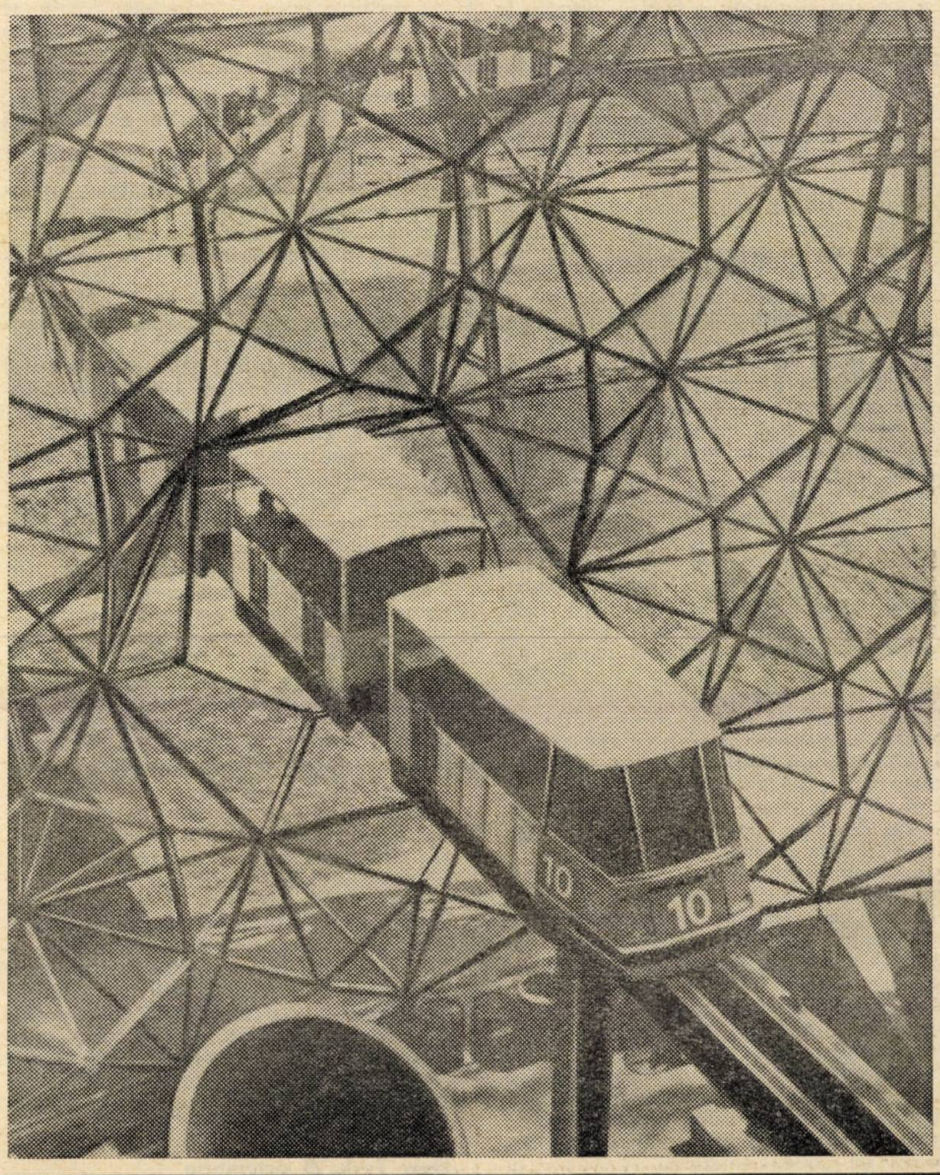

Mini-trenul Expo-67, un monorail care străbate toată expoziția și trece chiar prin cîteva pavilioane

Acceptă cu satisfacție remarca mea cu privire la caracterul „spiritualizat" al expoziției și o subliniază de mai multe ori în cursul conversației. Îi face plăcere să povestească „epopeea expoziției" al cărei erou se simte, îmbogățind cifrele cunoscute cu episoade dramatice ca acela al încercării transfugilor cubani de a distruge pavilionul propriei lor țări, și cu anecdote inedite. Bunăoară cum, în cursul lucrărilor de amenajare, o sculptură modernistă de mare preț a fost cărată de serviciul de salubritate de pe teritoriul expoziției la rampa de gunoi fiind considerată fier vechi.

Expoziția Universală din 1967 era o ocazie unică pentru a proiecta Montrealul și în bună măsură provincia Quebec, în centrul atenției mondiale. După ce a pierdut, la un vot diferență întrecerea cu U.R.S.S. în 1958, Montrealul primește totuși dreptul de a organiza expoziția, în urma desistării Uniunii Sovietice intervenită în anul 1962. În mai puțin de 4 ani trebuia deci realizat un volum de lucrări care ceruse un timp dublu organizatorilor expozițiilor precedente.

Coincizînd cu centenarul independenței Canadei, „Expo 67" a fost pornită de la început pe picior mare. Peste 400 000 000 de dolari din care 100 000 000 reprezentau un deficit planificat urmau să fie investiți numai de Canada în realizarea ei, fără ca în această sumă să intre amenajările urbanistice, poduri, autostrăzi. Lucrările a căror evoluție era controlată de creiere electronice au cuprins, în primul rînd, triplarea suprafeței insulei St. Hélène și construirea unei alte insule, artificiale, botezată Notre Dame, pe teritoriul căreia au fost amenajate lacuri și canale care urmau să-i dea un aspect de mare parc. Au fost mișcate, în decurs de 10 luni, 15 000 000 tone de pămînt și rocă folosindu-se cele mai puternice drage din lume. Camioanele au circulat în acest răstimp la un minut interval, 24 de ore din 24. S-a lucrat în plină iarnă aspră canadiană și s-a turnat beton sub uriașe corturi de plastic încălzite. S-a construit unul din cele mai lungi poduri orthotropice din lume, botezat podul Concordiei și un metro de 25 km, costînd 214 000 000 dolari, un centru cultural cu 3 săli din care una de 3 000 de locuri.

La 27 aprilie 1967, ziua deschiderii, totul era gata. Pe lîngă pavilioanele naționale a 62 de țări, pe teritoriul expoziției au răsărit 17 pavilioane tematice, s-a amenajat parcul de distracții și s-a pus la punct o uriașă infrastructură.

Organizatorii au ținut seama de învățămintele expozițiilor trecute la care, în general, interesul material se îmbina cu lipsa de preocupare pentru publicul vizitator. De astă dată țărilor participante li s-a impus să destineze cel puțin 40 la sută din terenul reținut spațiului verde, iar zgomotul din interiorul pavilioanelor să nu depășească 85 de decibeli. În lupta cu principalul dușman al unor astfel de expoziții — oboseala— au intrat două trenuri monorail, gratuite, cocoțate pe piloni, care străbat întreaga întindere a expoziției, convoaie electrice de vagoane miniatură purtînd vechiul nume francez de „balades", un funicular cu gondole și „hovercraft"-uri — vase fluviale pe perne de aer care străbat cu viteză întinderile de apă, învăluite într-un nor de stropi. Lupta cu specula s-a dus cu hotărîre și eficacitate. Biletele erau, după standardul american, ieftine : 2,5 dolari. Pentru nenumăratele locuri de reîmprospătare a forțelor, — de la micile bufete pînă la restaurantele mai mult sau mai puțin de lux ale marilor pavilioane naționale, — printre care excela desigur cel francez apreciat cu condescendență de „cordoanele albastre" pariziene ca „bun" —, ca și pentru hoteluri, moteluri și casele particulare, prețurile au fost fixate pe toată durata expoziției și afișate peste tot.

Succesul expoziției i-a răsplătit pe deplin pe organizatori ; numărul vizitatorilor s-a apropiat de 50 000 000, întrecînd de trei ori pe acela al precedentului tîrg newyorkez. Într-una din zilele cînd am vizitat-o, sîmbătă 7 octombrie, cu toate că întreg transportul urban era paralizat de grevă, numărul celor ce au trecut poarta expoziției a depășit 440 000, ceea ce, după cum mi-a afirmat domnul Dupuy, comisarul expoziției, nu constituia un record. Afluența neobișnuită a adus unele pavilioane în pragul sufocării, cozile la cel francez și cehoslovac le înconjurau de cîte două ori iar timpul de așteptare la remarcabila „circorama" canadiană sau la „Labirint" depășea patru ore. Desigur că fără amabilitatea primarului și a comisarului expoziției care i-au dat posibilitatea să treacă pretutindeni peste rînd, autorul acestor rînduri ar fi fost pus în imposibilitate de a vizita întreaga expoziție, în cele 10 zile de care dispunea.

„Expo 67" „cea mai grandioasă mașină a visurilor" după expresia comisarului expoziției, își alesese ca deviză titlul unei cărți a lui Saint Exupery : „Terre des hommes" inspirîndu-se dintr-o idee a marelui scriitor umanist : „A te simți om, înseamnă să fii conștient că fiecare acțiune a ta contribuie la făurirea lumii". Pe insigna expoziției erau schițate un șir de siluete umane, așa cum apar în primele desene preistorice, înlănțuite două cîte două și așezate în cerc în jurul unui glob terestru.

Ceea ce a deosebit „Expo 67" de alte expoziții, în primul rînd de aceea din New York care a precedat-o și care a fost concepută de oameni de afaceri, într-un scop lucrativ, a fost faptul că nu conținea nimic comercial, nimic de tîrg, de bîlci, că nici o reclamă în afara sau înăuntrul pavilioanelor nu-i denatura chipul.

Pentru prima dată în istorie, expoziția a cuprins exclusiv pavilioane consacrate prezentării unor teme și idei generale. Aceste pavilioane „tematice" printre care principalele purtau denumiri ca „Omul creator", „Omul și comunitatea", „Omul explorator", „Omul producător" cu sub-tematicile lor, au fost realizate de Canada cu sprijinul și prin străduința oamenilor de știință și cultură de pretutindeni, cu ajutorul masiv al altor țări, indiferent de regimul lor politic. Sovieticii au contribuit masiv la alcătuirea pavilionului „Omul și regiunile polare", francezii la „Omul și marea", un grup important de țări au realizat „Omul și mașina".

Spiritul în care au fost concepute pavilioanele tematice, mai ales acelea pe care le-am putea grupa sub termen generic de „umanistice", a caracterizat în bună măsură și pavilioanele naționale. Cu puține excepții — printre care, surprinzător, pavilionul foarte stil „business" al Japoniei — intenția mărturisită a acestora era de a face cunoscută țara respectivă nu atît prin intermediul datelor statistice și mostrelor de producție industrială, cît prin diversele aspecte ale contribuției poporului respectiv la tezaurul științei și culturii mondiale, pe calea stabilirii unui contact de înțelegere și simpatie pentru trecutul, arta, obiceiurile, modul său de viață.

Organizatorii au vădit aceeași preocupare și pentru ambianța artistică a expoziției, literalmente înecată în sculpturi — toate de factură modernă. Pornind de la uriașul „Stabil" al lui Calder intitulat „Omul" care domina o „grădină a sculpturilor", ele erau risipite pe la toate încrucișările, ornînd intrările pavilioanelor, răsărind pe fiecare petic de gazon, afundîndu-se în apă ca monstrul metalic „Uki" care se arăta în răstimpuri la suprafața lacului scoțînd foc pe nări. Erau lucrări de mare artă și indiferent de poziția unora sau altora față de sculptura modernă, operele lui Brâncuși, Moore, Giacometti, nu pot să nu provoace respect pentru strădania și gustul celor ce le-au pus la dispoziția marelui public.

„Expo 67" a reușit, de asemenea, să concentreze, pentru prima oară în lume, în pavilionul tematic „Omul creator" peste 200 de capodopere ale artei mondiale, aparținînd tuturor civilizațiilor și curentelor — de la Rembrandt și Tizian, la Picasso și „figura VII" a abstracționistului David Smith, de la giuvaeruri scitice și statuia lui Gudea regele Lagash-ului, pînă la „Burghezii din Calais" a lui Rodin. și „Lenin în cabinetul său din Kremlin".

În sfîrșit, cele mai celebre formații artistice în frunte cu „Scala" din Milano, „Bolșoi" din Moscova, operele din Viena și Stockholm, orchestra Elveției romande, filarmonica cehă, teatrul japonez „Kabuki", baletul newyorkez, au asigurat expoziției, seară de seară, un fundal artistic de înaltă ținută.

Spre deosebire de Expoziția din Bruxelles care cu zece ani în urmă susținea cu optimism progresul neîncetat al omenirii și crearea societății bunăstării ca urmare a posibilităților nelimitate oferite de tehnica modernă, automatizarea și electronica, „Expo 67" de la Montreal ne-a pus în fața unor întrebări neliniștitoare, pe alocuri chiar angoasante cu privire la viitorul omului pe acest pămînt. Calea pe care se îndreaptă omenirea în condițiile exploziei demografice, ale dezvoltării uluitoare a științei, suscită întrebări la care intelectualii de pretutindeni au încercat să răspundă prin intermediul pavilioanelor tematice ale expoziției. Răspunsurile nu s-au dovedit ușor de dat, optimismul unora fiind contrazis de pesimismul altora, realismul de înclinația spre paradox.

Standurile sugestive ale majorității pavilioanelor tematice demonstrau pregnant cît de mic e numărul celor care trăiesc bine, cît de imens e oceanul suferințelor umane, iar tema anticolonialismului, a luptei popoarelor pentru independența reală, lupta împotriva înapoierii, mizeriei, intoleranței, bolilor, analfabetismului, considerată ca o cauză comună, a tuturora, figurau, de asemenea, printre temele centrale ale pavilioanelor tematice.

(Va urma)

Anul noncandidaţilor

O terminologie sui-generis, puternic inspirată de zoologie, colorează vocabularul politic american. Emblemele celor două mari partide sînt, după cum bine se ştie, măgarul pentru democraţi, şi elefantul pentru republicani. Mai puţin cunoscute dincolo de hotarele Statelor Unite, deşi de uz curent în discursurile şi articolele consacrate campaniilor electorale, sînt expresiile : „cal negru" (dark horse) = candidat care poate cîştiga pe neaşteptate sau care, deşi e puţin cunoscut, are şanse de a învinge, sau de a ocupa un loc foarte bun ; „subcîine" (underdog) = cel despre care se crede că va fi înfrînt în competiţie ; locul „păsării-pisică" (catbird seat) = o poziţie extrem de avantajoasă sau de mare prestigiu. Pentru a fi mai bine înţeles de cititori, un comentator scrie că în momentul de faţă senatorul Charles Percy pare, printre eventualii candidaţi republicani la preşedinţie, „cel mai negru dintre caii negri", un altul pariază pe şansele lui Nelson Rockefeller întrucît „în zilele noastre norocul ţine cu subcîinii", iar un al treilea prorocește că, pînă la vară, cînd va avea loc Convenţia republicană, guvernatorul Ronald Reagan va fi lansat „pe locul păsării-pisică".

Dar termenul de cea mai largă circulaţie în această perioadă iniţială a campaniei electorale are o rezonanţă mai curînd metafizică decît zoologică : „noncandidatul" (noncandidate) = omul care doreşte mai mult decît orice pe lume să ajungă preşedinte al Statelor Unite dar susţine morţiş că va refuza să candideze. „Anul acesta, a exclamat ironic un reprezentant al partidului democrat, este, pentru republicani, anul noncandidaţilor".

O croazieră agitată pe calma Mare a Caraibilor

Este, adică, anul lui Nelson Rockefeller şi al lui Ronald Reagan, „noncandidaţii" fermi cu cele mai multe perspective de a obţine desemnarea. Amîndoi (şi împreună cu ei George Romney) s-au numărat săptămîna trecută printre participanţii la o croazieră furtunoasă pe apele calme ale Mării Caraibilor. Cum dintre cei 25 de guvernatori republicani în funcţie erau de faţă 21, s-a presupus că vor folosi prilejul pentru a-şi fixa alegerea asupra unui candidat la preşedinţie. Statele conduse de ei controlează suficiente voturi ale electorilor pentru ca un acord la nivelul lor să asigure mandatul prezidenţial candidatului republican. Le-a fost însă cu neputinţă să se înţeleagă asupra acestui punct. Analizînd comentariile şi discuţiile auzite la bord, David Broder de la „Washington Post" a ajuns la concluzia că, în condiţiile unui vot secret, 15 sau 16 guvernatori şi-ar mărturisi preferinţa pentru Nelson Rockefeller. Pe faţă nu îndrăznesc s-o facă. „Oricît aş dori să-l văd pe Rocky obţinînd desemnarea, a spus unul dintre ei, cinstit vorbind n-aş şti cum să aduc vorba despre aşa ceva. Conservatorii din partid l-ar face praf". Între păcatele pe care dreapta republicană nu i le poate ierta guvernatorului statului New York, cel mai grav este adversitatea manifestată de el, în 1964, faţă de Barry Goldwater. Era pentru a doua oară, după desistarea de candidatura lui Nixon în 1960, cînd Rockefeller refuza să-l sprijine pe candidatul oficial al partidului. Dacă nu vor izbuti să-l impună pe Rockefeller, guvernatorii ar dori să găsească, după cîte se spune, pe cineva cu manierele agreabile ale lui Ronald Reagan, cu vederile sociale relativ progresiste ale lui George Romney şi cu experienţa guvernamentală a lui Richard Nixon. Întrucît nimeni nu pare a întruni aceste calităţi, vor trebui să se mulţumească doar cu una dintre ele. Cu care ? Nu se poate răspunde deocamdată la această întrebare. Nixon ar fi fost favoritul numărul unu dacă în cariera sa politică nu l-ar fi urmărit de două ori ghinionul datorită căruia nu s-a putut număra printre guvernatorii republicani de pe „Independence" : după ce în 1960 a candidat la preşedinţie cu rezultatele ştiute, în 1962 a încercat zadarnic să cucerească funcţia de guvernator al Californiei, ceea ce l-a etichetat drept „necîştigător", drept om destinat să fie mereu învins.

E de necrezut cîţi republicani bat în prezent sau ar fi susceptibili să bată la uşa care duce spre Casa Albă. Dintre guvernatori mai sînt citaţi ca posibili concurenţi Claude Kirk din Florida, Raymond Shafer din Pensylvania şi Tom McCall din Oregon ; dintre senatori — Clifford Case, Thruston Morton, John Tower, Peter Dominick, Mark Hatfield şi Thomas Kuchel. Alte nume vînturate : liderul minorităţii din Camera Reprezentanţilor, Gerald Ford, şi primarul New Yorkului, John Lindsay. Li se adaugă un detaşament de candidaţi potenţiali la vicepreşedinţie. Se pot forma atîtea combinaţii încît, spunea un guvernator republican, „de cîte ori le visez mă trezesc urlînd". Dacă, la alegerile din 1964, partidul republican s-a prezentat rupt în două, în prezent el manifestă tendinţa de a se fărîmiţa pur şi simplu. Principalul factor de diviziune este atitudinea faţă de războiul din Vietnam. Cu un singur lucru sînt de acord toţi (sau aproape toţi) : partidul republican trebuie să se disocieze de politica Administraţiei Johnson. Episodul „telegramei pierdute" relatat în numărul precedent al revistei „Lumea" este revelator. Cu 15 luni înainte, aceiaşi guvernatori republicani s-au alăturat confraţilor lor din partidul democrat pentru a semna o rezoluţie în sprijinul angajării militare americane în Vietnam. A fost, e drept, un text mult diluat de republicani faţă de propunerea iniţială a guvernatorilor democraţi (nu indica de fapt decît o vagă solidaritate cu militarii aflaţi pe front) dar cel puţin a fost. De data aceasta, însă, republicanii nu au mai consimţit să dea nici un gir unei politici pe care afirmă că intenţionează „s-o cîntărească, s-o analizeze şi s-o cerceteze amănunţit şi sub toate aspectele" în lunile următoare. Fără îndoială că telegrama interceptată de Ronald Reagan i-a îndîrjit în hotărîrea lor de a nu ceda presiunilor şi de a nu participa la ceea ce George Romney a numit „o manevră politică urmărind să-l absolve pe preşedinte de vina de a conduce în mod greşit războiul din Vietnam". Aflînd de acest refuz, preşedintele Johnson, care intenţiona să-i viziteze pe guvernatori la bordul navei,

„De cîte ori visez toate combinaţiile posibile..."

s-a răzgîndit. Se întîmplase un lucru pe care comentatorii îl considerau aproape imposibil : guvernatorii au întors spatele președintelui într-un moment cînd Statele Unite se află în stare de război, dezicîndu-se totodată de propria atitudine de anul trecut.

Dintre liderii republicani, unul singur, și anume liderul Senatului, Everett Dirksen, se declară în acord cu președintele. Nu de mult și-a certat cu asprime colegii republicani pentru că „îl înjosesc pe președinte în ochii străinătății". Prietenia dintre președinte și senatorul republican, cunoscut cu patru ani în urmă ca un aprig promotor al liniei Goldwater, îi supără pe ceilalți lideri republicani. Guvernatorii reuniți în largul mării au decis chiar să ceară conducerii partidului lor să încredințeze unuia dintre ei sarcina de a-l „ajuta" pe Dirksen, în care nu mai au încredere, la prezidarea viitoarei Convenții a partidului republican. Singurul punct de raliere al cadrelor partidului republican este convingerea că trebuie să se distanțeze neapărat de politica vietnameză a Administrației și să-l izoleze pe Dirksen care o sprijină. În ce direcție să se distanțeze ? În partidul republican sînt, în această privință, tot atîtea păreri diferite cîte sînt și în societatea americană văzută în ansamblul ei. Poate că „uliii" escaladării reprezintă printre republicani un procent ceva mai mare decît media generală pe țară. Cei mai notorii rămîn neîmblînzitul Goldwater, fostul președinte Eisenhower și, dintre eventualii candidați la funcția executivă supremă, Richard Nixon și Ronald Reagan. Alți doi candidați prezumtivi, George Romney și Charles Percy, se situează pe tabloul politic undeva mai aproape de „porumbeii" reglementării pașnice, cărora li s-au raliat în ultima vreme și senatorii Clifford Case, Sherman Cooper, Thruston Morton și Aiken.

Ce candidat republican preferă democrației?

Atît de mare este confuzia care domnește în partidul republican încît, printr-un acord tacit, opțiunile vor fi lăsate deschise pînă la Convenția partidului. Platforma va fi definitivată o dată cu candidatul. E interesant de notat că președintele Johnson s-ar considera favorizat într-o competiție cu un adversar mai de dreapta decît el însuși, de pildă Ronald Reagan sau Richard Nixon. De fapt, după cum relatează „The Washington Post", președintele Johnson, vicepreședintele Humphrey și alți membri ai Administrației sînt de părere că republicanii se vor opri în cele din urmă asupra candidaturii lui Richard Nixon. De ce ? Pentru că fostul vicepreședinte al S.U.A. este un vechi militant republican și, ca atare, cadrele partidului, mai ales cele din sud și din Vestul Mijlociu, se vor simți datoare să-i ofere voturile lor. Evident, reputația de „om care nu mai poate cîștiga", atît de periculoasă pentru Richard Nixon, reprezintă din punctul de vedere al actualului guvern un motiv suplimentar de a dori desemnarea lui. Numai că Nixon intenționează să se debaraseze o dată pentru totdeauna de această etichetă cu ajutorul unui succes răsunător în alegerile preliminare.

Aici începe terenul lunecos al competiției interrepublicane. Fiecare dintre aspiranții la președinție adoptă o tactică specială, mulată după propriile sale necesități și caracteristici politice. „Nici unul dintre candidații în perspectivă nu are un asemenea avans încît să nu poată fi bătut, afirmă un specialist, și nici unul — afară de George Romney — nu este atît de codaș încît să nu-i poată ajunge din urmă pe ceilalți". Malițioasa referire la Romney, care acum cîteva luni era în fruntea listei favoriților, se întemeiază pe vertiginoasa descreștere a cotei lui la bursa sondajelor de opinie.

E un caz de uzare prematură a unui om politic care și-a început campania electorală excesiv de devreme și, prin declarații insuficient chibzuite, a pierdut din capitalul de încredere inițial. Pe vasul „Independence", Romney a fost tratat de colegii săi „cu amestecul de simpatie și reținere cu care se vorbește de obicei cuiva căruia i se ascunde că e grav bolnav". Că Romney nu este descurajat o demonstrează planul strategic amănunțit după care își desfășoară campania (deși nu se știe încă dacă va asculta sfatul unor prieteni și va demisiona din funcția de guvernator al statului Michigan pentru a-și consacra tot timpul aceste campanii). Cu cîtăva vreme în urmă a declarat la televiziune că „pînă în șase săptămîni" va anunța dacă intenționează sau nu să solicite desemnarea pe lista republicană. „Dacă mă voi decide să candidez, a spus el, o voi face pentru că sînt convins că voi cîștiga atît desemnarea cît și alegerile". Acum s-a aflat că pentru ziua de 15 noiembrie, cînd expiră termenul fixat de el însuși, a cumpărat cu 70 000 de dolari o jumătate de oră de emisiune la Columbia Broadcasting System. Se presupune că va folosi antena pentru a-și anunța hotărîrea de a candida. Pentru el, ca și pentru Nixon, alegerile preliminare ar putea să aibă o însemnătate decisivă.

Cercurile politice urmăresc cu interes pregătirile celor doi în vederea primelor alegeri preliminare, dar acest interes pare palid în comparație cu cel suscitat de performanțele „noncandidaților", Ronald Reagan și Nelson Rockefeller. Pentru Reagan, actorul de cinema ajuns guvernator al Californiei, problema este „acum ori niciodată". Principalele sale atuuri — figura telegenică și calitatea de „om politic nou" — sînt perisabile, nu vor rezista, cred prietenii lui, pînă la alegerile prezidențiale din 1972. Marea speranță a lui Reagan este că Nixon și Romney se vor elimina reciproc în alegerile preliminare și, pe terenul astfel curățat, steaua lui va dobîndi o deosebită strălucire. Campania lui Reagan se va desfășura după o tehnică proprie : nu-și va înscrie numele pe listele alegerilor preliminare și va evita să-și anunțe candidatura înainte de Convenție. Ceea ce nu înseamnă că va rămîne inactiv pînă atunci. De cîteva săptămîni străbate toată țara și ține discursuri abil întocmite. Refuză să admită că ar intenționa să candideze și se străduiește să-și construiască o imagine bine determinată : aceea a „omului forte și integru care ar putea să pună capăt frămîntărilor Americii".

Nelson Rockefeller este, dacă se poate spune așa, și mai „noncandidat" decît Reagan. În scrisori adresate partizanilor săi politici din statele New York și New Hampshire le-a cerut în termeni categorici să înceteze orice acțiune care ar avea ca scop propunerea candidaturii lui.

„Nu vreau să fiu președinte"

Săptămîna trecută, în timpul croazierei guvernatorilor, a spus și a repetat cu tărie : „Nu vreau să fiu președinte". Și totuși Nelson Rockefeller continuă să fie — aflăm dintr-un sondaj Gallup și mai recent decît cel citat săptămîna trecută — candidatul potențial preferat de majoritatea alegătorilor. La întrebarea „presupunînd că alegerile prezidențiale ar avea loc astăzi, și că din partea democraților ar candida Lyndon Johnson iar din partea republicanilor Nelson Rockefeller, care dintre ei doi ați dori să învingă ?", s-a răspuns după cum urmează : Rockefeller — 54%, Johnson 40% (nehotărîți 6%).

După părerea unanimă a comentatorilor, Rockefeller are două atuuri principale. În primul rînd, sublinia un strateg al partidului democrat, „el spune că nu vrea să fie președinte. Și poate că nici nu vrea. Aceasta este cea mai sigură metodă de a-i convinge pe oameni că ești omul cel mai potrivit să devii președinte". Al doilea atuu decurge din primul : refuzînd să candideze nu este obligat să-și expună opiniile politice. Toți ceilalți presupuși candidați vorbesc destul de mult pentru ca alegătorii să-și fi dat seama că nu au o soluție practică pentru încetarea războiului din Vietnam. Rockefeller a vorbit ultima oară despre Vietnam în 1966, și chiar și atunci n-a spus decît că, nedispunînd de informațiile pe care le are președintele, nu poate să judece politica acestuia și ca atare se simte dator să-l sprijine. În ultima vreme se șoptește că ar fi început să încline spre tabăra „porumbeilor". Cît despre hotărîrea sa fermă de a nu candida, observatorii politici își amintesc că a manifestat-o și în 1960, pînă în ziua Convenției republicane. În ultimul minut s-a răzgîndit și a încercat — fără succes — să-l depășească pe Richard Nixon.

Sîntem departe de a fi notat toate datele și necunoscutele ecuației republicane. Mai importantă chiar decît jocul șanselor în interiorul partidului de opoziție va fi probabil situația Administrației actuale în momentul Convenției republicane. Dacă vor considera că există o posibilitate concretă de a-l înfrînge pe candidatul democrat, cadrele republicane își vor strînge rîndurile în jurul unui candidat de dreapta — Nixon sau Reagan. Dacă se va întrevedea reînnoirea mandatului președintelui Johnson, nu se vor mai strădui să bareze cu orice preț calea competitorilor relativ liberali : Rockefeller, Romney, Percy. O înfruntare deschisă între două platforme clare în problema Vietnamului este foarte puțin probabilă. Nici unul dintre candidații prezumtivi nu a avansat pînă acum o adevărată soluție de schimb. Președintele Johnson nu are în nici un caz intenția de a relua sistemul dezbaterilor televizate folosit în timpul campaniei în care s-au înfruntat John Kennedy și Richard Nixon. Nu vom fi martorii unei ciocniri de opinii ca în 1960 sau ca în 1964. Și, totuși, competiția care a început va solicita atenția observatorilor profesioniști și neprofesioniști de pretutindeni. Căci la capătul ei va fi desemnat președintele Statelor Unite pe perioada 1968—1972.

Felicia Antip

Conferința de la Alger

Comerțul internațional și dezvoltarea

La începutul anului 1968 se vor întruni la New Delhi reprezentanții majorității țărilor lumii la cea de-a doua Conferință a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (U.N.C.T.A.D.). În rîndul pregătirilor ce se fac pe plan internațional în vederea desfășurării viitoarei sesiuni a U.N.C.T.A.D. se înscrie și Conferința de la Alger a țărilor în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină, conferință care a adoptat „Carta de la Alger a drepturilor economice ale lumii a treia".

Carta de la Alger reține atenția opiniei publice internaționale deoarece ea reprezintă un important pas pe drumul găsirii de către țările subdezvoltate a unor numitori comuni pe drumul elaborării acelor soluții care, după părerea reprezentanților lor, ar putea duce la lichidarea stării de înapoiere, la declanșarea procesului dezvoltării economice și sociale a acestor țări.

Pentru țările insuficient dezvoltate comerțul exterior constituie o problemă vitală. Economia celor mai multe din aceste țări este specializată în mod unilateral, dominată de monoproducția comercială, adică de producția unui număr foarte restrîns de mărfuri pentru piața externă. Încadrate astfel în diviziunea mondială a muncii, țările subdezvoltate sînt nevoite, pentru a face față celor mai elementare nevoi ale economiei lor naționale, să cumpere de pe piața mondială atît mijloace de producție — în primul rînd mașini și utilaje — cît și produse industriale și agricole de larg consum. Puse, în condițiile actuale ale deformării economiei lor, în situația de a nu putea produce bunurile destinate consumului productiv și individual, țările monoproducătoare sînt nevoite să-și exporte mărfurile pentru că altfel producția materială, ca și populația, ar fi lipsite de produsele necesare. Indiferent de evoluția conjuncturii pe piața mondială produsele trebuie, deci, vîndute. De-aici provine însă și poziția nefavorabilă pe care o au aceste țări în economia și comerțul mondial, poziție resimțită atît sub forma deteriorării locului ocupat de ele în schimburile comerciale internaționale, cît și sub forma evoluției pe care o suferă prețurile produselor exportate de respectivele state pe piața mondială.

Din 1958 și pînă la sfîrșitul anului 1966 exporturile mondiale aproape s-au dublat, crescînd de la 106 la 201 miliarde de dolari, într-un ritm mediu anual de 8,3 la sută. Sporul în 1966 a fost de 9 la sută, depășind atît creșterea din anul precedent cît și media anuală a perioadei la care ne referim. În cadrul exporturilor mondiale, cel mai rapid au sporit vînzările de produse industriale și, îndeosebi, exportul de mașini și utilaje. În schimb, exportul de materii prime, industriale și agricole a crescut cu numai 5 la sută, adică aproximativ de două ori mai lent decît totalul exportului mondial. Aceasta și explică faptul că partea reprezentată de materii prime în exportul mondial a scăzut în 1966 la mai puțin de 40 la sută, de unde cu zece ani în urmă produsele primare constituiau mai mult de jumătate din exporturile mondiale.

Nu trebuie uitat însă că materii prime nu exportă numai țările subdezvoltate dar și țările industrializate. De aceea, partea țărilor neindustrializate în exportul mondial este mai mică decît ponderea reprezentată de materiile prime. Or, partea țărilor subdezvoltate în exportul mondial a suferit o înrăutățire continuă : de la 27 la sută în 1953 ea a scăzut la 19 la sută în 1966. Schimburile reciproce dintre țările capitaliste industrializate au sporit mai rapid decît exporturile mondiale, ceea ce face ca în 1966 ele să reprezinte circa trei sferturi din exporturile totale ale lumii. După cum se vede, o parte din ce în ce mai importantă a comerțului internațional se desfășoară între țările industrializate, dezmințindu-se astfel teza după care dezvoltarea multilaterală a economiei ar duce la o diminuare a comerțului exterior. Realitatea arată că schimburile de mărfuri cu exteriorul sînt cu atît mai intense cu cît țara respectivă este mai dezvoltată din punct de vedere economic.

Raportul G.A.T.T. privitor la „Comerțul internațional în 1966", publicat recent, arată că deși în 1966 a avut loc o creștere absolută a exporturilor țărilor subdezvoltate, diferitele țări au cunoscut sporuri foarte inegale. Statele care au beneficiat de cele mai accentuate creșteri au fost cele exportatoare de petrol, în vreme ce țările exportatoare de produse agro-alimentare au înregistrat sporuri mici sau chiar regrese în exporturi. Tendințe divergente au avut și prețurile diferitelor materii prime. Cu alte cuvinte, nu toate țările subdezvoltate exportatoare de materii prime au beneficiat de o creștere a exporturilor, ceea ce explică prioritatea pe care au acordat-o la Alger diversele țări participante unora sau altora dintre aspectele problemei exporturilor materiilor prime.

Țările exportatoare de materii prime ce au înregistrat scăderi de prețuri au militat în primul rînd pentru o stabilizare a prețurilor, punînd accentul pe măsurile de „stabilizare" a piețelor și prețurilor. Ele au preconizat folosirea mai largă a acordurilor internaționale pe produse primare (de pildă, încheierea unor noi acorduri pentru zahăr și cacao), ca și instituirea unor „stocuri regulatoare" menite să fie utilizate în vederea reglementării echilibrului dintre ofertă și cerere. Astfel de prevederi s-au dovedit cu atît mai necesare cu cît pe piața mondială se constată o concurență destul de acută între diferitele țări producătoare de produse primare (de pildă — concurența dintre țările africane și cele latino-americane pe piața cafelei).

Alte țări subdezvoltate, ale căror produse nu au suferit scăderi de prețuri, și-au manifestat doleanța de a se lărgi accesul mărfurilor lor pe piețele țărilor industrializate, ridicînd îndeosebi problema acordării unor preferințe vamale față de produsele similare provenite din țări dezvoltate.

Preferințele vamale ar urma să se extindă și asupra produselor industriale fabricate de acele țări subdezvoltate care și-au înfiripat un început de industrie, deoarece aceste mărfuri întîmpină serioase dificultăți, în ce privește accesul pe piețele țărilor capitaliste dezvoltate, din pricina barierelor vamale, tarifare și netarifare, inclusiv restricții cantitative, la care sînt supuse. Ținînd seama de ponderea mică pe care o reprezintă producția industriei prelucrătoare a țărilor în curs de dezvoltare față de producția industrială mondială (8,3 la sută) este evident că produsele țărilor neindustrializate nu exercită o concurență apreciabilă asupra produselor industriale ale țărilor dezvoltate economicește. Așa se și explică faptul că după prima sesiune a Conferinței pentru comerț și dezvoltare, unele țări dezvoltate s-au arătat dispuse să reducă taxele vamale la unele produse industriale provenind din țări subdezvoltate. Totuși, nici rezultatele „rundei Kennedy" din cadrul G.A.T.T. și nici măsurile luate de unele țări industriale în această direcție nu sînt apreciate ca satisfăcătoare de către țările în curs de dezvoltare, care solicită acordarea de preferințe generale pentru produsele lor industriale.

Carta de la Alger, cuprinzînd doleanțele țărilor în curs de dezvoltare, urmează să reprezinte la New Delhi un fel de trecere în revistă a acelor măsuri pe care țările neindustrializate le socotesc a fi necesare în domeniul comerțului internațional pentru ca acesta să exercite o influență mai favorabilă asupra procesului dezvoltării țărilor cu o economie rămasă în urmă.

Un alt grup de probleme, larg dezbătut la Conferința de la Alger, a fost și acela al finanțării dezvoltării economice.

Acuitatea problemelor finanțării pentru țările subdezvoltate este determinată de o multitudine de cauze. Astfel, balanțele comerciale ale acestor țări — cu excep-

ția cîtorva țări exportatoare de țiței — sînt deficitare, importurile depășind în mod sistematic exporturile, ceea ce are efecte directe asupra balanțelor lor externe de plăți. Totodată, balanța comerțului invizibil este cronic deficitară în special din pricina transporturilor externe și a plăților legate de curentele de capital. Lipsite de flote proprii, cele mai multe țări subdezvoltate suportă cheltuieli mari la exportul și importul de mărfuri și plătesc importante sume pentru asigurări. De asemenea, rambursarea creditelor, plata dobînzilor și comisioanelor a ajuns în momentul de față să depășească suma capitalurilor ce intră în țările subdezvoltate. O statistică O.N.U. stabilește, de exemplu, că totalul datoriei țărilor neindustrializate se ridică la peste 40 de miliarde de dolari, ceea ce reprezintă aproape un sfert din produsul național brut anual al acestor țări. Cu toată această creștere îngrijorătoare a datoriei externe, unii delegați la Conferința de la Alger au socotit că soluția principală pentru accelerarea dezvoltării ar fi sporirea în continuare a ajutorului financiar extern, cu alte cuvinte, o și mai profundă îndatorare a respectivelor țări. În această ordine de idei s-a discutat mult despre faptul că recomandarea primei sesiuni a U.N.C.T.A.D. cu privire la finanțarea țărilor subdezvoltate anual cu 1 la sută de venitul național al țărilor dezvoltate nu a fost aplicată pînă în momentul de față. Dar o asemenea proporție a creditelor dată de țările dezvoltate ar fi sporit anual datoria externă a țărilor subdezvoltate cu peste zece miliarde de dolari, ceea ce ar dubla debitul extern al acestor țări la fiecare 4—5 ani.

Desigur, condițiile actuale ale creditării de către țările capitaliste dezvoltate sînt deseori împovărătoare atît prin termenele scurte de rambursare, dobînzile ridicate, comisioanele mari, cît și prin condițiile politice și economice care însoțesc, îndeobște, ajutoarele externe financiare date de țările occidentale. În acest sens, aplicarea recomandărilor adoptate de prima sesiune a U.N.C.T.A.D. — de pildă cele privitoare la acordarea de credite sub formă de utilaje cu plata acestora în mărfuri obținute cu ajutorul respectivelor utilaje sau în mărfuri tradiționale — pot juca un rol pozitiv în diversificarea economiei, în dezvoltarea ei reală, evitînd, totodată, îndatorarea respectivelor țări cu mari sume în devize. Trebuie remarcat că asemenea recomandări contribuie și la evitarea unui fenomen destul de larg răspîndit — spre dezavantajul țărilor subdezvoltate — și anume risipirea creditelor externe în domenii neproductive, inclusiv în cheltuieli militare costisitoare și nejustificate.

De aceea, este vădit că fără un program propriu, bazat pe acumulare internă de capital, finanțarea externă nu poate deveni cu adevărat eficientă. Conștiința că finanțarea externă poate contribui la dezvoltarea economică dar nu poate suplini eforturile proprii ale țărilor subdezvoltate s-a făcut simțită și la Conferința de la Alger. Așa, de pildă, reprezentantul Republicii Congo (Brazaville), ca și cel al Tanzaniei, au subliniat necesitatea ca țările în dezvoltare să-și exploateze tot mai deplin resursele materiale și umane, să efectueze reforme structurale în viața lor economică și socială.

La Conferință unii vorbitori au arătat că asistența externă — financiară, tehnico-științifică etc. — nu constituie un panaceu pentru asigurarea dezvoltării economiei, pentru micșorarea decalajului dintre țările dezvoltate și cele subdezvoltate. Astfel, presupunerea că transformarea Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.) într-o bancă exclusivă a țărilor subdezvoltate ar rezolva în mod automat toate dificultățile, face abstracție de faptul că eforturile țărilor în curs de dezvoltare vor fi încununate de succes numai în măsura în care ele își vor consolida independența economică și politică pe calea diversificării producției, a industrializării și dezvoltării multilaterale a agriculturii și a celorlalte ramuri ale economiei lor naționale. Unii participanți au arătat că pe această cale poate fi schimbat actualul loc al țărilor subdezvoltate în diviziunea mondială a muncii, încetarea situației lor de furnizoare exclusive de materii prime.

Este pozitiv, în acest sens, faptul că în Documentul final adoptat de Conferința de la Alger țările în curs de dezvoltare „își reafirmă părerea că dezvoltarea lor economică depinde, evident, de ele însele", declarîndu-se hotărîte să-și acorde în mod reciproc sprijin în efortul comun de dezvoltare. Elaborarea unor poziții comune a apărut la Conferința de la Alger ca o cerință cu atît mai necesară cu cît există o mare diversitate de probleme pe care le au de rezolvat diferitele țări subdezvoltate, izvorîte dintr-o impresionantă diversitate de condiții obiective. Diferitele țări subdezvoltate — în ciuda trăsăturilor lor comune care le dau caracteristica esențială de țări rămase în urmă din punct de vedere economic — trăiesc și acționează într-o ambiantă foarte diversă de condiții economice, politice, sociale, culturale.

În asemenea situație este explicabil faptul că statele subdezvoltate ale lumii contemporane abordează problemele economiei și politicii internaționale în mod diferit și, uneori, chiar contradictoriu, după cum a reieșit și din lucrările Conferinței de la Alger a „celor 77 de țări", dintre care 63 de state din trei continente au semnat Carta adoptată. Dincolo însă de divergențele dintre țările subdezvoltate economicește, rămîne dominantă convergența de interese majore ce derivă din însăși starea lor de înapoiere, din decalajele tot mai profunde ce le despart de țările industriale ale globului (vezi „Lumea" nr. 38/1967). Această convergență este sintetizată și în documentul final al Conferinței, în „Carta de la Alger".

Organizațiile și instituțiile internaționale joacă un rol crescînd în lumea contemporană. Ele ajută la coordonarea eforturilor, la polarizarea atenției opiniei publice mondiale în jurul rezolvării problemelor esențiale ale epocii. Prima sesiune a U.N.C.T.A.D. a avut în această direcție o importanță deosebită. Revine celei de a doua sesiuni, ce se va deschide în februarie 1968 la New Delhi, să facă pași către aplicarea recomandărilor, către concretizarea lor, către codificarea principiilor comerțului și colaborării internaționale. Nu este însă mai puțin elocvent, judecînd după experiența dobîndită de la prima sesiune (din 1964) pînă în momentul de față, că — alături de activitatea în aceste organisme internaționale — un rol hotărîtor îl pot exercita relațiile bilaterale dintre țări subdezvoltate și țări dezvoltate, cu condiția ca aceste relații să se bazeze pe respectarea strictă a independenței și suveranității părților, a egalității și avantajului reciproc al partenerilor. În această privință, lucrările Conferinței de la Alger dau noi argumente pentru făurirea unor relații noi în comerțul internațional, din care să fie înlăturate discriminările, inegalitatea și avantajele unilaterale.

N. S. Stănescu
doctor în economie

reflector

GENERALUL DE GAULLE DESPRE ASASINAREA LUI KENNEDY

Ce crede președintele de Gaulle despre asasinatul de la Dallas? În căutarea răspunsului la această întrebare, publicistul francez Raymond Tournoux a interogat îndelung pe toți membrii anturajului președintelui care s-au aflat în apropierea lui cînd au devenit cunoscute amănuntele asasinării președintelui Kennedy. El a consemnat informațiile astfel obținute în cartea sa intitulată „Tragedia generalului", publicată de editura „Plon" (care a avut și exclusivitatea editării memoriilor președintelui) precum și de revista „Paris-Match".

Generalul de Gaulle, scrie Raymond Tournoux, și-a exprimat opinia că „poliția trebuie să fi fost implicată. Fie că a ordonat asasinatul, fie că a permis să fie săvîrșit. În orice caz însă a fost implicată". Asasinatul de la Dallas i-a reamintit pînă în amănunte președintelui tentativa Organizației Armate Secrete de a-l asasina, cu 15 luni mai devreme, la Petit Clamart, în apropiere de Paris: „Povestea lui este povestea mea. Ceea ce i s-a întîmplat lui Kennedy, aproape că mi s-a întîmplat și mie. Asasinarea președintelui Statelor Unite coincide cu asasinatul care ar fi putut să-l înlăture pe șeful statului francez în 1960, 1961, 1962, aici sau la Alger... Seamănă cu o poveste cu cowboy și indieni, dar în realitate este o poveste identică cu cea a O.A.S. Poliția este împînzită de elemente «ultra». În America «ultra» sînt Ku Klux Klanul, Asociația „John Birch și toate celelalte asociații secrete de extremă dreaptă".

Lee Harvey Oswald ar fi fost, după opinia generalului de Gaulle, doar un țap ispășitor, folosit pentru a distrage atenția și pentru a provoca o „vînătoare de vrăjitoare" anticomunistă. El ar fi urmat să fie ucis pe loc, dar lucrurile au fost complicate de faptul că Oswald reușise să fugă. A fost ucis și un polițist. Existau și martori. Cum însă procesul trebuia evitat cu orice preț pentru ca nu cumva adevărul să iasă la lumină, „poliția a pus mîna pe un informator, pe un om care se afla la dispoziția ei. Acesta l-a ucis pe falsul asasin sub pretext că ar fi apărat memoria lui Kennedy. Ce ironie a soartei !..."

ROBOTUL ARGINTIU ȘI...

„Sabor V" a constituit atracția finală a expoziției „electric 2000", care s-a închis la Hamburg după cinci luni de existență și după ce a fost vizitată de 1,2 milioane de persoane. „Sabor V" are 2,37 m înălțime și 267 kg și este cel mai mare robot din lume. Viața interioară a robotului perfect este extrem de complicată — 2,5 kilometri de cablu înlocuiesc fasciculele nervoase. „Sabor V" este și foarte multilateral: fumează, joacă cărți, cîntă la muzicuță, dansează samba, trage cu arma și aprinde țigara. El poate merge înainte și înapoi, se poate întoarce, ridică și îndoaie brațele, poate mișca capul și clipi din ochi. Auzul îi funcționează perfect și răspunde la întrebări în cîteva limbi. Robotul argintiu își recepționează informațiile prin unde scurte, prin telefon sau raze luminoase.

...ROBOTUL SENSIBIL

În U.R.S.S., un grup de ingineri a construit una dintre cele mai uimitoare instalații cibernetice de pînă acum. Robotul, pe nume Emik, nu spală vasele nu se duce după tîrguieli și nici nu dirijează circulația, în schimb el poate exprima emoții și simțăminte omenești. Rînd pe rînd, Emik poate fi vesel sau ursuz, înfuriat sau duios, registrul lui cuprinzînd simularea a 50 de stări emoționale.

De la trimisul nostru, Eugen Pop

BRAZILIA la Sao Paulo

Într-o convorbire pe care am avut-o cu ministrul industriei și comerțului al Braziliei, dl Macedo Soares, — înainte de a vizita cîteva obiective importante ale acestor sectoare economice —, domnia-sa spunea că ar fi interesant ca drumul nostru să treacă prin São Paulo. Sugestia coincidea cu planul pe care ni-l făcusem de a rămîne cîteva zile în acest mare centru industrial și comercial al Braziliei. São Paulo se află la vreo 400 km de Rio, deci, pentru dimensiunile Braziliei — s-ar putea spune — la o aruncătură de băț. Din Rio, la fiecare 30 de minute pleacă un avion spre São Paulo și acest veritabil pod aerian este el însuși un indiciu al importanței pe care o are orașul în care este concentrată o mare parte din puterea economică a țării.

A devenit oarecum banală prezentarea unui oraș prin imaginea lui din avion și, totuși, comunicarea, pe această cale, a primei impresii despre São Paulo ni se pare a evita riscul unei repetări șablonarde. În primul rînd, São Paulo nu apare în fața ochilor, ci se impune vederii ocupînd tot cîmpul vizual ; de la 200—300 metri înălțime, orașul umple tot orizontul. Căci São Paulo este cea mai întinsă așezare urbană nu numai din Brazilia, ci din întreaga Americă Latină.

Însă nu atît suprafața îi conferă o fizionomie proprie, ci sistematizarea sa, care — dintr-un avion ce aterizează — poate fi surprinsă cel mai bine. Nimic din fantezia urbanistică a lui Rio de Janeiro, care, prin însăși așezarea sa geografică, i-a tentat (și i-a obligat, poate) pe arhitecți și constructori să-și armonizeze planurile cu cadrul natural. São Paulo șochează prin simetriile lui (chiar prea rigide, spun uneori cei din Rio, poate puțin geloși pe întîietatea dobîndită de São Paulo în accesul la dezvoltarea economică). Paralelipipedele construcțiilor de beton și sticlă se înșiruie ca la comandă, într-o ordine pe care edilii orașului o perfecționează mereu. „Urbanism pragmatic, rece" — spun cariocanii. „Raționalizare modernă, expansiune lucidă" — susțin pauliștii.

Într-adevăr, orașul este o întruchipare a raționalismului dictat de proiectele eficacității economice și, poate din această cauză, São Paulo este mai puțin atrăgător decît Rio. Pentru unii. Cei din São Paulo consideră exactitatea și calculul precis drept manifestarea cea mai concretă a însăși puterii de atracție pe care o exercită orașul lor asupra întregii țări. Chiar și ghidurile turistice pun pe prim plan cifrele, comparațiile comprimate în ele. La sfîrșitul secolului trecut, São Paulo avea aproximativ 30 000 de locuitori. În prezent, are peste patru milioane și jumătate. Împreună cu noile cartiere (de fapt, adevărate orășele industriale) în marele São Paulo trăiesc șase milioane de oameni (chiar denumirea acestor noi sectoare ale orașului, prin primele insemne ale alfabetului — a.b.c. — sugerează acea tendință spre organizare și sistematizare, caracteristică mentalității pauliste). Cu actualul ritm de creștere a populației, peste 15 ani cifra amintită va atinge 10 milioane.

Cifrele constituie osatura radiografică a existenței orașului. La o întîlnire cu reprezentanți ai Federației industriale din São Paulo, schița caracteristicilor economice ale orașului ne-a fost prezentată tot cu asemenea imagini cifrice. Din totalul întreprinderilor statului São Paulo (incluzînd și întreprinderile mici) 24 976 se află în capitală. Deci, în jur de 40 la sută din cei 1 209 622 angajați în întreprinderile de pe teritoriul statului, mai mult de 600 000 lucrează în capitală. Am putea reproduce încă numeroase cifre care indică, deopotrivă, ponderea dobîndită de acest mare oraș în producția diverselor ramuri economice ale Braziliei — textile, metalurgie, construcții de mașini, industria alimentară — dar este suficient să desprinzi semnificația lor, care conferă orașului São Paulo renumele de cel mai mare centru industrial și comercial al țării. „São Paulo este capitala economică a țării", ne spune unul din demnitarii orașului. Un titlu autoacordat, dar — incontestabil — cu acoperire materială. Și fiindcă, totuși, este nevoie de justificare a multiplicării titulaturii de capitală, s-au găsit formulele care să împace denumirile *de jure* cu cele considerate *de facto*. Astfel, Brasilia este socotită „capitala oficială" a țării, iar Rio — „capitala politică" (dat fiind faptul că centrul vieții politice a Braziliei continuă să rămînă la Rio).

Este interesant, paradoxal chiar, că cifrele care atestă supremația economică a lui São Paulo au generat, din tentația de plasticizare a semnificației lor, termeni oarecum străini de limbajul sintetic al statisticilor. „Cunoașteți, poate, ne spune președintele Federației industriale, că orașul nostru, care pompează oxigen în arterele economiei braziliene, este considerat plămînul țării". „Eu aș spune — inima ei", opina prefectul orașului, Faria Lima, într-o convorbire pe care i-am solicitat-o. A fost o convorbire interesantă, în care s-au reliefat preocupările municipalității privind resistematizarea unor avenide, prin căutarea asiduă a celor mai scurte și eficiente drumuri, pe cît posibil în linie dreaptă, între diferite puncte ale orașului, prin supraetajarea unor bulevarde, prin ingenioase sisteme de viaducte ca Alcantare Machado etc.

Zgîrie-norii din Avenida Consolaçao reprezintă „argumentul" cel mai spectaculos, și de care se poate uzita cel mai operativ, pentru ilustrarea spiritului întreprinzător paulist. De unele din palatele marelui capital și ale marii finanțe sînt legate istoriile unor senzaționale afaceri. Ni s-a povestit un episod semnificativ în legătură cu construirea sediului central al întreprinderilor industriale Mataraza. Palatul, cu nici nu mai știu cîte etaje, este construit în întregime din marmură, din vestita marmură italiană de Carrara. După sosirea neobișnuitului transport din Italia — neobișnuit, în primul rînd, prin dimensiunile sale — s-a aflat că industriașul nu este dispus să plătească suma ce i se calculase drept taxă vamală pentru ciudatul import. La refuzul de a i se micșora taxa, Mataraza a răspuns cu o manevră al cărei efect a fost considerat drept o lovitură de teatru spectaculoasă în lumea afacerilor. A refuzat, pur și simplu, să scoată marmura din depozitele vămii. Ca și cum nici nu l-ar fi interesat. Conform regulamentului privitor la mărfurile neridicate din vamă, marmura a fost scoasă la licitație. Și cine putea să-l concureze pe Mataraza, la licitație ? Așa că marmura a fost cumpărată de Mataraza cu o sumă mult inferioară taxei vamale pe care ar fi trebuit să o plătească...

Centrul comercial al orașului cu sediile băncilor este punctul inițial și punctul terminus al demonstrației turistice care se face noului venit la São Paulo. Masivitatea și grandoarea acestor construcții sînt invocate și în disputele dintre cariocani și pauliști. Și disputele nu lipsesc niciodată, ele ajungînd de regulă la replica necruțătoare a celor din statul São Paulo :

— Dar voi aveți un Santos ? Un Pele ?

— Pele e al Braziliei, țîșnește protestul, cu acuzarea unei lovituri neadmise în joc, recunoscută de paulist printr-o tăcere care, în același timp, se vrea și mîndrie lezată.

Santos-ul este, într-adevăr, frumos și pitoresc, ca, de altfel, tot drumul de

continuare în pag. 27

Prof. dr. Ragnar Granit
(Suedia)

Prof. dr. G. Wald (S.U.A.)
felicitat de fiica sa

Prof. dr. H. K. Hartline
(S.U.A.)

premii pentru medicină și fiziologie (descoperiri în procesul chimic și fiziologic al vederii culorilor)

Premiile Nobel pe anul 1967

Prof. Hans Albert Bethe
(S.U.A.)

Prof. Manfred Eigen
(R. F. a Germaniei)

Prof. R. G. W. Norris
(Anglia)

premii pentru fizică și chimie (ciclul de sinteză a heliului în Soare și reacțiile chimice ultrarapide)

„Fiecare dintre noi are ceva de învățat de la altul — și aceasta nu numai în știință"

Convorbire prin telefon cu profesorul RAGNAR GRANIT

laureat al Premiului Nobel — 1967 pentru medicină

În exclusivitate pentru „Lumea"

— Am primit știrea că mi s-a decernat Premiul Nobel la Colegiul Sf. Catherina din Oxford, unde mă aflu în momentul de față pentru a ține cursuri de neurofiziologie. De fapt, lucrarea pentru care am primit această distincție este mai veche — ea reprezintă rodul cercetărilor mele dintre 1929 și 1947 și a apărut, tot aici, la Oxford, avînd ca titlu „Mecanismul senzorial al retinei".

Mi-am continuat cercetările în acest domeniu — am fost atras îndeosebi de activitatea retinei, de procesele inhibiției în diferite spectre de culori, de procesele de specificitate la culoare ale retinei. Majoritatea cercetărilor mele le-am efectuat cu ajutorul unei aparaturi electronice, astfel că am ajuns să mă preocup și de procesele electrofiziologice ale organului vederii.

— Fără îndoială că vă continuați cercetările în acest domeniu ?

— Da. În momentul de față lucrez la o carte cu privire la procesele de control ale mișcărilor și la modul de comportare a neuronilor. Probabil, ea va fi gata peste ceva mai mult de un an.

— Pregătirea dv. inițială este de domeniul umanisticii. V-ați gîndit să vă consacrați și unor cercetări în domeniul literaturii sau al istoriei literare ?

— Am studiat filologia în tinerețe, însă de cînd am terminat facultatea de medicină m-am consacrat exclusiv cercetărilor științifice. Poate că, totuși, s-ar putea spune că o carte pe care o scriu, de asemenea în momentul de față, se apropie mai mult de domeniul literaturii. E vorba de biografia lui Sir Charles Sherrington, pe care l-am cunoscut în tinerețe, aici la Oxford, și care după cum știți a primit Premiul Nobel în 1932, pentru lucrările sale în domeniul fiziologiei.

— Care ar fi, după părerea dv., rolul pe care l-ar putea juca oamenii de știință din diferite țări ale lumii în vederea promovării unei mai bune înțelegeri și a dezvoltării colaborării științifice internaționale ?

— Oamenii de știință își pot aduce o contribuție dintre cele mai importante la apropierea dintre țări și la mai buna cunoaștere reciprocă. Însăși acordarea unor distincții de felul premiilor internaționale Nobel reprezintă un îndemn spre asemenea eforturi de cunoaștere și colaborare. Fiecare dintre noi are ceva de învățat de la altul — și aceasta nu numai în știință. Cu atît mai mult, fiecare națiune nu poate avea decît de cîștigat din legăturile și cooperarea cu alte țări și popoare.

Convorbirea pe care o am acum prin mijlocirea revistei „Lumea", cu compatrioții dumneavoastră, este un bun prilej pentru mine să transmit oamenilor de știință din România — în rîndurile cărora număr colegi de studii și prieteni — expresia celor mai bune sentimente. Sper să am plăcerea de a vizita curînd frumoasa dv. țară, despre care am auzit vorbindu-se atît de bine.

Trei premii Nobel pentru explicarea vederii culorilor

Prof. dr. docent
Petre VANCEA
membru corespondent
al Academiei

Colegiul profesorilor Institutului „Carolina" din Stockholm a desemnat ca laureați ai Premiului Nobel de medicină și fiziologie pe 1967 trei savanți — un suedez și doi americani, pentru descoperirile lor asupra proceselor vizuale chimice și fizice.

Este vorba de profesorii Haldan Keffer Hartline și George Wald din Statele Unite ale Americii și de prof. Ragnar Granit, Suedia, pe care l-am întîlnit recent la un congres științific la Londra.

Toți trei au lucrări fundamentale în fiziologia ochiului în general și a retinei în special, iar decernarea titlului de laureați ai Premiului Nobel constituie o binemeritată recunoaștere a strădaniilor pe care fiecare în parte le-au depus pentru a elucida una dintre cele mai complexe funcții ale ochiului, vederea culorilor.

Pentru o mai bună înțelegere a operei științifice a acestor trei savanți îmi vor permite să discut și să definesc pentru cititorii revistei „Lumea" două noțiuni : aceea a rolului ochiului în evoluția inteligenței și noțiunea de vedere a culorilor.

A vorbi despre ochi ca factor al evoluției inteligenței înseamnă a face însuși istoricul civilizației omenești. Și nu este de loc o exagerare dacă afirm că ochiul, cu informațiile variate și puternice pe care le-a pus la îndemîna creierului, a scris cu litere de foc drumul atît de întortocheat al spiritului omenesc.

Simțul cel mai liber, cel mai îndrăzneț și mai puțin material este simțul vederii.

Ochiul izbește inteligența prin două elemente particulare : *linia* și *culoarea*. Aceste două elemente constituie caracteristicile principale ale tuturor observațiilor omenești, sînt alfabetul limbii pe care ne-o vorbește universul, sînt simbolurile prin care rațiunea noastră descoperă universul. Dintre aceste două elemente, linia (conturul) formează fondul solid pe care se reazemă toate impresiile noastre vizuale și toate judecățile noastre. Ea este aceea care dă siguranță raționamentelor noastre și ne face să recunoaștem cu precizie universul în toate aspectele sale variate. Grație raporturilor constante pe care ochiul reușește să le stabilească prin experiența zilnică, între linie și realitatea materială, sîntem capabili să ne regăsim în mijlocul atîtor obiecte variate căci, altfel, omul s-ar afla în mijlocul universului ca o jucărie a unei iluzii perfecte, și ar trăi în lume fără să înțeleagă nimic din ea.

Al doilea element cu care organul vederii impresionează creierul este *culoarea*. Ea este elementul dinamic al vederii. Ea aruncă un reflex de poezie asupra lumii și putem spune că este un element de lux cu care natura a dotat simțul vizual, căci pe percepția culorii creierul se sprijină mai puțin în alcătuirea concepției sale despre lume.

Culoarea este un element eminamente mobil și cu toții știm că în timp ce linia (conturul) rămîne aceeași, culorile au o mlădiere miraculoasă. De aceea, fiind un element necesar vederii, culoarea nu ajută aproape de loc spiritului în stabilirea concepției științifice asupra naturii. Însă, cu ajutorul culorilor, spiritul privește natura prin latura frumosului. Noțiunea culorii a făcut deci ca spiritul să se ridice la concepția estetică a naturii. Elementul culorii avînd o valoare secundară în cunoașterea naturii, unii oameni de știință bănuiesc că el trebuie să fi apărut mai tîrziu în evoluția funcțională a ochiului omenesc. Ei presupun că natura nu a apărut omului totdeauna în culorile sub care o cunoaștem azi și ajung la concluzia că ochiul omenesc nu a avut întotdeauna aceeași sensibilitate. Ca dovadă, se invocă faptul că un copil care fixează cu atîta plăcere culorile vii rămîne indiferent la nuanțe vagi. Acești cercetători cred că în istoria evoluției omului a fost o perioadă în care simțul luminii ar fi existat singur, fără simțul culorilor și că acesta din urmă ar fi izvorît progresiv din simțul luminii, adică mai întîi au fost perceptibile culorile intense și apoi cele mai slabe.

Le revine celor trei laureați ai Premiului Nobel pentru medicină din acest an meritul de a fi lămurit mecanismul acestei importante funcții a ochiului.

Profesorul GEORGE WALD (în vîrstă de 61 ani) a absolvit cursurile Facultății de științe din New York în 1907, iar cinci ani mai tîrziu a obținut doctoratul în zoologie la Universitatea Columbia. Continuă studiile în Germania, unde face primele descoperiri în domeniul fiziologiei vederii, punînd în evidență prezența vitaminei A în retină. După o scurtă trecere pe la Universitatea din Chicago i se încredințează catedra de biologie la Harvard, pe care o ocupă și azi. În 1952 i se acordă premiul Lasker, cea mai înaltă distincție științifică americană. Este doctor Honoris Causa al Universităților din Berne și Yale. Mare prieten al artiștilor (pictori, sculptori, actori, arhitecți), a luptat necontenit pentru admiterea acestora în învățămîntul superior, afirmînd cu toată convingerea „că nu este vorba dacă artistul este demn de universitate, ci de universitate dacă este demnă să-l primească în sînul său".

Studiile sale asupra substanței fotosensibile a bastonașelor, rodopsina, i-au arătat că dacă purpurul retinian (rodopsina) este într-adevăr pigmentul fotosensibil al retinei, înseamnă că apariția influxului nervos, deci apariția senzației vizuale, se datorește transformărilor fotochimice ale acestui pigment.

În esență, energia radiantă absorbită de purpurul retinian provoacă descompunerea lui, fapt ce declanșează o serie de reacții chimice și constituie elementul generator al influxului nervos, datorită căruia putem distinge culorile.

Al doilea laureat al Premiului Nobel de medicină în acest an este profesorul RAGNAR GRANIT.

Născut în Finlanda, în anul 1900, profesorul Granit, după ce a obținut diploma de doctor în litere la Universitatea din Helsinki, ca psiholog, s-a dedicat studiului mecanismelor funcției de percepție. Simțind nevoia să-și completeze cunoștințele cu date din științele naturii, se înscrie la Facultatea de medicină, pe care o absolvă în 1927. Face un stagiu la Universitatea din Pennsylvania și revenit în țară în 1937 este numit profesor de fiziologie la Universitatea din Helsinki. După trei ani la conducerea Institutului Carolina din Stockholm, unde desfășoară o activitate prodigioasă. Astăzi lucrează în colegiul științific Sfînta Ecaterina din Oxford și între 1963—1965 a fost președintele Academiei de științe suedeze. Ca fiziologist, Granit a urmărit îndeosebi să clădească un sistem explicativ coerent al vederii culorilor. Se știe că această problemă constituie unul din capitolele cele mai cercetate din domeniul fiziologiei senzațiilor dominat și astăzi de teoria lui Young și Helmholtz care admite existența a trei senzații fundamentale : roșu, verde și violet. Aceste senzații fundamentale ar rezulta din excitarea a trei receptori specifici fiecăruia dintre ele, receptori dotați cu o substanță fotosensibilă ce *reacționează la toate lungimile de undă* dar care are o sensibilitate maximă numai pentru cîte una din cele trei culori fundamentale.

Date obținute experimental pe animale prin metoda microelectrozilor lui Granit, cu ajutorul cărora s-a ajuns să se culeagă curenții de acțiune ai fibrelor nervului optic, au lămurit multe probleme, permițîndu-i lui Hartridge să emită pentru explicația vederii culorilor teoria policromatică mult mai cuprinzătoare și mai conformă cu realitatea.

Utilizînd metoda de microstimulare monocromatică a retinei la om, Hartridge diferențiază o serie de 6 receptori a căror curbă de răspuns este întru totul asemănătoare celor pe care le prezintă modulatorii lui Granit. Acești receptori ar fi grupați în trei unități dintre care două bicromatice și una tricromatică.

În cazul intensităților medii de iluminare, sînt impresionate exclusiv unitățile tricromatice. Cu cît crește intensitatea luminoasă, cu atît unitățile tricromatice sînt mai puțin impresionate, locul lor luîndu-l unitățile bicromatice formate din receptori pentru galben și albastru. Pentru a avea o noțiune de ordin practic despre cercetările lui Ragnar Granit trebuie să spunem că el a reușit să lucreze cu o extraordinară finețe, izolînd cîte o fibră din nervul optic, care numără 800 de fibre strînse toate într-un fascicul subțire, cu numai 2,5 milimetri diametru în secțiune.

În sfîrșit, al treilea laureat, prof. H. K. HARTLINE, este un biofizician. Născut în 1903, a urmat Facultatea de medicină la Universitatea „John Hopkins" din Baltimore, pe care a absolvit-o în 1927. Între anii 1931 și 1949 face cercetări fizice în Institutul Johnson al Universității din Pennsylvania, după care revine la Universitatea „John Hopkins" ca director al departamentului biofizicii. De aproape 15 ani lucrează la Institutul Rockefeller din New York, este membru al Academiei de științe din New York și posesor a diferite distincții științifice.

În fiziologia oculară s-a ocupat în special cu problemele de inhibiție la nivelul ochiului.

Atribuirea unor savanți, profesori de medicină, a Premiului Nobel din acest an pentru lucrările lor asupra lămuririi mecanismului vederii culorilor arată fără echivoc că astăzi nu mai există specialități majore și minore în cadrul științelor medicale.

9 arde Parisul?

Dominique Lapierre și Larry Collins

■ **Von Choltitz își dictează ultima scrisoare**

■ **Ciocnire de tancuri în Place de la Concorde**

■ **Almanahul avea dreptate**

■ **Caporalul Mayer pregătește valiza**

Primii prizonieri germani

Tancul „Douaumont" comandat de sergentul Marcel Bizien (în medalion)

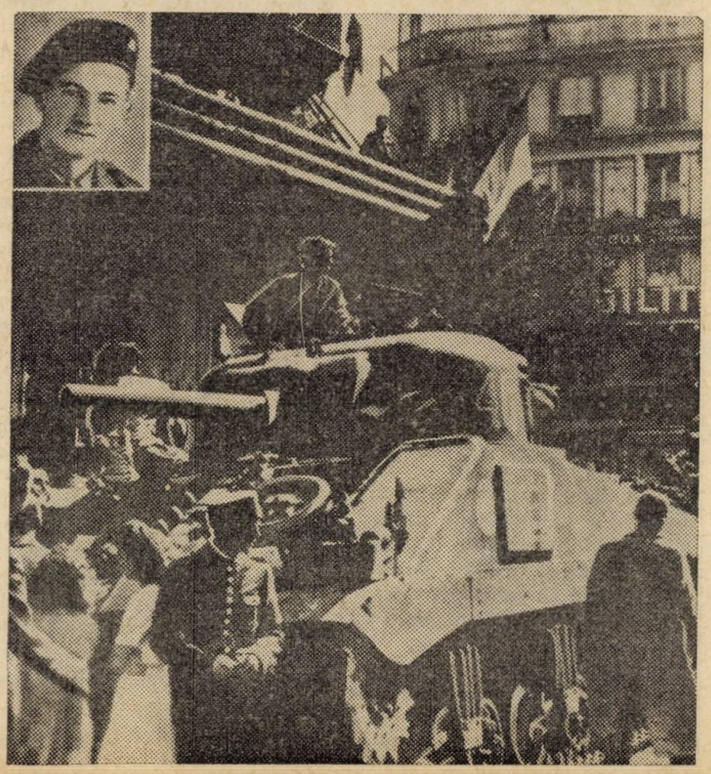

La colțul străzii Rivoli cu grădina Tuileries, căpitanul Otto Nietzki mitraliază primul val de infanteriști. Urmărind cu privirea gloanțele lui trasoare care zboară de-a lungul fațadei Ministerului Finanțelor, Nietzki numără oamenii care se prăbușesc pe trotuar ca niște popice. Dintr-o mică fortăreață instalată în Place des Pyramides, mitralierele locotenentului major bavarez Heinrich Thiergartner imobilizează pe atacanții care, pe celălalt trotuar, înaintează sub arcade. Pentru soldații din D.B.2 și F.F.I. care îi însoțesc, nu mai există acum nici ovații, nici flori. „Foc, repede!" strigă Karcher.

Focul încrucișat al apărătorilor germani zdrobește primul atac al infanteriei. Căpitanul Branet hotărăște atunci să-și lanseze tancurile pentru a curăți punctele de sprijin. Antrenați de sergentul Marcel Bizien — bretonul de pe tancul „Douaumont" care jurase că „strămoșii lui vor fi mîndri de el" — cele cinci „Sherman" ale lui Branet trec prin fața infanteriștilor. În Place des Pyramides, Jacques d'Estienne, trăgătorul de pe „Laffaux", observă în vizorul său, la 20 de metri, trei germani care instalează o nouă mitralieră în fața statuii Ioanei d'Arc. D'Estienne trage. Și, îngrozit, tanchistul vede țîșnind un buchet de capete, de brațe, de trunchiuri care cad într-o ghirlandă sinistră pe bronzul aurit al Fecioarei din Orléans.

Plimbîndu-se prin marele său birou în care se aude acum din plin zgomotul bătăliei, Dietrich von Choltitz dictează o ultimă scrisoare. E adresată consulului Nordling. Din zori, cînd frumoasa Cita Krebben și colegele ei plecaseră să se pună sub protecția Crucii Roșii, Choltitz nu mai avea secretară. Pentru a-și dicta scrisorile, nu-i mai rămînea decît credincios lui caporal Mayer. „Stimate domnule Nordling — începu el — vreau să vă exprim profunda mea recunoștință..." Generalul se întrerupe și face cîțiva pași spre fereastră. Tresare. Inamicul e acolo. Sub balconul în care, în ultimele două săptămîni, trăise atîtea momente grele de gîndire și de incertitudine, Choltitz vede un „Sherman", cu turela deschisă, al cărui tun pivotează încet spre intrarea hotelului. Fascinat, Choltitz privește bereta neagră a șefului de tanc, al cărui bust depășește turela. Se întreabă dacă e francez sau american. „Orice ar fi — gîndește el — probabil că nu ia prea în serios această luptă dacă își lasă deschisă turela". Alături de general, Arnim privește cu neliniște tunul care continuă să pivoteze spre ușă. „Dumnezeule — spune el — ce va face?" Choltitz răspunde calm că, după părerea lui, tanchistul va trage. „Se va produce o mică explozie și vom începe să avem necazuri". În același moment, de la o fereastră, un german aruncă o grenadă. Și Choltitz vede proiectilul căzînd pe tanchistul cu beretă neagră.

■

Sublocotenentul Albert Bénard, șeful tancului denumit „Mort-Homme", simțise proiectilul lovindu-i bereta, alunecîndu-i de-a lungul spatelui și rostogolindu-se apoi în fundul turelei. Bénard se năpustește asupra grenadei pentru a încerca s-o arunce afară. Prea tîrziu. Grenada explodează, ciuruind de schije pe ofițer și pe trăgător. Cu salopetele în flăcări, amîndoi se aruncă din tanc și se rostogolesc pe asfalt, în timp ce pilotul Jean René Champion demarează în grabă în norul de fum care învăluie tancul „Sherman".

La vederea celor două torțe omenești care se tîrăsc pe caldarîm, germanii încetează cîteva secunde focul. De pe acoperișul clădirii Marinei de Război germane, căpitanul de corvetă Harry Leithold vede apărînd grupul compact al tancurilor „Sherman" ale lui Branet. Peste cîteva secunde, se gîndește căpitanul de corvetă, vor ajunge în Place de la Concorde, unde veghează un tanc german cu tunul ațintit spre Place de l'Etoile. De pe acoperișul unde se află, Leithold gesticu-

→

arde Parisul?

leză disperat pentru a încerca să-l avertizeze de pericol pe șeful tancului german. Dar omul este prea ocupat pentru a observa semnalele. În luneta lui a apărut, la capătul bulevardului Champs-Elysées, un obiectiv interesant : un tanc distrugător. Tunul de 88 mm al tancului începe să scuipe foc și flăcări.

Într-un colț din Place de l'Etoile, ultimul bec cu gaz aerian de pe Champs-Elysées, atins în plin de obuzul tras din Place de la Concorde de tancul german, zboară în țăndări. O ploaie de bucăți de fier și de sticlă se abate asupra tancului distrugător, care trece calm prin fața Arcului de Triumf. E tancul „Simoun". Deasupra lui zboară acum alte două obuze. Primul distruge picioarele statuii lui Rude, de pe Arcul de Triumf. Al doilea ajunge sub marea arcă, șuierînd pe la urechile colonelului Paul de Langlade și ale maiorului Henri de Mirambeau, care veniseră să se reculeagă o clipă la mormîntul Soldatului Necunoscut înainte de a porni să atace punctul de sprijin vecin de la hotelul „Majestic".

Mai jos, pe Avenue des Champs-Elysées, un al patrulea obuz explodează pe un copac, smulgînd piciorul unui operator de actualități cinematografice care se suise pe un camion pentru a filma scena.

În Place de l'Etoile, Paul Quinion, șeful tancului „Simoun", scrutează prin binoclul său tancul staționat în Place de la Concorde. „Mady — îi ordonă el trăgătorului său — repede un exploziv. Înălțimea 1 500 !" Fostul tîmplar din Montparnasse reglează distanța pe luneta lui de punctaj. Și dintr-o dată, pare să șovăie. Fără să-și anunțe șeful de tanc, învîrtește butonul cu trei puncte mai departe, la 1 800 de metri în loc de 1 500 : Mady își amintise de un amănunt citit într-un almanah. Acolo se spunea că lungimea bulevardului Champs-Elysées, de la Arcul de Triumf pînă în Place de la Concorde, este de 1 800 de metri. Almanahul avea dreptate. Primul obuz atinge în plin tancul german. Și, dintr-o dată, privind norul de fum care se înalță din tanc, Mady strigă : Dumnezeule, cu doi metri mai la dreapta aș fi distrus Obeliscul !"

În Place de la Concorde, de la o fereastră apărată cu saci de nisip a hotelului „Crillon", subofițerul german Erich Vandam privește fumul care iese din șenilele zdrobite ale tancului. Și vede deodată apărînd din Rue de Rivoli un „Sherman" care se năpustește spre tancul imobilizat. E „Douaumont". Din turelă, sergentul Marcel Bizien a observat tancul german. „Un tanc nemțesc la stînga !", strigă Bizien trăgătorului. „Foc !" Obuzul exploziv lansat de „Douaumont" se zdrobește de blindajul tancului german fără să-l străpungă. Și Bizien vede turela germanului care începe să pivoteze încet în direcția lui. În tancul german, echipajul trebuie să învîrtească cu mîna cele șase tone ale turelei : obuzul lui Mady distrusese sistemul electric de rotație. „Un perforant, drace !" strigă Bizien. Prin fumul înecăcios care umple tancul „Douaumont", încărcătorul caută orbecăind un nou obuz și îl introduce în chiulasă. „Foc !" strigă Bizien. Proiectilul lovește tancul, învăluit imediat de un nor de fum. Din cauza întunericului, trăgătorul lui Bizien se înșelase. În loc să-și încarce tunul cu un obuz perforant, îl încărcase cu un obuz fumigen. Acum tancul german nu se mai află decît la vreo 30 de metri de tancul francez. Într-o secundă, înainte ca Bizien să aibă timp să-și încarce din nou tunul, tunul de 88 mm al tancului german va lovi în plin în tancul „Douaumont". Într-o clipă, urmașul corsarilor bretoni înțelege atunci că singura lui șansă este să se repeadă în tancul german înainte ca puternicul său tun de 88 mm să aibă răgazul să tragă. „Intră în el !" — urlă el în interfon pilotului său, Georges Campillo. Campillo apasă imediat pe accelerator și lansează înainte tancul „Douaumont". De la punctul de sprijin situat la sediul Marinei de Război, căpitanul de corvetă Harry Leithold observă tancul „Sherman" care se năpustește ca o locomotivă prin norul de fum din jurul tancului german.

În turelă, Bizien scrîșnește din dinți. Sub el, cu spinarea inundată de o sudoare de gheață, Campillo se răstoarnă pe spate în așteptarea șocului. Asemenea unor lăncii, tunurile celor două tancuri se încrucișează. Într-un geyser de scîntei și într-un zgomot asurzitor, 70 de tone de oțel se ciocnesc în mijlocul celei mai frumoase piețe din lume. Ecoul acestei cumplite ciocniri răsună doar un moment, apoi asupra întregii piețe se așterne tăcerea.

Zăpăcite de șoc, pe jumătate asfixiate de fum, echipajele celor două tancuri rămîn un moment nemișcate. Cînd Bizien își revine, deschide ochii. Imaginea pe care o descoperă atunci deasupra lui îi reamintește locurile natale. Îi arată lui Campillo săgeata Obeliscului care, în mijlocul fumului, seamănă „cu pînzele unei corăbii în ceață". Bretonul scoate revolverul din teacă, sare din tanc și se apropie de aparatul inamic. Aproape imediat, Campillo aude explozia surdă a unei grenade și îl vede pe Bizien ieșind din norul de fum și strigînd furios : „Fir-ar să fie ! Ticăloșii s-au ascuns cu toții !"

Fascinat de spectacol, căpitanul de corvetă Harry Leithold privește acum tancul „Sherman" care se smulge de lîngă epava fumegîndă a tancului german și dă înapoi. În același moment aude o rafală. Lovit în ceafă de un glonte tras de la o fereastră situată exact sub picioarele lui Leithold, sergentul Bizien se prăbușește în fundul tancului. Bucuria triumfătoare a bretonului nu durase decît cîteva minute, atît cît i-a trebuit pentru a-și respecta promisiunea și a muri.

La vederea celor două spectre care se îndreaptă spre ei prin fumul de sub arcadele din Rue de Rivoli, oamenii locotenentului Karcher deschid focul. Răsună un strigăt sfîșietor : „Nu trageți, e Bénard !" Sprijinindu-se unul pe altul ca doi beți, trăgătorul Louis Campani, cu spinarea ciuruită de schije, și locotenentul Albert Bénard, șeful tancului „Mort-Homme", orbit de sîngele care îi curge șiroaie pe față, se tîrăsc spre infanteria prietenă care înaintează sub arcadele de pe Rue de Rivoli. În mijlocul învălmășelii, cei doi răniți au trecut prin fața intrării hotelului Meurice fără ca măcar să-și fi dat seama.

■

În marele său birou situat exact deasupra acestei uși, Dietrich von Choltitz luase tocmai atunci o hotărîre importantă.

Cu cîteva clipe înainte, colonelul Hans Jay intervenise pe lîngă vechiul său prieten. „Trebuie să vă hotărîți — îi spusese el pe un ton insistent. Veți rămîne aici și vă veți juca toată ziua de-a v-ați ascunselea cu americanii, sau veți termina o dată pentru totdeauna și vă veți preda ?" Jay se temea că Choltitz își va pierde viața în bătălia de la hotel Meurice. Într-adevăr, știa că numai un ordin personal al generalului putea să-i silească pe comandanții punctelor de sprijin, hotărîți să lupte „pînă la ultimul glonte", să se predea înainte de nimicirea lor totală în mijlocul ruinelor unora din cele mai frumoase clădiri din Paris.

Choltitz reflecta. Trist și obosit, își dădea seama că nu trebuie să-și condamne oamenii să piară într-o bătălie devenită fără obiect. Îl chemă pe colonelul von Unger. Dacă „teroriștii sau populația" încearcă să invadeze hotelul Meurice, ordonă el, lupta va trebui să continue. Dar dacă apar întîi trupe regulate, se va oferi capitularea după o scurtă „rezistență simbolică". În cele din urmă, Choltitz îi comandă lui Unger să aducă drapelul atunci cînd vor intra în clădire primii soldați inamici. Își părăsi biroul apoi, și se duse să-i aștepte pe aceștia într-o mică încăpere mai adăpostită dînd spre curtea interioară.

În camera generalului, cu gesturile precise și meticuloase dobîndite în cei șapte ani de serviciu, caporalul Mayer pregătea acum ultima valiză a comandantului Marelui Paris. Puse în valiză puțină lenjerie de corp, trei cămăși, un veston de uniformă și o pereche de pantaloni cu vipușcă roșie.

Afară, francezii se apropie. Pe Rue de Rivoli, șeful tancului „Montfaucon" privește consternat jerbele de gloanțe trasoare care izbucnesc din mitralierele lui și se zdrobesc de clădirea din față, hotelul Continental. Înainte de război, sergentul Perthuiset lucrase la recepție la acest hotel. În fața intrării unde arde acum un „Mercedes" al Wehrmachtului, primea automobile „Rolls" și „Hispano" din întreaga Europă. Faptul că Perthuiset se afla în momentul acesta pe turela unui „Sherman" se datora directorului hotelului Continental. Într-adevăr, patronul său fusese atît de mulțumit de activitatea lui, încît îl răsplătise pe tînărul recepționer trimițîndu-l să facă un stagiu la marele hotel „Savoy" din Londra. Surprins de război și de armistițiu în capitala britanică, Perthuiset răspunsese la apelul lui de Gaulle și se înrolase în forțele armate ale Franței libere.

În momentul în care Perthuiset trage trist o ultimă rafală asupra clădirii în care lucrase, un german aruncă de la o fereastră o grenadă care explodează pe tanc. Ciuruit de schije, fostul recepționer se prăbușește în fundul turelei. Din cele cinci tancuri „Sherman" angajate în urmă cu 40 de minute pe Rue de Rivoli, trei au fost nevoite să părăsească lupta sub ploaia de gloanțe și grenade pe care germanii le aruncă asupra atacanților. Romancierul american Irwin Shaw, soldat în serviciul fotografic al armatei, vede unul dintre ele trecînd prin fața lui, cu motorul în flăcări. Înnebuniți de furie, oamenii de pe „Laffaux", unul din cele două tancuri care au reușit să scape, dezlănțuie un foc infernal asupra a tot ce-i înconjoară. „Atenție, Laffaux, ce Dumnezeu, distrugi cea mai frumoasă piață din lume !" Dar după glasul furios al căpitanului Branet, în sistemul de ascultare al tancului „Sherman" se aude o nouă voce. Ea anunță că Pierre Laigle a fost ucis și că tancul lui a fost scos din luptă. „Drace !, strigă Jacques d'Estienne, trăgătorul de pe «Laffaux». Înseamnă că n-am mai rămas decît noi !"

(Va urma)

ADDIS ABEBA

„Castelul de apă african"

Auaș este numele unui rîu și al unei localități situată la circa 130 km sud-est de Addis Abeba. Autostrada modernă, grație căreia drumul se parcurge în cîteva ceasuri, intersectează sau ocolește pășuni, plantații de trestie de zahăr, ogoare de grîu, porumb sau teff (un fel de mei), livezi de bananieri și lămîi, pîlcuri de eucalipți și palmieri. Totul mărturisește despre fertilitatea prodigioasă a solului etiopian în care — spune un proverb autohton — „înfigi o nuia și crește un palmier".

Localitatea Auaș este astăzi cel mai potrivit simbol pentru o altă mare bogăție a Etiopiei — potențialul său hidroenergetic ; aici se află focarul principalului sistem de hidrocentrale al țării.

— Cînd vorbesc despre Etiopia, mulți dintre colegii mei o denumesc „Castelul de apă al Africii" — ne spune unul din specialiștii care fac oficiul de gazdă. Și, într-adevăr, experții evaluează potențialul resurselor hidroenergetice ale țării la circa 45 miliarde kWh — unul din cele mai mari ale continentului.

Autoritățile de la Addis Abeba sînt preocupate în mod special de fructificarea acestei mari surse de energie (care a devenit principala, în ultimul deceniu). Producția de energie electrică a crescut de la 93 milioane kWh în 1959 la circa 235 milioane kWh în 1965. Construcția barajului Koka — pe rîul Auaș — a fost, pînă acum, cel mai marcant eveniment în tînăra istorie a electricității etiopiene. Uzina, inaugurată la 3 mai 1960, a triplat capacitatea producției de energie electrică a regiunii.

Auaș nu este însă decît una din resursele hidroenergetice valorificate în acești ani. Altele se află pe Nilul Albastru — care străbate Etiopia pe o distanță de circa 800 de km. Se consideră că apele acestui fluviu, împreună cu cele ale lacului Tana, ar avea un potențial de 25 miliarde kWh pe an. Hidrocentralei de la Tis Abbay — prima de pe Nilul Albastru — i se vor alătura în anii viitori și altele : la Ghion, Debre-Markos, Dembidello.

De pe terasa hotelului „Galila Palace" se deschide o perspectivă largă spre lacul artificial și barajul Koka. Barajul — lung de aproape jumătate de kilometru și înalt de 42 de metri — a fost construit după procedee din cele mai moderne. În holul hotelului, pe o măsuță, broșuri, prospecte și volume referitoare la dezvoltarea Etiopiei. Notez cîteva fraze dintr-unul : „Nici un efort nu este prea mare pentru a evita ca industrializarea țării să fie frînată sau întîrziată din cauza lipsei de energie electrică. Un mare program de dezvoltare, în valoare de peste 100 de milioane de dolari etiopieni, urmărește electrificarea generală a țării și satisfacerea cît mai deplină a necesităților interne".

Este, acesta, unul din aspectele muncii și eforturilor poporului etiopian în direcția valorificării resurselor naturale ale țării, a dezvoltării patriei sale pe calea progresului.

Corneliu Vlad

continuare din pag. 22

BRAZILIA la Sao Paulo

munte dintre el și São Paulo, presărat cu orășele industriale. În anumite locuri, unde șoseaua șerpuiește greu spre înălțimi, valurile de ceață și norii plutesc chiar pe drum, iar din mașina care pare că alunecă pe un covor aburind, cîteodată poți zări în plină lumină culmile spre care urci și așezările spre care vei coborî. Dar despre drumul de la Santos și despre interviul pe care ni l-a acordat Pele, în exclusivitate pentru „Lumea", pe altădată.

S-a scris mult (și se vorbește și mai mult) despre „rivalitatea" dintre Rio de Janeiro și São Paulo. Dar în realitate — spun cei care cunosc bine disputa dintre cele două metropole — este vorba de o emulație, de un fel de întrecere ambițioasă în care se afirmă capacitatea de creație economică și culturală a amîndurora. São Paulo nu poate fi privit numai ca o expresie a unui pragmatism industrial (dovada : faimoasa sa bienală de artă plastică sau Muzeul de artă care se mîndrește cu pînze de Rafael, Degas, Van Gogh, Ingres), după cum Rio de Janeiro, luat și ca oraș, și ca centru al statului Guanabara, nu poate fi considerat doar ca o celebră atracție turistică, date fiind eforturile depuse și aici spre o dezvoltare economică modernă. În ambele orașe se simt tendințe spre întărirea pozițiilor capitalului național. Amănunte interesante am aflat în legătură cu aceasta atît la uzina de oțeluri fine „As Villaris" din São Paulo, cît și la fabrica de motoare F.N.M., situată la cîțiva zeci de kilometri de Rio de Janeiro. Așa cum notam și în corespondența din săptămîna trecută, în Brazilia se fac simțite accente ale unei politici economice orientate spre apărarea economiei naționale. Într-o cuvîntare rostită recent, la Bello Horizonte, președintele Braziliei, Costa e Silva, afirma că, în cadrul politicii nucleare a țării, se va menține exclusivitatea totală pentru Brazilia în ce privește dreptul de exploatare asupra zăcămintelor sale de uraniu.

Să revenim, acum, la São Paulo, „personajul principal" al corespondenței noastre. În acest oraș gigant, apare cu o pregnanță impunătoare chipul industrial al Braziliei. Dar nu ar fi realist ca dezvoltarea sa economică să fie văzută prin proporțiile celei de la São Paulo, (ea ar putea, însă, prefigura viitorul acestei dezvoltări, constituind de pe acum nucleul ei). Căci, în prezent, regiunea din zona de nord-est, ca și întinsa Amazonie, din punct de vedere al emancipării economice și sociale, sînt la distanțe, pe alocuri de veacuri, de São Paulo. Deși în ultimul an dezvoltarea economică a înregistrat în nord-est indicele cel mai ridicat, decalajele față de alte regiuni — ca, de pildă, statele Guanabara sau São Paulo — se mențin încă foarte mari. Din declarațiile oficiale care s-au înregistrat chiar în ultimele două săptămîni răzbate constatarea că trebuie lichidată situația în care o pătrime din populația țării trăiește în regiuni subdezvoltate.

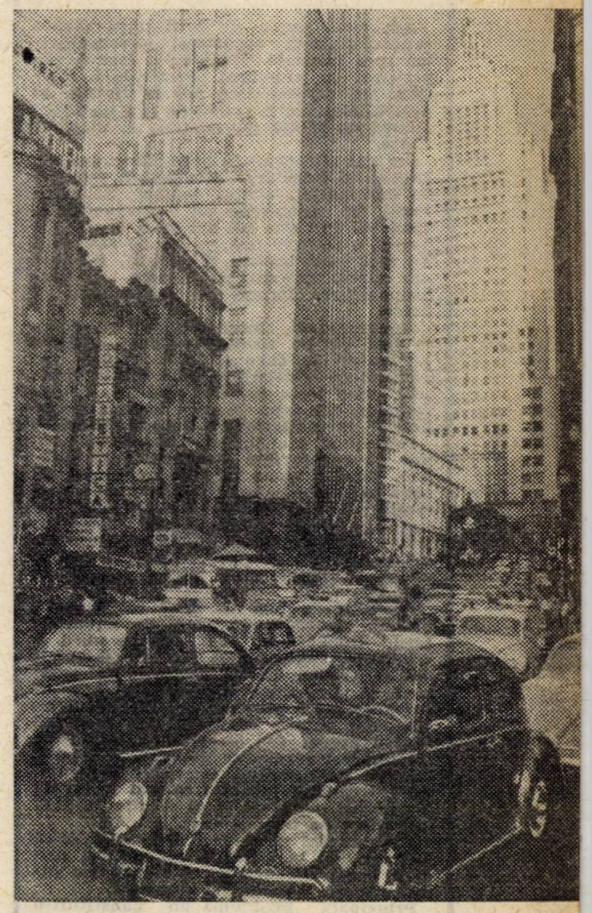

În centrul orașului São Paulo

Pentru dinamismul său industrial, São Paulo este denumit și „locomotiva Braziliei". Poate ar fi mai potrivit să fie considerat „cea mai puternică locomotivă" a țării, care, și practic, și simbolic, începe să parcurgă distanțe tot mai mari și înspre acele regiuni unde „locomotiva", în ambele accepțiuni, este încă puțin cunoscută.

Aș dori să închei aceste rînduri prin consemnarea manifestărilor de simpatie, stimă și respect față de țara noastră, pe care le-am întîlnit și la Rio, și la São Paulo. La Federația industrială din São Paulo, conducătorii acestui organism economic și-au exprimat dorința de a vedea lărgite schimburile comerciale cu România. La rîndul său, prefectul municipiului São Paulo ne-a vorbit cu multă căldură despre afinitățile de cultură și de limbă dintre România și Brazilia, despre posibilitățile de mai bună cunoaștere reciprocă între români și brazilieni.

São Paulo, 31 octombrie

● contrapunct

Art Buchwald

AM SUPRAVIEȚUIT CROAZIEREI

Am avut șansa de a fi unul dintre supraviețuitorii croazierei guvernatorilor spre Insulele Virgine ; a fost o experiență cu adevărat memorabilă. Oricum, un reporter nu are în fiecare zi posibilitatea de a suferi de rău de mare alături de 45 de guvernatori ai Statelor Unite.

Cei trei „R" erau la bord : Rockefeller, Reagan și Romney. Bineînțeles, toți cei de față ne-am arătat deosebit de interesați de planurile lor prezidențiale. Timp de trei zile nu am auzit decît : „E Rocky, e Rocky" (n.t. — joc de cuvinte : To rock — a legăna, a clătina). De-abia mai tîrziu mi-am dat seama că vorbeau despre vapor, nu despre guvernator.

Guvernatorul Romney părea să sufere încă de pe urma efectelor „spălării creierului" la care a fost supus în legătură cu Vietnamul, căci într-o dimineață cînd l-am întrebat : „Domnule guvernator, vă face plăcere această croazieră ?", mi-a răspuns : „Care croazieră ?"

Principala atenție s-a concentrat asupra guvernatorilor Rockefeller și Reagan. Cînd a sosit la chei împreună cu soția sa, guvernatorul Rockefeller a fost asaltat de ziariști, de aparatele de televiziune și de microfoanele radiodifuziunii. Guvernatorul Lester Maddox s-a întors spre un prieten și i-a spus : „Iată ce se întîmplă cînd ai un milion de dolari".

Croaziera a fost de două ori binecuvîntată, deoarece în afară de guvernatorul Rockefeller se afla pe bord și Winthrop Rockefeller. La un moment dat se credea că va participa la croazieră și Laurance Rockefeller posesorul unor mari porțiuni din Insulele Virgine, dar Henry Diamond care lucrează pentru acesta din urmă mi-a explicat : „Datorită interesului pe care îl poartă familiei Rockefeller, Serviciul Veniturilor Interne nu permite ca mai mulți de doi dintre membrii ei să se afle în același timp, pe același vas".

Din punctul de vedere al președintelui Johnson, de la scufundarea vasului Andrea Doria încoace nu a existat un lucru mai rău ca această croazieră.

Principala problemă au constituit-o comunicațiile. Cînd primeai o telegramă nu puteai fi sigur că vei fi prima persoană care o citește. Un exemplu dramatic : Marvin Watson de la Casa Albă i-a trimis fostului guvernator Price Daniel, la bordul vasului, o radiogramă sugerîndu-i în ce fel să-i preseze pe republicani pentru a obține votarea unei rezoluții în sprijinul politicii președintelui Johnson în Vietnam. „Accidental" radiograma i-a fost predată guvernatorului Reagan, deoarece numele său seamănă atît de bine cu cel al lui Daniel.

Guvernatorul Reagan a început să citească telegrama și, deodată, și-a dat seama că nu era pentru el. Ca atare a făcut singurul lucru onorabil cu putință : a multiplicat-o și a distribuit-o presei.

Democrații au fost foarte indignați și l-au acuzat pe Reagan că încalcă legea și că citește scrisorile adresate altcuiva. Aceasta nu l-a deranjat prea mult pe guvernatorul Californiei, care a rămas încredințat că a depus eforturi reale pentru a restitui telegrama adresantului de drept. În afară de aceasta, multiplicînd telegrama, el s-a asigurat că-i va rămîne o copie și pentru guvernatorul Daniel în cazul în care telegrama s-ar fi rătăcit din nou.

Pentru a garanta securitatea oricăror comunicații viitoare între Casa Albă și vasul Independence, Marvin Watson a fost obligat să înoate în fiecare zi pînă la vas și să predea personal mesajele. Din fericire pentru țară, Marv este un foarte bun înotător.

În ciuda instrucțiunilor trimise, președintele nu a obținut din partea guvernatorilor sprijinul la care se aștepta. De fiecare dată cînd guvernatorii democrați propuneau o rezoluție în sprijinul președintelui Johnson, guvernatorii republicani participau la un exercițiu de salvare. Cu excepția, bineînțeles, a guvernatorului Reagan care și-a mutat șezlongul de pe punte în cabina radiotelegrafistului.

(Din International Herald Tribune)

puncte de vedere

L'EXPRESS

PARIS

RAȚIUNEA CONVERTIRII BRITANICE LA PIAȚA COMUNĂ

PRIMUL MINISTRU britanic, patru membri ai guvernului — James Callaghan, Richard Crossman, Peter Shore și lordul Chalfont — 18 înalți funcționari și 24 de vedete ale economiei și politicii engleze s-au mobilizat recent pentru a primi 10 ziariști francezi. În același timp, ambasada Angliei la Paris difuza în 20 000 de exemplare o serie de documente privind poziția britanică față de Piața comună și organiza la Bordeaux, Clermont-Ferrand, Dieppe și alte orașe, turnee de conferințe pentru parlamentarii britanici.

Acesta este, pe departe, cel mai masiv efort de informație inițiat de Londra de la sfîrșitul războiului încoace. Care este scopul său ? Acela de a da asigurări opiniei publice franceze asupra sincerității demersului englez de intrare în Europa, de a o convinge de importanța priorității pe care o prezintă acest obiectiv pentru guvernul britanic și de interesul pe care continentul european în întregul său îl are de a vedea Anglia integrîndu-se în acest continent.

Concepția europeană a lui Wilson și a miniștrilor săi nu are nimic romantic. Convertirea lor la cauza Pieței comune nu are la bază o revelație filozofică. Este vorba doar — și acest lucru este enorm — de convingerea dobîndită după trei ani de exercitare a puterii, că Anglia izolată nu va putea fi în același timp modernă și puternică. Desigur, ea ar putea deveni modernă, specializîndu-și la extrem industriile, pentru a obține o întîietate în unele sectoare bine determinate. În acest caz însă ea nu ar fi decît o mare Suedie sau o mare Elveție. În nenumărate domenii, inclusiv cele vitale, ea ar depinde de celelalte țări, adică, în primul rînd, de Statele Unite.

Înainte de alegerile din 1964, Wilson și-a declarat intenția de a transforma țara sa în „uzina-pilot a lumii". Acum, el își dă seama, și odată cu el toți miniștrii cabinetului său, că această uzină nu ar fi decît o mică întreprindere la remorca industriei americane, în toate sectoarele în care ritmul inovației impune investiții de cercetări la un nivel fabulos. Într-un cuvînt, guvernul britanic înțelege astăzi că, în lipsa Europei, industriile aeronautică, electronică și atomică engleze ar dispare sau ar deveni americane. Odată înțeles acest lucru, reiese că singura politică posibilă este aceea de a încerca să se recîștige, în folosul unui ansamblu european, ceea ce Anglia nu mai poate spera pentru ea însăși.

Cînd problema este pusă ca o alegere între a trăi la remorca unei țări prietene, dar străine, sau a participa, pe picior de egalitate, la un ansamblu european, dispare și chestiunea alegerii și problema însăși. De unde și leit-motivul lui Wilson care, de cîteva luni, repetă că nu va considera „un *nu* drept răspuns".

Este clar astăzi că englezii sînt hotărîți la orice pentru a intra în Piața comună și că dacă generalul de Gaulle le închide ușa ei vor încerca să intre pe fereastră. Într-un sens, aceasta este o binefacere pentru negociatorii de pe continent, desigur cu condiția ca ei să urmărească scopul de a obliga Anglia să plătească prețul intrării sale în Piața comună și nu de a găsi pretexte menite să împiedice aderarea acesteia.

Din momentul în care guvernul britanic este convins că numai o piață unită ar poseda bazele geografice și umane ale unei puteri moderne, este neprobabil că ea va refuza să participe la organizarea rațională a acestei puteri. Toate cuvintele rostite de oficialitățile britanice lasă să se înțeleagă că Londra nu se teme că într-o bună zi Piața comună s-ar putea transforma într-o comunitate politică. În orice caz, este sigur că lărgirea dorită de comisia de la Bruxelles a puterilor comunitare în materie de cercetări și de tehnică ar fi acceptată de Anglia.

Aceasta este de fapt o carte pe care guvernul britanic înțelege să o joace în mod prioritar. El știe prea bine că, în acest domeniu, Anglia este în avans față de continent : numărul cercetătorilor săi reprezintă 60 la sută din acela al tuturor celor șase țări ale Pieței comune luate la un loc ; industria sa de calculatoare electronice este singura (occidentală) care și-a păstrat independența față de Statele Unite ; uzina sa de separație izotopică și cele 38 de reactoare ale sale de diferite tipuri fac din Anglia țara occidentală europeană pilot în materie atomică. Toate acestea sînt atuuri pe care Wilson și miniștri săi sînt dispuși să le arunce în jocul unei politici europene comune.

Este legitim să nu se considere la valoarea lor aparentă toate declarațiile oamenilor politici. Dar în acest caz deosebit, interesul britanic pare să reprezinte o garanție suficientă pentru sinceritatea acestor declarații. În fiecare an, 6 200 de „creiere" părăsesc Anglia, plecînd în Statele Unite. Îi atrage în această țară nu numai dorința de cîștig dar și impresia, adeseori justificată, că vor putea avea acolo o activitate mai fructuoasă.

În afară de aceasta, industria britanică este departe de a se teme de concurența continentului. Cei răspunzători de această industrie subliniază cu ironie că, în timp ce experții francezi sfătuiesc Anglia să-și devalorizeze lira sterlină, industriașii hexagonului se arată îngrijorați de ieftinătatea și capacitatea de concurență a produselor britanice.

Cei mai informați dintre aceștia sînt de părere că în toate marile întreprinderi particulare sau naționalizate din Anglia este în curs o adevărată revoluție.

Dacă Anglia se integrează unei piețe europene, condițiile unui „miracol economic" englez vor fi probabil grabnic întrunite și acest lucru se va întîmpla indiferent de guvernul care va fi la putere. Acest lucru se va întîmpla, de asemenea, indiferent de analizele acelora care astăzi consideră deficitul balanței de plăți britanice și insuficiența investițiilor, care decurge din acest deficit, ca avînd un caracter etern.

Marc ULLMANN

THE GUARDIAN
MANCHESTER

CE PREJUDICII AR ADUCE ANGLIEI ADERAREA LA PIAŢA COMUNĂ

Încă de cînd era ministru al comerţului în guvernul Wilson, Douglas Jay avea reputaţia unui adversar al aderării Angliei la C.E.E. Este pare-se motivul pentru care, la ultima remaniere, s-a renunţat la serviciile sale. Acum, cînd nu mai deţine o poziţie oficială care să-l împiedice să se pronunţe, Douglas Jay şi-a expus opiniile asupra intrării Angliei în Piaţa comună. Analiza sa (într-un articol publicat în două numere ale ziarului „The Guardian") este minuţioasă, iar răspunsul e categoric : din motive atît economice cît şi politice, Marea Britanie nu are interesul să adere la C.E.E.

COMUNITATEA Economică Europeană, aşa cum este ea constituită astăzi, reprezintă un grup prea limitat şi prea restrictiv pentru ca Anglia să i se poată alătura fără a-şi provoca ei înseşi serioase daune, afară de cazul cînd i s-ar face concesii substanţiale. Ca putere economică mondială, ale cărei schimburi comerciale se efectuează în proporţie de 80 la sută cu ţări care nu aparţin Europei „celor şase", noi nu putem accepta politica agricolă comună a C.E.E., cu caracterul său deosebit de protecţionist, fără a adăuga o uriaşă povară balanţei noastre de plăţi, de pe acum precară.

Politica agricolă comună, împreună cu tariful extern comun al „celor şase", ar însemna ridicarea unor noi bariere comerciale în faţa unei părţi substanţiale a importurilor noastre, ceea ce ar dăuna nu numai nouă înşine, ci şi unui mare număr de ţări, bogate şi sărace, din care importăm (...)

A impune astăzi Angliei esenţa politicii agricole comune protecţioniste precum şi libertatea exporturilor de capital, fie ele şi efectuate de către rezidenţi englezi, ar însemna să slăbim în mod permanent şi fundamental balanţa noastră de plăţi, deoarece :

1. Costul importurilor noastre de alimente va fi mult mai ridicat, întrucît vom fi obligaţi să cumpărăm din ţările cu preţuri scumpe ale C.E.E., în loc de ţările „ieftine" ale Commonwealthului şi din alte surse.

2. Pentru alimentele pe care vom continua să le cumpărăm dinafara C.E.E., vom fi obligaţi să plătim compensaţii, destinate subvenţionării fermelor franceze nerentabile în dauna consumatorului britanic.

3. Creşterea costului vieţii în ţara noastră, ca urmare a acestei situaţii este de natură, în schimb, să sporească nivelul salariilor şi, în consecinţă, şi preţul de cost al produselor de export, dăunînd astfel exporturilor noastre în întreaga lume.

4. Vom pierde actualele scutiri de taxe şi tarifurile preferenţiale în ţările Commonwealthului şi în acele ţări ale A.E.L.S. care nu doresc să se alăture Comunităţii Economice Europene. În momentul de faţă, exporturile noastre către principala zonă de tarife preferenţiale (Canada, Australia, Noua Zeelandă şi Africa de sud) se ridică la aproape 900 milioane lire sterline pe an — o sumă la fel de mare, dacă nu mai mare decît valoarea exporturilor pentru toate ţările C.E.E. ; 50 la sută din aceste exporturi intră, de fapt, în ţările respective, scutite de taxe vamale.

5. Importurile noastre totale de mărfuri fabricate vor spori deoarece costul mîinii noastre de lucru va înregistra creşteri în raport cu acela al concurenţilor noştri. Importurile noastre din C.E.E. vor spori desigur în mod masiv datorită înlăturării tarifelor noastre vamale ridicate împotriva lor.

6. Desfiinţarea controlurilor asupra devizelor, nu numai asupra investiţiilor în afara ţării, dar şi — ceea ce este mai important — asupra ieşirilor de capitaluri efectuate de către rezidenţi britanici, ne va expune la o masivă fugă de capitaluri.

Din aceste motive, aderarea la C.E.E. în condiţiile acceptării preţurilor agricole ale C.E.E. şi renunţării la controlul asupra schimburilor valutare va dăuna în mod serios şi durabil balanţei britanice de plăţi ; în acelaşi timp, desfiinţarea controlului asupra importurilor şi a schimburilor valutare ne va lipsi de posibilitatea de a face faţă deficitului, care nu va întîrzia să apară.

Întrucît în ultima vreme se recunoaşte în general că aderarea Angliei la C.E.E., pe baza politicii agricole comune şi a Tratatului de la Roma în forma sa actuală, ar fi de natură să slăbească serios întreaga noastră poziţie economică, cei care sînt dispuşi să accepte aproape orice condiţii recurg la argumentul că există avantaje „politice" suficient de puternice care să compenseze generos aceste uriaşe pierderi economice. Care sînt însă aceste masive avantaje politice ?

Nu contestăm, în cadrul acestei dezbateri, că o colaborare mai strînsă — politică, economică, culturală şi tehnică — între noi şi Europa occidentală, precum şi cu numeroase alte părţi ale lumii, trebuie să reprezinte un obiectiv major. Dar noi sîntem de pe acum membri a numeroase organizaţii atlantice şi europene : N.A.T.O., O.E.C.D., U.E.O., A.E.L.S. şi altele.

Dacă noi realizăm relaţii mai strînse cu o parte a Europei, numai cu preţul înrăutăţirii relaţiilor noastre cu numeroase alte ţări din alte părţi ale lumii şi al unei noi îndepărtări între Est şi Vest în Europa, într-un asemenea caz, orice avantaj politic este depăşit de masiva pierdere politică produsă astfel. E într-adevăr o propunere cu totul absurdă ca Anglia să-şi sporească în mod artificial costul vieţii şi să accepte toate prevederile restrictive ale Tratatului de la Roma.

Singurul efect important al alăturării la C.E.E. în condiţii neprielnice va fi slăbirea forţei noastre politice, ca urmare a daunelor aduse balanţei noastre de plăţi. Toată lumea ştie că deficitele noastre externe au reprezentat principalul factor determinînd slăbirea Angliei ca putere mondială, în ultimii 20 de ani. Într-adevăr, noi ne-am redus posibilităţile singuri, în mod repetat, din 1945 încoace, prin gesturile „politice" pe care le-am făcut în dauna balanţei noastre de plăţi, situaţie care, la rîndul său — şi în scurtă vreme — ne-a provocat prejudicii politice într-o măsură mult mai mare decît ne folosise gestul iniţial. Exemplul cel mai vădit îl constituie cheltuielile necesitate de menţinerea armatei noastre în Germania occidentală, cheltuieli care, din punct de vedere economic, reprezintă o povară grea şi ne-a obligat să ne reducem investiţiile în străinătate. O ţară care cere într-una ajutor financiar nu poate exercita o prea mare influenţă politică asupra altora (...)

Mai rămîne o piedică politică de neînlăturat în calea unei aderări necondiţionate la Tratatul de la Roma. Comisia C.E.E. deţine dreptul de a legifera în problemele *interne* ale ţărilor membre, această comisie fiind controlată numai în mod imperfect de către consiliul ministerial şi absolut de loc de vreun parlament. A adera la C.E.E. în aceste condiţii ar însemna pentru Parlamentul britanic să săvîrşească un lucru fără precedent : nu numai să accepte limitarea suveranităţii prevăzută în Tratatul de la Roma dar şi să predea unui organism nedemocratic străin puterea de a legifera în *probleme interne în viitor*. Acesta este elementul fundamental care nu a fost adus în mod clar la cunoştinţa publicului britanic.

Douglas Jay
membru al Camerei Comunelor

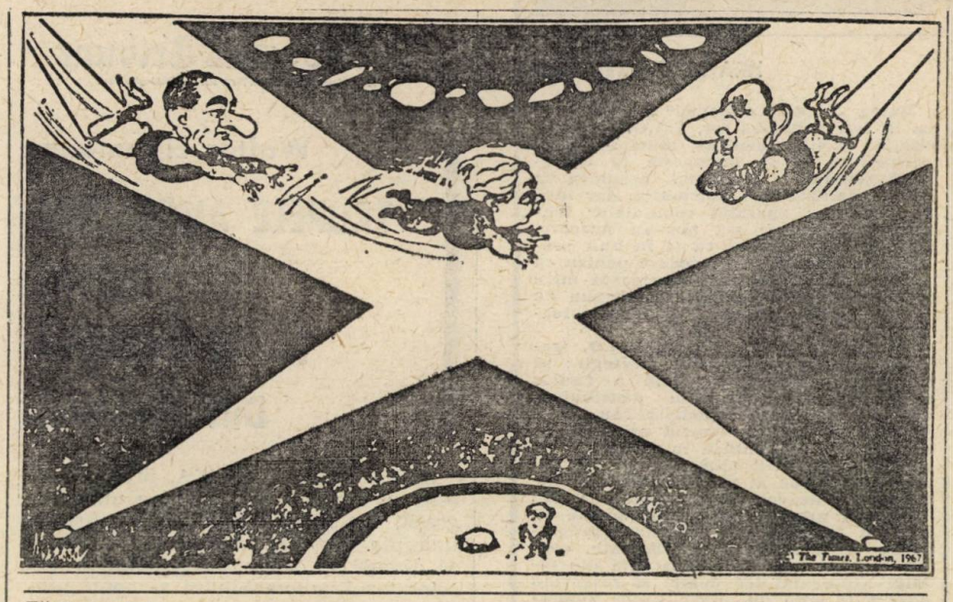

Fără cuvinte... (Din **Times**, Londra)

reflector

HRANA OAMENILOR

Marea „bienală a foamei" s-a deschis : ca în toți anii fără soț, F.A.O. — Organizația O.N.U. pentru alimentație și agricultură — se întrunește în conferință generală la Roma. Sesiunea va începe de-abia la 4 noiembrie, dar încă de pe acum aparatul comitetelor tehnice pregătitoare s-a pus în mișcare. Obiectul este același ca și în anii precedenți : cum să se procedeze pentru ca prăpastia să nu se mai adîncească între locuitorii țărilor bogate care dispun de tot mai multă hrană și popoarele foametei ?

În fața acestei probleme, F.A.O. trebuie să aleagă între două strategii : să stimuleze producția agricolă a țărilor bogate și să organizeze distribuirea acesteia pe scară mondială sau, dimpotrivă, să-și axeze efortul principal pe dezvoltarea agriculturii în țările sărace, reducînd ajutorul alimentar la simplul rang de mijloc al unei politici mai generale de dezvoltare a „lumii a treia".

Pînă în prezent, unele țări bogate au acordat în mod clar prioritate programelor de distribuire de alimente, consacrînd acestora cam 25 la sută din totalul ajutorului lor public și rezervînd doar 6 la sută din acest ajutor modernizării agriculturilor locale. Ele au făcut desigur acest lucru din egoism, căci donațiile reprezintă un mijloc la fel de valabil ca și altul de a se debarasa de excedentele unei producții greu de stăpînit. Au făcut-o desigur și din calcul politic, în măsura în care distribuirea de hrană constituie un fel de „vitrină" de propagandă directă, în rîndurile maselor.

„Dacă îmi dai un pește atunci cînd mi-e foame, mîine îmi va fi din nou foame. Dar dacă mă înveți să pescuiesc, nu-mi va mai fi foame niciodată". Acest vechi proverb chinez a inspirat Centrul național al tinerilor agricultori din Franța, al cărui congres anual s-a ținut săptămîna trecută. După părerea lui Michel Simon, secretarul general adjunct al Centrului național al tinerilor agricultori și autorul raportului de bază al acestui congres, ar fi periculos să se întemeieze viitorul pe ipoteza că necesitățile de import ale „lumii a treia" sînt practic nelimitate și că agricultorilor din țările bogate li se poate lăsa deplina libertate. El consideră că națiunile tinere vor fi obligate, în ziua în care își vor da seama de miza ce se află în joc, să-și dezvolte propriul lor potențial de producție pentru a dobîndi o adevărată independență politică.

(Din Le Monde)

JAPONIA ȘI PACIFICUL

Doi factori ai evoluției internaționale — prelungirea războiului din Vietnam și insuccesul negocierilor de la Cairo menite să pună capăt închiderii Canalului de Suez — favorizează în mod paralel economia și industria Japoniei. Cu o zi în urmă, vorbind în Texas, B. P. Dorsey, președintele lui Gulf Oil Co., a subliniat rolul, preponderent în viitor, al supertancurilor petroliere în distribuirea carburantului lichid în lume ; el a adăugat că marile companii occidentale au comandat 189 petroliere de peste 100 000 de tone, dintre care o bună parte vor fi construite de șantierele navale japoneze, în special de cele ale firmelor Mitsubishi și Ishikawajima-Harima. În același timp, industria grea din Japonia contribuie într-o măsură tot mai mare la efortul strategic american, confirmînd într-o tot mai mare măsură această țară în rolul său de putere-pilot al Pacificului, căreia Statele Unite vor fi poate obligate să-i transfere răspunderile și ambițiile lor în Asia.

Totodată au loc convorbiri pentru a se pune la punct un acord de natură să creeze în Pacific o zonă a liberului schimb, din care ar urma să facă parte Statele Unite, Canada și Japonia. Cu toate că a și fost elaborat un plan pentru organizarea unei zone a liberului schimb cu Australia și Noua Zeelandă, cei interesați ar prefera o zonă a liberului schimb care să se limiteze la America de Nord și Japonia.

(din Combat)

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Walter Lippmann :

TRUPELE AMERICANE TREBUIE SĂ SE RETRAGĂ DIN VIETNAM

DUPĂ PĂREREA MEA, președintele este un om care, apucînd pe un drum greșit, s-a rătăcit. Pînă cînd nu-și va îndrepta greșeala inițială, nu va reuși să ajungă la destinație apăsînd pe acceleratorul automobilului și continuîndu-și drumul.

Problema noastră, a celor din America, este de a găsi drumul bun. Dacă ne vom da seama în mod concret de greșeala comisă, va reieși destul de clar, consider eu, care este drumul bun. Putem să-l găsim și să fim cel puțin mai înțelepți și poate chiar mai fericiți decît sîntem azi.

Greșeala inițială a fost angajarea Statelor Unite într-un mare război terestru pe continentul Asiei (...)

Președintele Eisenhower a intervenit în războiul civil din Vietnamul de sud cu bani, declarații, ceva arme și o misiune militară simbolică. Președintele Kennedy s-a lăsat convins să folosească cuvinte mai tari, să trimită mai mulți consilieri militari și să se amestece mai adînc în politica Saigonului. Nu este un capitol glorios al Administrației sale. Dar el s-a oprit cu mult înainte de a angaja S.U.A. într-un război americano-asiatic.

Deoarece strategia războiului este greșită, curajul și energia luptătorilor americani sînt irosite într-un război de necîștigat. Nu este un război glorios. Apreciate în funcție de superioritatea armelor americane, rezultatele militare din Vietnam sînt penibile.

Ducem un război de uzură, spune generalul care comandă trupele noastre. Un război bazat pe schimbul de victime cu masele inepuizabile ale continentului asiatic nu este un lucru strălucit.

Greșeala duce la consecințe catastrofale în Vietnam, în relațiile noastre cu restul lumii și în ce privește pacea internă și bunăstarea din S.U.A. Greșeala poate fi îndreptată numai de către acei care își dau seama de ea și sînt dispuși să vorbească fățiș. Atunci cînd o vor face, vom începe să întrezărim lumina la capătul tunelului. Faptul că ne-am angajat într-un război de necîștigat și de fapt interminabil, constituie o greșeală strategică colosală. Persistînd în greșeală ne-am împotmolit și mai adînc în mlaștină. Pentru a ne desprinde va trebui să îndreptăm greșeala (...)

Acest lucru nu se poate face dînd mînă liberă forțelor aeriene sau trimițînd alte cîteva sute de mii de soldați generalului Westmoreland. Dacă nu putem să cîștigăm sau să ne realizăm obiectivele ducînd un război terestru în Asia, greșeala poate fi îndreptată numai urmînd politica declarată de retragere a forțelor noastre pe un teritoriu despărțit de continent prin mare.

După părerea mea, această analiză duce la concluzia că Australia și Noua Zeelandă reprezintă baza înaintată cea mai adecvată a puterii americane din Pacificul de sud.

O hotărîre a S.U.A. de a adopta o nouă strategie în Pacific va înlătura problema esențială datorită căreia războiul este interminabil. O hotărîre a S.U.A. de a se retrage în Australia nu numai că va pune capăt războiului din Vietnam, dar va înlătura orice perspectivă apropiată de război cu China. Se poate pune însă întrebarea dacă de pe o poziție întărită din Australia putem exercita o influență atît de mare în Asia de sud ca de la Saigon și Da Nang. Dacă influență înseamnă ca oficialitățile americane să poată da ordine băștinașilor, răspunsul este că a ne retrage în Australia înseamnă a accepta faptul că era ordinelor date băștinașilor a apus și că politica și obiectivele trebuie să fie înfăptuite prin mijloace nemilitare — prin acorduri comerciale, schimburi culturale, relații diplomatice și propagandă.

Înainte de a respinge mijloacele militare ca înlocuitoare slabe și palide ale generalului Westmoreland și ale puterii lui de foc, trebuie să ne dăm seama de uriașele consecințe pe care le-ar avea pentru politica internațională hotărîrea S.U.A. de a se retrage de pe continentul vietnamez ...o hotărîre a S.U.A. de a se retrage de pe continent ar transforma relațiile noastre cu restul lumii. Am înlătura mărul discordiei cu opinia publică mondială și anume teama aproape universală că intenționăm să ne stabilim o poziție imperială la frontierele Chinei. Dacă vom potoli această teamă, ne putem aștepta cu încredere să găsim sprijin și ajutor prietenesc în tratativele dificile și delicate care vor fi necesare pentru a stabili termenii și condițiile politice și militare ale marii operațiuni strategice.

Susținînd că putem îndrepta greșeala noastră din Vietnam prin redesfășurarea forțelor noastre militare din Pacificul de sud, îmi dau seama în ce măsură refuzăm cu toții să recunoaștem că am făcut o greșeală și că trebuie să ne retragem în loc să înaintăm. Dar nu poți să faci omletă fără să spargi ouăle.

Ouăle pe care va trebui să le spargem pentru a repara greșeala din 1965 sînt recunoașterea faptului că ne-am lăsat antrenați într-un război pe care nu-l putem cîștiga. Deși sîntem țara cea mai bogată din lume, vom descoperi că nu sîntem atotputernici. Dacă acest lucru va răni mîndria noastră, va fi bun pentru sufletele noastre. Ne va prinde bine să învățăm să fim modești. Vom fi mai puțin înfumurați și mai înțelepți.

Nu sînt însă de părere că o schimbare de politică ca cea pe care am discutat-o ar reduce prestigiul și influența S.U.A. Dacă schimbarea va fi efectuată fățiș, îndrăzneț, sincer și în maniera unei mari puteri care anunță și explică o mare hotărîre care va aduce pace lumii, prestigiul și bunul renume al S.U.A. vor crește.

au declarat în această săptămînă...

JOSEF LENART, președintele guvernului R. S. Cehoslovace : *„Crearea unui sistem adevărat de securitate colectivă în Europa ar contribui fără îndoială la soluționarea problemelor europene. Noi știm că nu se poate realiza acest obiectiv de pe o zi pe alta și că nu se poate obține cu ușurință ca toate părțile interesate să fie dispuse să lichideze toate pactele militare. Trebuie consolidată treptat încrederea reciprocă în Europa și trebuie aplicate măsuri parțiale pentru slăbirea încordării ca, de pildă, constituirea unor zone denuclearizate, încheierea unui tratat pentru nefolosirea forței etc."* (Interviu acordat agenției France Presse).

MAURICE COUVE DE MURVILLE, ministrul afacerilor externe al Franței : *„S-a comparat deseori situația de azi a Marii Britanii cu cea a Franței din 1958, înainte de a intra în Piața comună. Comparația este corectă. La jumătatea anului 1958, nimeni nu credea că Franța va fi pregătită să participe la C.E.E. la 1 ianuarie anul următor. În acest scop, a fost introdus un program pentru restabilirea sănătății economice, program care a permis Franței să-și îndeplinească angajamentele. Dacă Franța nu s-ar fi redresat, nimeni nu ar fi admis ca această țară să se alăture C.E.E.*

Problemele Marii Britanii au o altă dimensiune. Problema lirei sterline se deosebește de redresarea francului francez. Pentru ca Marea Britanie să se alăture Pieței comune, este necesar ca balanța ei de plăți să fie echilibrată și ca sistemul ei monetar să fie transformat într-un sistem național care să nu admită fluctuațiile pe care le-a cunoscut în cursul ultimilor 50 de ani. Marea Britanie trebuie, de asemenea, să accepte tariful extern comun, politica agricolă comună și măsurile de tranziție deja acceptate. Cele șase țări trebuie să discute problemele pentru a stabili o poziție comună față de cererea britanică". (Din expunerea făcută la sesiunea de la Luxemburg a Pieței comune).

WILLY BRANDT, ministrul afacerilor externe al Republicii Federale a Germaniei : *„Am subliniat la Luxemburg că nu se vor putea găsi răspunsuri satisfăcătoare la problemele legate de lărgirea Pieței comune decît în cadrul unor discuții cu Marea Britanie. Acest lucru este valabil și în ceea ce privește opinia, exprimată de partea franceză, după care Marea Britanie ar trebui să-și stabilizeze moneda și economia înainte de a adera. Nu mi se pare acceptabil să se impună Marii Britanii exigențe mai severe decît cele pe care și le-au impus cei șase atunci cînd au încheiat tratatul Pieței comune. Am vrea să facem să dispară rezervele franceze pentru a evita o criză în C.E.E."* (Expunere în Bundestag).

DRANG QUANG MINH, șeful Reprezentanței permanente la Moscova a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud : *„Noul program al F.N.E. urmărește să lărgească și mai mult blocul Uniunii naționale și să unească toate forțele patriotice care luptă împotriva agresiunii S.U.A., pentru salvarea Vietnamului de sud. Apelul la construirea unui Vietnam independent, pașnic, democratic, neutru și înfloritor, trasat în program, va accelera progresul nostru spre unirea pașnică a patriei.*

Noi considerăm lupta împotriva agresiunii S.U.A. o contribuție la mișcarea de eliberare națională și la apărarea păcii în întreaga lume.

Lupta noastră pentru libertate și fericire este strîns legată de victoria Revoluției din Octombrie. Mișcarea de eliberare națională este inseparabilă de cauza lui Octombrie. Acest lucru este firesc, întrucît orice mișcare revoluționară nu poate să nu se sprijine în prezent pe lagărul socialist, mai cu seamă cînd poporul desfășoară lupta împotriva agresorilor imperialiști". (Interviu acordat agenției TASS).

REGELE HUSSEIN AL IORDANIEI : *„Nu sîntem împotriva dreptului la existență al nici unui stat. Izraelul este un stat, fie că acest lucru ne place sau nu. Actualele incidente au un caracter local și sper că își vor păstra acest caracter. Ele ilustrează pericolul permanent pe care-l constituie pentru pacea mondială inexistența unei reglementări generale a situației explozive din Orientul Mijlociu".* (Conferință de presă la Paris).

MOSHE DAYAN, ministrul apărării al Izraelului : *„În ciuda a ceea ce s-a întîmplat, cred că acordul de încetare a focului este încă în vigoare, că poate fi respectat și că este în interesul ambelor părți să adere la el pînă cînd se va ajunge la o nouă înțelegere între noi".* (Conferință de presă la Tel Aviv).

HASSAN ZAYAT, ministrul adjunct al orientării naționale, purtătorul de cuvînt oficial al guvernului R.A.U. : *„Noi acceptăm încetarea focului, întrucît sîntem un stat care nu poate repune în cauză cuvîntul și promisiunile sale. În plus, ținem mult la opinia publică internațională. Vom respecta încetarea focului atîta timp cît va dăinui speranța într-o soluționare politică".*(Conferință de presă la Cairo).

WILLARD WIRTZ, ministrul muncii al S.U.A. : *„Dacă războiul din Vietnam ar înceta brusc, economia ar fi zguduită timp de 60 pînă la 90 de zile, dar nu s-ar crea probleme care s-o afecteze pe termen lung. Dacă aș crede că pacea ar fi de natură să compromită economia, mi-aș da demisia din rasa umană. Sînt de făcut atîtea lucruri, încît perspectiva de a le consacra toate resursele financiare, productive și umane, nu prezintă nici o problemă".* (Discurs rostit la New Haven).

ETIENNE EYADÉMA

președintele Republicii Togo

Etienne Gnassingba Eyadéma, actualul șef al statului togolez, s-a născut în anul 1937. Din anul 1953 pînă în 1961 a fost înrolat în armata franceză, în cadrul căreia a activat în Extremul Orient și Algeria, unde primește gradul de sergent-șef. Reîntors în țară, în 1963, o dată cu venirea la putere a președintelui Grunitzky, va primi gradul de ofițer. Va urca succesiv treptele ierarhiei militare pînă la gradul de locotenent-colonel. În prima zi a anului 1965 i se încredințează funcția de șef al statului major al armatei togoleze.

În noaptea de 12 spre 13 ianuarie a.c., în Togo s-a produs o lovitură de stat militară, în urma căreia puterea a fost preluată de un Comitet de reconciliere națională. Eyadéma nu făcea parte din acest organ, deși fusese unul din promotorii evenimentelor care au dus la răsturnarea regimului Grunitzky. (Data nu a fost aleasă la întîmplare : 13 ianuarie marca cea de-a patra aniversare a loviturii de stat cu care prilej fusese omorît președintele Sylvanus Olympio). La numai două zile însă de la această dată, locotenent-colonelul Eyadéma, devenit colonel, a dizolvat „Comitetul de reconciliere națională" și a anunțat constituirea unui guvern format din 12 membri. Eyadéma conduce acest guvern în calitate de președinte al republicii, deținînd totodată și portofoliul Ministerului Apărării Naționale.

În declarația radiodifuzată prin care s-a anunțat destituirea președintelui, șeful statului major togolez a amintit cauzele situației care a dus la lovitura de stat. Pe lîngă starea politică nesigură, deficitul în creștere al bugetului național a jucat un rol considerabil.

Primele măsuri luate de noua conducere au fost suspendarea constituției, dizolvarea parlamentului, interzicerea oricărei activități politice, eliberarea prizonierilor arestați în urma evenimentelor din noiembrie 1966 (cînd avusese loc o tentativă nereușită de lovitură de stat) și întoarcerea exilaților.

În politica economică, Etienne Eyadéma a solicitat concursul S.U.A., Angliei și Franței și altor țări în înfăptuirea primului său plan de cinci ani de dezvoltare.

În ceea ce privește politica externă, președintele Etienne Eyadéma a declarat că țara sa va continua linia regimului precedent, rămînînd fidelă Cartei O.N.U. și își va menține adeziunea la Consiliul Antantei.

A. M.

poşta redacţiei

„AM CUNOSCUT MISIUNEA FRANCEZĂ“

În revista „Lumea“ nr. 36 a apărut la „Poşta redacţiei“ propunerea tov. dr. ing. Emil Cazimir din Bucureşti de a se evoca într-un articol personalitatea generalului Berthelot.

Am cunoscut bine misiunea franceză, aflată în ţara noastră în timpul primului război mondial împreună cu care, în calitate de comandant al unui grup de mitraliere din regimentul 9 Roşiori, am luat parte la luptele de la Oituz din iulie-august 1917. Voi aminti că misiunea militară franceză era alcătuită din 277 de ofiţeri, 37 piloţi şi observatori, 88 de medici, farmacişti şi veterinari şi 8 ofiţeri de intendenţă. Un număr egal de militari cu grade inferioare, mecanici, profesionişti civili completau această misiune comandată de generalul Berthelot. Veniţi să instruiască trupele române, ofiţerii francezi au participat totodată activ la lupte, mulţi dintre ei căzînd eroic pe pămîntul României. La Oituz şi-a dat viaţa, după ce preluase comanda unei unităţi al cărei comandant fusese străpuns de gloanţe, căpitanul francez Berge. Ultimele sale cuvinte au fost „Înainte, trăiască România“. Le-a rostit în limba română, învăţată de la soldaţii pe care îi instruise.

Pe generalul Berthelot, guvernul român l-a proclamat cetăţean de onoare al ţării noastre. A meritat pe deplin această înaltă cinstire.

General-colonel în rezervă
Marin MANAFU
Bucureşti

ÎNTÎMPINÎND DORINŢELE CITITORILOR

În timp ce numărul precedent era sub tipar am continuat să primim scrisori în care ni se solicita să publicăm articole, reportaje, documente privind diverse aspecte ale actualităţii internaţionale. Întrucît temele sugerate fuseseră incluse în sumarul revistei cititorii respectivi şi-au văzut satisfăcute cererile încă înainte de a avea posibilitatea să le răspundem prin „Poşta redacţiei“.

Iată, de pildă, scrisoarea trimisă de A. Ionescu din Bucureşti : „Socot util ca **Lumea** să publice textele integrale ale unor documente internaţionale importante, mai ales cînd acestea sînt supuse dezbaterii în diferite organisme internaţionale. Mă gîndesc, de pildă, la proiectul de tratat privind neproliferarea armelor nucleare, discutat în prezent la Geneva. Este dificil să-ţi formezi o opinie în legătură cu acest proiect, cu criticile care i s-au adus şi cu propunerile de îmbunătăţire, fără să-i cunoşti textul“. **Împărtăşind acest punct de vedere, în nr. 44 am însoţit comentariul consacrat problemei neproliferării nucleare de reproducerea proiectului de tratat şi a textului complet al propunerilor de îmbunătăţire a lui prezentate de delegaţia română în Comitetul celor 18.**

Din scrisoarea inginerului Mihalis Papanicolau **din** Craiova, **transcriem :** „Am aflat din presă că luna aceasta a căzut pe frontul luptei de partizani din Bolivia Ernesto Che Guevara, fost comandant de partizani în Cuba şi fost ministru al industriei în guvernul revoluţionar cuban. În presa noastră, numele acestui brav fiu al Americii Latine a apărut de multe ori. Solicit însă să aflu mai multe date despre viaţa şi lupta lui“. **Articolul „O viaţă închinată cauzei libertăţii“, publicat tot în nr. 44, răspunde acestei solicitări.**

Cititorul Alexandru Vasile **din** Caracal **formula mai multe întrebări în legătură cu marele eveniment cosmic — aterizarea lină a staţiei automate „Venus-4“ — şi ne ruga să-i furnizăm diverse date suplimentare. Cele trei pagini consacrate de revista noastră acestei importante realizări a ştiinţei sovietice, completate de ilustraţiile de pe coperta a doua, au constituit un răspuns detaliat la aceste întrebări. Pentru mai deplina edificare a cititorului nostru publicăm alăturat o schiţă în care sînt fixate momentele ingenioasei aterizări line.**

Bucuroşi că am venit în întîmpinarea dorinţelor cititorilor noştri, reamintim că revista „Lumea“ aşteaptă cu interes sugestii tematice şi orice alte propuneri vizînd o cît mai cuprinzătoare informare externă.

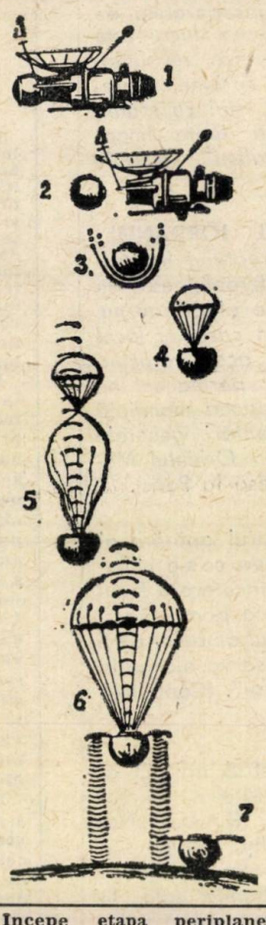

1/ Începe etapa periplanetară 2/ Staţiunea ştiinţifică se desprinde de racheta orbitală 3/ Frînarea în atmosferă 4/ Se deschide parașuta de frînare 5/ Se deschide parașuta principală 6/ Intră în funcţie radioaltimetrul 7/ Aterizarea

MERCENARII NU PLEACĂ

D. Coman, Huşi. Mercenarii străini nu au părăsit încă teritoriul congolez aşa cum promiseseră Crucii Roşii Internaţionale care obţinuse pentru ei drept de azil în Malta (vedeţi în acest sens „Poşta redacţiei“ din nr. 42/1967). Acum, comandantul lor, colonelul Jean Schramme, susţine că nu şi-a luat nici un angajament şi ca atare, spune el, „putem sta aici pe termen nedefinit, poziţia noastră militară fiind mai bună ca oricînd“. „Nu avem de ce ne teme, i-a declarat de asemenea Schramme unui corespondent american. Ei (e vorba de cei 6—7 000 de soldaţi congolezi care îi înconjoară) nu ne pot înfrînge. Avem hrană suficientă şi muniţii suficiente. Cînd ne trebuie un lucru îl luăm. Săptămîna trecută am capturat 40 de tone de muniţii“. Şi, în concluzie : „Dacă vom pleca totuşi din Bukavu o vom face din motive pur umanitare : pentru a ne evacua răniţii şi pentru a curma pierderea de vieţi omeneşti. Cei de la Crucea Roşie n-au înţeles cu ce fel de oameni au de-a face. Fără garanţii serioase n-avem de gînd să plecăm“.

Acesta este stadiul în care se află lucrurile în prezent.

REUNIUNEA INTERNAŢIONALEI SOCIALISTE

Nicolae Horinceanu, Tecuci. La Zürich a avut loc nu un congres, ci o reuniune a Consiliului general al Internaţionalei Socialiste. Ultimul congres (al X-lea de la reorganizarea postbelică, în 1951, a Internaţionalei Socialiste) s-a desfăşurat în mai 1966 la Stockholm. La reuniunea de la Zürich au participat o serie de lideri ai partidelor social-democrat din Europa occidentală, între care Bruno Pittermann (Austria), Willy Brandt (R.F.G.), Jules Moch (Franţa), George Brown (Anglia), Pietro Nenni (Italia), Alva Myrdal (Suedia). Rezoluţiile adoptate oglindesc atitudinea participanţilor faţă de problemele relaţiilor Est-Vest, ca şi faţă de războiul din Vietnam, de conflictul din Orientul Mijlociu şi de problema dezarmării. O analiză a punctelor de vedere formulate ar depăşi obiectivele acestei rubrici.

O.S.A. FILIBUSTER

Stelian Lozneanu, Dorohoi. — 1) Organizaţia Statelor Americane (O.S.A.) a luat fiinţă la 30 aprilie 1948, la Bogota (Columbia), înlocuind precedenta Uniune a Republicilor Americane. Era formată iniţial din 21 de state. În prezent, Cuba nu mai face parte din O.S.A. 2) Istoricul noţiunii „filibuster“ a fost expus în repetate rînduri, atît la „Poşta redacţiei“ cît şi în alte pagini ale revistei.

DENUMIREA OFICIALĂ A STATELOR

Gheorghe Ţîru, Bucureşti. Denumirea oficială a Braziliei a fost pînă nu de mult „Statele Unite ale Braziliei“. Considerîndu-se că nu mai este adecvată actualei structuri a ţării ea a fost schimbată. Caracterul federal al Germaniei occidentale provine din faptul că este o uniune de landuri. Republica Sud-Africană nu are altă denumire. De altfel, aşa cum am arătat şi cu alte prilejuri, numele oficial al fiecărui stat este stabilit de constituţia acestuia şi nu de vreun for internaţional.

Despre sancţiunile impuse de O.N.U. regimului ilegal din Rhodesia de sud am scris în repetate rînduri. Vedeţi şi corespondenţa de la O.N.U. din numărul de faţă. Vom ţine seama de dorinţa dv. de a citi un reportaj despre Mauritania.

RELAŢIILE VATICANULUI

Gheorghe Barb, comuna Băiţa, raionul Gorj. 1) Vaticanul întreţine relaţii diplomatice cu circa 50 de state, în care este reprezentat de nunţii papali (ambasadori) sau internunţii papali (miniştri plenipotenţiari). În anumite ţări cu care nu are asemenea relaţii (de pildă S.U.A., Canada, Australia, Republica Sud-Africană) este reprezentat de delegaţi apostolici (fără statut diplomatic).

2) După cum am mai arătat, memoriile preşedintelui de Gaulle nu vor fi reproduse şi de „Lumea“, întrucît apar în prezent în „Magazin istoric“.

BĂTĂLIA DE LA NARVIK

Augustin Oros, Şimleul Silvaniei. 1) Invadînd Norvegia în aprilie 1940, trupele hitleriste şi-au ales ca prime obiective importantele porturi Narvik şi Trondheim. La Narvik au fost trimise cuirasatele Scharnhorst şi Gneisenau, precum şi 10 distrugătoare avînd la bord trupe de desant cu un efectiv de 2000 de oameni. Comandantul trupelor de desant, generalul-maior Eduard Dietl, a ocupat fără lupte oraşul, întrucît comandantul norvegian al trupelor din regiune era unul dintre oamenii lui Quisling. Flota britanică a reacţionat rapid. În dimineaţa zilei de 10 aprilie, ocupanţii germani au fost luaţi prin surprindere de focul deschis de cinci distrugătoare britanice. Navele germane au suferit pagube însemnate. Distrugătoarele care rezistaseră atunci au fost scufundate la 13 aprilie, cînd englezii au atacat din nou cu cuirasatul „Warspite“ şi cu nouă distrugătoare. Pentru a recuceri Narvikul, englezii au debarcat cu începere de la 14 aprilie la Harstad şi Salangen, în fiordul Vaags. Cei 24 000 de soldaţi britanici au început să înainteze spre Narvik. La 28 mai, generalul Dietl a fost silit să se retragă cu trupele sale în munţii situaţi la est de oraş. Între timp, însă, înaltul comandament britanic hotărîse să-şi evacueze trupele din Norvegia. În prima săptămînă a lunii iunie a început evacuarea. La 8 iunie, generalul-maior Dietl raporta la Berlin că a reocupat Narvikul. În aceeaşi zi, flota germană a repurtat o victorie asupra forţelor navale britanice din nordul Norvegiei. Cuirasatele Scharnhorst şi Gneisenau fuseseră trimise din nou pentru a participa la bătălia de la Narvik. În timpul retragerii, englezii au pierdut purtătorul de avioane „Glorious“, un crucişător auxiliar şi tancul petrolier „Oil Pioneer“. Cuirasatul german Scharnhorst a fost avariat de o torpilă.

2) Trupele anglo-americane au debarcat la Oran la 8 noiembrie 1942.

RĂZBOIUL NAVAL

Dorel Bordinc, Bucureşti. Despre bătălia de la Pearl Harbour s-a discutat pe larg la „Poşta redacţiei“ la sfîrşitul anului trecut. Ţinînd însă seama de interesul manifestat de diverşi cititori faţă de episoadele cele mai dramatice ale războiului naval avem în vedere o modalitate de prezentare mai amplă.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariştilor din Republica Socialistă România

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“

FABRICA DE RULMENȚI BÎRLAD

rulmenți radiali
și axiali cu bile

●

rulmenți radiali
cu role cilindrice

●

rulmenți oscilanți
cu role butoi

●

rulmenți
de construcție
specială

Întreprinderea de prefabricate din beton

CRAIOVA

produce și vinde pe bază de repartiție:

• Tuburi precomprimate pentru alimentări cu apă și canalizări de presiune : 10—7—4 și 2 atmosfere, canalizări și tuburi de rezistență de dimensiunile 1 000, 800, 600 și 400 mm pentru podețe, drumuri și șosele • Spalieri de vie de lungimi 2,40 și 3,25 m • Diverse elemente prefabricate pentru construcții civile și industriale ca : ferme precomprimate, pane de acoperiș PB1 și PB2, stîlpi, grinzi, chesoane de acoperiș C2 și C6, panouri • Panouri industriale și pentru construcții de locuințe • Fîșii cu goluri rotunde de H 14 cm L de la 2,60 la 4 m și fîșii de H 19 cm L de la 4,40 la 5 m • Stîlpi electrici precomprimați tipul SE1, SE3, SE4 și SE6 sînt livrați și la preț de amănunt, direct la solicitanți.

Lei 2

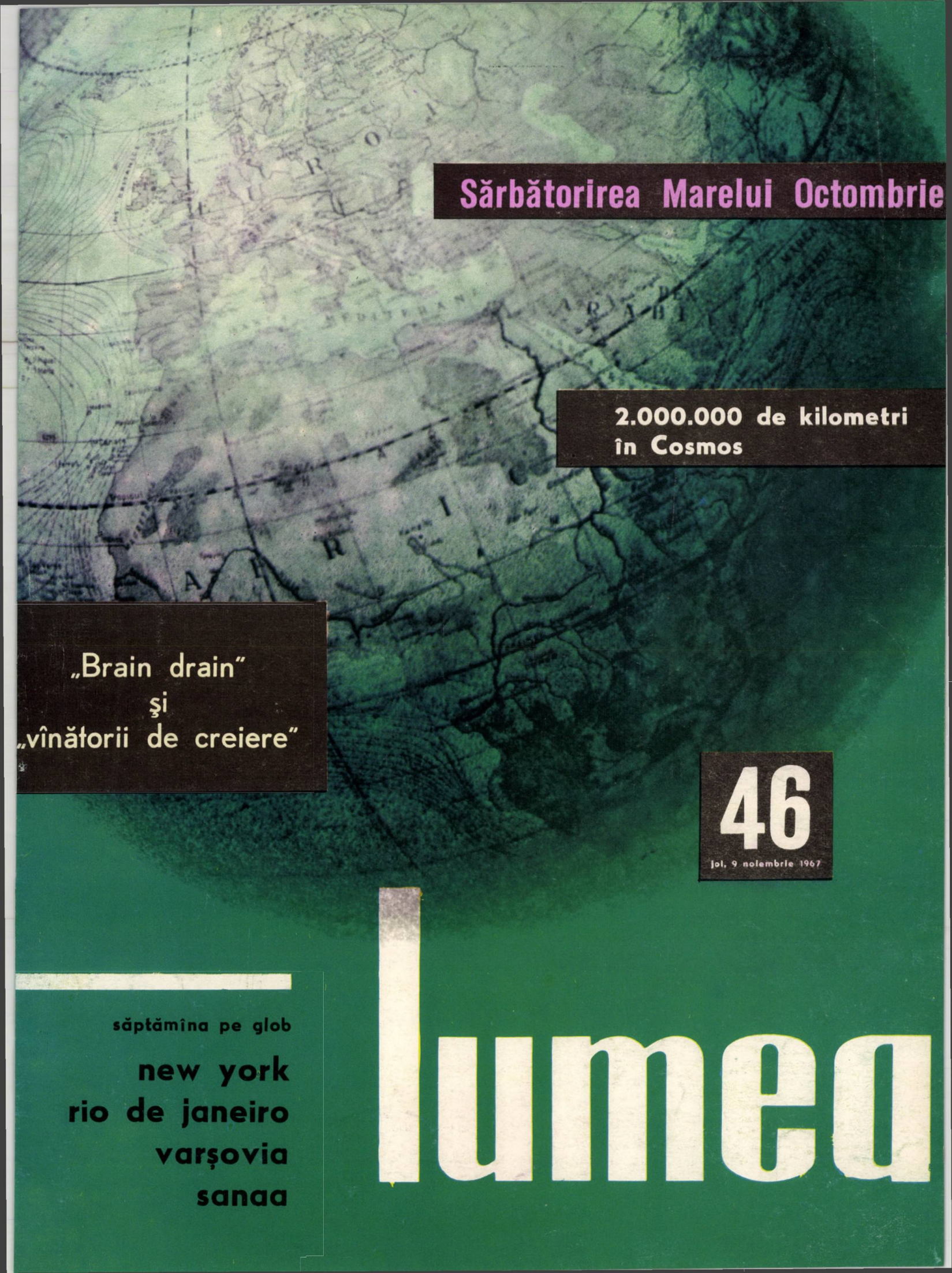

Sărbătorirea Marelui Octombrie

2.000.000 de kilometri în Cosmos

„Brain drain" şi „vînătorii de creiere"

46
joi, 9 noiembrie 1967

lumea

săptămîna pe glob

new york
rio de janeiro
varşovia
sanaa

Documentele pe care le reproducem în această pagină fac parte din ampla colecție de acte aduse, recent, la cunoștința opiniei publice mondiale de către Comisia de anchetă a R. D. Vietnam, cu privire la atacurile săvîrșite de aviația americană asupra obiectivelor civile. Aceste acțiuni agresive stîrnesc, pe drept cuvînt, protestul energic al oamenilor de bună credință din lumea întreagă.

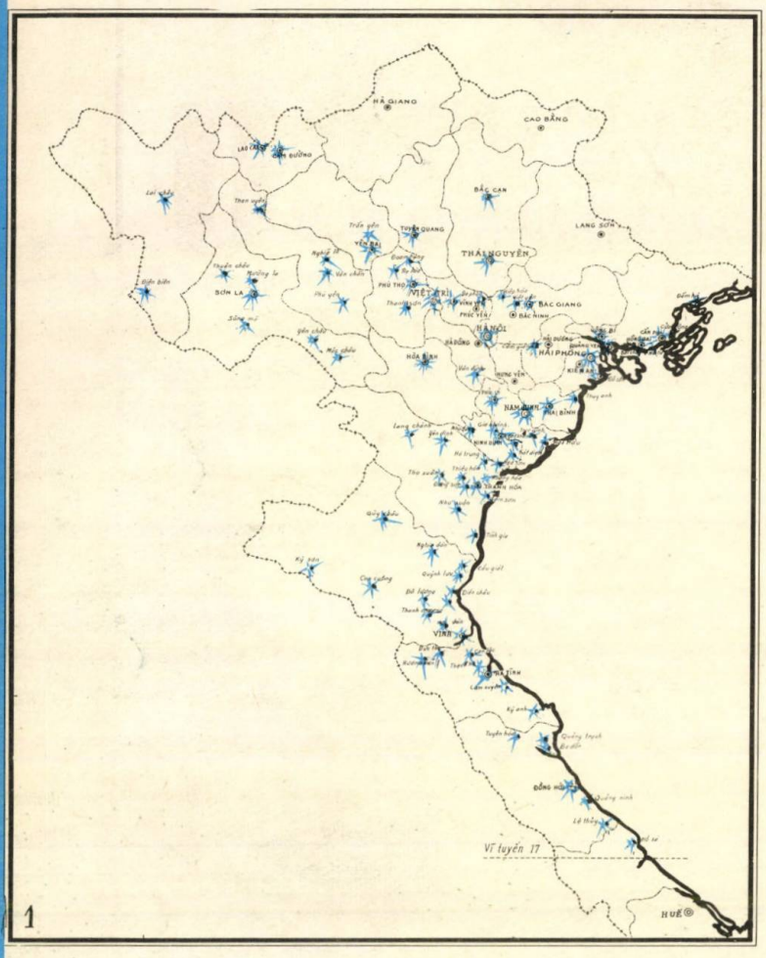

1

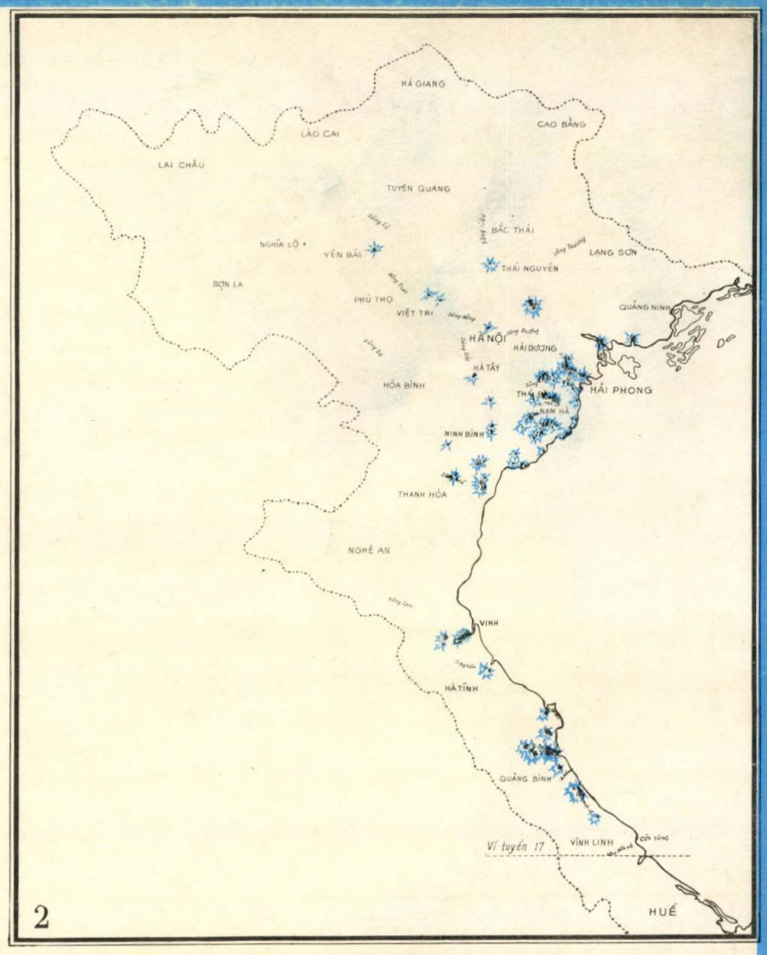

2

Pe harta nr. 1 sînt însemnate orașele și alte localități civile, bombardate și mitraliate de aviația americană de la 5 august 1964 pînă la 31 decembrie 1966.

Harta nr. 2 înfățișează sistemele de diguri bombardate și mitraliate în repetate rînduri de forțele aeriene ale S.U.A. în perioada martie-decembrie 1966.

Pe cea de a treia hartă sînt menționate așezămintele sanitare de pe teritoriul R. D. Vietnam, atacate cu bombe și mitraliate de aviația agresoare a S.U.A. Nu sînt notate decît spitalele provinciale, spitalele districtuale, spitalele specializate și sanatoriile atacate între 5 august și 31 decembrie 1966. Infirmeriile civile, maternitățile comunale și alte așezăminte sanitare din localitățile mijlocii și mici atacate de aviația americană nu au mai fost menționate.

În legătură cu declarația și documentele Comisiei de anchetă a R. D. Vietnam, publicăm în paginile 10—11 o convorbire cu profesorul universitar TUDOR IONESCU, președintele Comitetului național de solidaritate cu lupta poporului vietnamez.

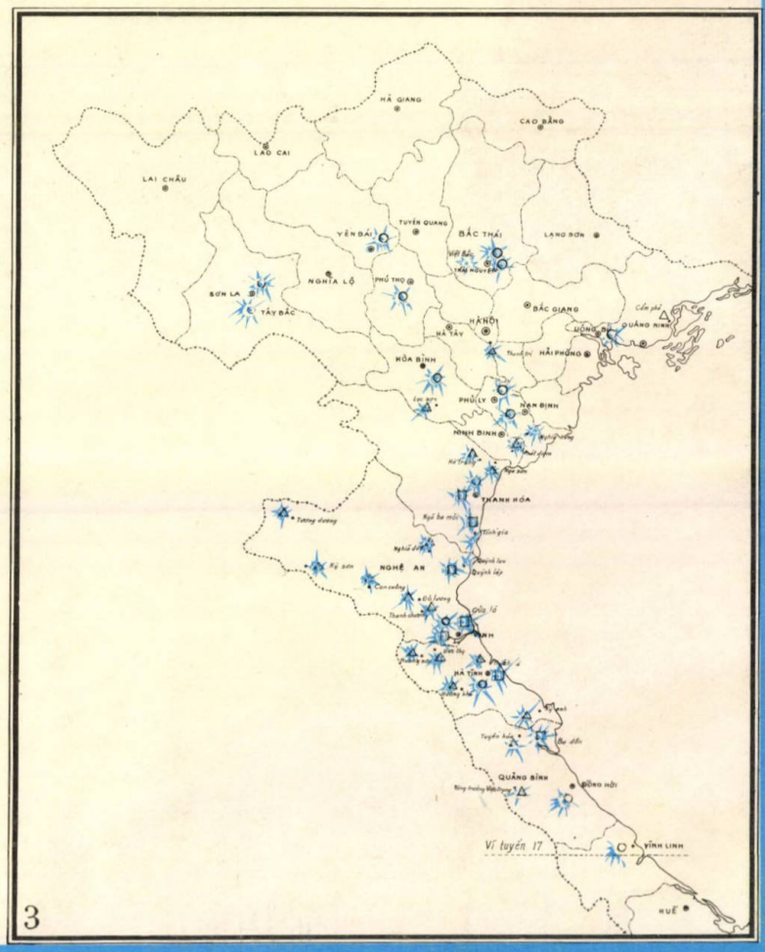

3

lumea

Nr. 46 (211) – 9 NOIEMBRIE 1967

sumar

2 **CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA ȘEDINȚA SOLEMNĂ DE LA MOSCOVA**
3 Festivitățile semicentenarului.

MERSUL EVENIMENTELOR
4 ...alias George Brown. — Mercenarii. — „Omul forte" din Atena. — În explorarea soluțiilor. *George Serafin.* Europa — noi luări de poziție. *C. Florea*

DE LA TRIMIȘII NOȘTRI
7 O.N.U. — O săptămînă activă. *Cornel Răducanu*
12 RIO DE JANEIRO — Academia literelor braziliene. *Eugen Pop*
13 VARȘOVIA — Un capitol al istoriei îndepărtate. *Sorin Mladoveanu*

CONVORBIRI CU
8 Prof. univ. TUDOR IONESCU, președintele Comitetului național de solidaritate cu lupta poporului vietnamez : „Solidari cu lupta eroică a poporului vietnamez". *Eugen Phoebus*
15 Colonelul-cosmonaut PAVEL POPOVICI : 2 000 000 de km în Cosmos. *Sergiu Verona*

ARTICOLE ȘI REPORTAJE
14 Un an în anticamera Pieței comune. *Mihai Matei*
19 „Brain-gain" contra „brain-drain". „Exodul de competențe" și „Vînătorii de creiere". *Rodica Georgescu*

REPORTAJ PE GLOB
17 Montreal (2). *Alexandru Șiperco*

■
24—26 „Arde Parisul ?" de Dominique Lapierre și Larry Collins (10)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ
27—31 International Herald Tribune, Die Welt, Jeune Afrique, Le Monde, Jornal do Brasil

PROFIL
31 NORODOM PHURISSARA, ministrul de externe al Cambodgiei

BREVIAR (4) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

CUVINTAREA TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU

la şedinţa solemnă de la Moscova

STIMAŢI TOVARĂŞI,

Exprimînd satisfacţia delegaţiei de partid şi guvernamentale române de a participa la şedinţa solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a Sovietului Suprem al U.R.S.S. şi a Sovietului Suprem al Republicii Socialiste Sovietice Federative Ruse, am deosebita plăcere de a adresa — cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie — membrilor Comitetului Central al partidului şi ai guvernului sovietic, deputaţilor, tuturor comuniştilor, întregului popor sovietic, cele mai calde felicitări şi un salut frăţesc de solidaritate internaţionalistă din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat şi Consiliului de Miniştri, a întregului popor român.

Revoluţia din Octombrie — strălucită încununare a luptei revoluţionare pline de abnegaţie, a proletariatului, a maselor muncitoare din Rusia, sub conducerea încercată a Partidului Comunist făurit de Lenin — a inaugurat o eră nouă în istoria universală, era ridicării unor uriaşe forţe revoluţionare de pe toate continentele la lupta pentru lichidarea exploatării omului de către om, pentru adînci prefaceri înnoitoare în organizarea societăţii, pentru afirmarea socialismului pe scară mondială.

Ca rezultat al Revoluţiei din Octombrie, a fost făurit primul stat al muncitorilor şi ţăranilor, s-a construit noua orînduire socială pe a şasea parte a globului pămîntesc. Sînt cunoscute eforturile eroice şi sacrificiile făcute de popoarele Uniunii Sovietice pentru a birui dificultăţile generate de nivelul economic scăzut moştenit de la Rusia ţaristă, de anii îndelungaţi de război împotriva intervenţiei imperialiste şi a agresiunii hitleriste. Este meritul istoric al popoarelor Uniunii Sovietice, al partidului lor comunist, că, în împrejurări atît de grele, au apărat şi consolidat cuceririle revoluţiei, au construit societatea socialistă, găsind soluţii problemelor complexe ridicate de înfăptuirea unei opere de o asemenea amploare şi îmbogăţind cu multiple şi valoroase învăţăminte tezaurul teoriei şi practicii revoluţionare.

Punînd în centrul politicii sale economice industrializarea socialistă, Uniunea Sovietică şi-a dezvoltat în ritm intens forţele de producţie, a făurit o industrie puternică, a reorganizat agricultura şi celelalte ramuri ale economiei pe baza relaţiilor de producţie socialiste, creînd condiţiile avîntului continuu al întregii societăţi sovietice. Astăzi, după 50 de ani de la Revoluţia Socialistă din Octombrie, Uniunea Sovietică a devenit un stat înfloritor, o putere economică, politică şi militară de prim rang, ale cărei înfăptuiri sînt larg recunoscute şi apreciate de opinia publică mondială. O expresie grăitoare în acest sens o constituie remarcabilele succese ale Uniunii Sovietice în explorarea Cosmosului, în folosirea energiei nucleare şi în alte domenii de importanţă hotărîtoare pentru dezvoltarea ştiinţei şi tehnicii, pentru civilizaţia umană.

Poporul român se bucură din adîncul inimii de marile înfăptuiri ale oamenilor sovietici în construirea edificiului comunismului, — care constituie un factor de însemnătate deosebită al întăririi sistemului mondial socialist, al luptei pentru cauza nobilă a apărării păcii şi prieteniei între popoare, al creşterii influenţei ideilor socialismului în lume.

Este deosebit de plăcut pentru noi să relevăm şi cu acest prilej sărbătoresc puternicele sentimente prieteneşti de solidaritate internaţionalistă dintre comuniştii români şi sovietici, dintre cele două ţări şi popoare ale noastre. Aceste sentimente şi-au găsit o amplă manifestare atît în anii Revoluţiei, în cadrul unor mari acţiuni şi bătălii sociale din ţara noastră, în lupta cu arma în mînă a unui mare număr de muncitori şi ostaşi români pentru apărarea tinerei Puteri Sovietice împotriva contrarevoluţionarilor şi a intervenţiei imperialiste, cît şi în activitatea desfăşurată în perioada dintre cele două războaie mondiale de comunişti, de masele muncitoare şi forţele cele mai avansate ale poporului român pentru promovarea prieteniei, colaborării şi alianţei cu Uniunea Sovietică. Prietenia româno-sovietică — cimentată prin sîngele vărsat împreună de ostaşii români şi sovietici în luptele pentru eliberarea teritoriului României de cotropitorii hitlerişti şi dincolo de hotarele ei, pînă la victoria finală în războiul antifascist — s-a ridicat pe o treaptă superioară, avînd drept bază trainică idealurile şi ţelurile comune în lupta pentru construirea socialismului şi a comunismului. Avem ferma convingere că şi în viitor relaţiile de prietenie şi colaborare tovărăşească dintre România şi Uniunea Sovietică, dintre Partidul Comunist Român şi Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, vor cunoaşte o dezvoltare continuă, în interesul popoarelor noastre, al întăririi sistemului mondial socialist, în interesul păcii în întreaga lume.

STIMAŢI TOVARĂŞI,

La semicentenarul Revoluţiei din Octombrie, socialismul constituie o impunătoare realitate a lumii contemporane, a devenit, ca urmare a victoriei revoluţiilor socialiste într-un şir de ţări din Europa, Asia şi America Latină, un sistem mondial. Succesele obţinute de ţările socialiste în dezvoltarea producţiei materiale, în înflorirea culturii, în îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale oamenilor muncii, reliefează cu putere superioritatea noii orînduiri sociale, marile posibilităţi pe care socialismul le oferă popoarelor pentru o dezvoltare multilaterală şi realizarea năzuinţelor lor de progres şi bunăstare.

Poporul român, stăpîn deplin pe destinele sale, îşi consacră energiile creatoare operei de dezvoltare în ritm intens a economiei şi culturii, înfăptuirii sarcinilor stabilite de Congresul al IX-lea al partidului pentru a asigura progresul continuu al ţării pe calea desăvîrşirii construcţiei socialiste şi a-şi aduce contribuţia la întărirea forţelor socialismului, a forţelor progresului şi păcii.

O influenţă tot mai accentuată asupra vieţii internaţionale exercită relaţiile dintre ţările socialiste, relaţii de tip nou, care fac posibilă dezvoltarea liberă, independentă şi suverană a fiecărei ţări, egalitatea deplină în drepturi, colaborarea reciproc avantajoasă şi întrajutorarea tovărăşească în scopul înfloririi fiecărei naţiuni socialiste şi al solidarităţii internaţionale a ţărilor socialiste.

Creşterea forţei şi prestigiului socialismului pe plan mondial, prăbuşirea siste-

mului colonial al imperialismului, avîntul fără precedent al mișcării de eliberare națională, al luptei statelor care și-au cucerit recent independența pentru o dezvoltare de sine stătătoare, activitatea forțelor democratice și progresiste din lumea întreagă înrîuresc puternic cursul istoriei. În același timp, evenimentele internaționale — și, în primul rînd, războiul agresiv dus de S.U.A. în Vietnam — arată că imperialismul, forțele reacționare fac totul pentru a împiedica mersul înainte al societății, atentează la cuceririle popoarelor, recurg la comploturi, lovituri de stat, intervenții armate. Interesele vitale ale păcii reclamă intensificarea acțiunilor care să determine încetarea bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam, curmarea agresiunii S.U.A. în Vietnam, și asigurarea dreptului poporului vietnamez de a hotărî singur soarta țării sale. De asemenea, este necesară reglementarea situației din Orientul Apropiat prin retragerea trupelor izraeliene de pe teritoriile arabe ocupate, rezolvarea problemei refugiaților arabi și a celorlalte probleme litigioase, în conformitate cu interesele asigurării securității statelor din această zonă. O deosebită importanță pentru normalizarea relațiilor dintre state, pentru apărarea păcii, prezintă înfăptuirea securității pe continentul nostru și în lume, eliminarea primejdiei războiului termonuclear, soluționarea celorlalte probleme ale vieții internaționale. În aceste condiții este necesară mai mult ca oricînd unitatea țărilor socialiste, întărirea coeziunii sistemului mondial socialist, solidaritatea internaționalistă a clasei muncitoare, a mișcării comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor care luptă împotriva imperialismului, pentru pace și progres social.

DRAGI TOVARĂȘI,

Dînd expresie însuflețirii și bucuriei cu care oamenii muncii din România socialistă participă la aniversarea glorioasei Revoluții din Octombrie, permiteți-mi să vă adresez, din toată inima, dumneavoastră, Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tuturor oamenilor sovietici, urarea frățească de a obține noi și strălucite succese în opera istorică de construire a comunismului, în lupta pentru triumful cauzei socialismului, păcii și prieteniei între popoare.

Trăiască a 50-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie !

Trăiască gloriosul popor sovietic !

Trăiască Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, inspiratorul și organizatorul succeselor popoarelor sovietice în construcția comunismului !

Trăiască prietenia frățească dintre poporul român și popoarele sovietice !

Trăiască unitatea țărilor socialiste, a partidelor comuniste și muncitorești !

Monumentul lui V. I. Lenin ridicat în incinta Kremlinului

FESTIVITĂȚILE SEMICENTENARULUI

Manifestările închinate semicentenarului Revoluției din Octombrie au început cu multe zile înainte de 7 Noiembrie în întreaga Uniune Sovietică, numărul ca și varietatea lor fiind foarte mari.

În primul rînd se cuvine să amintim prinosul de muncă adus de popoarele sovietice marii lor sărbători. În preajma jubileului, colectivele fabricilor și uzinelor, lucrătorii de pe ogoare, de pe șantiere au raportat îndeplinirea sarcinilor de plan, depășirea angajamentelor pe care și le-au luat în cinstea celei de a 50-a aniversări a Marelui Octombrie.

În capitala sovietică, în incinta Kremlinului, a fost dezvelit un monument turnat în bronz al lui Vladimir Ilici Lenin, pe un piedestal de granit.

Au fost prezenți la festivitățile semicentenarului delegații din țări socialiste, reprezentanți ai partidelor comuniste și muncitorești dintr-un mare număr de țări, ai unor organizații democratice internaționale, ai Frontului de Eliberare din Vietnamul de sud, delegații de partid și guvernamentale ale unor state africane, delegații ale unor partide socialiste și democratice, delegații ale asociațiilor de prietenie și relații culturale cu Uniunea Sovietică, ale organizațiilor sindicale, de tineret.

Din delegația țării noastre au făcut parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, conducătorul delegației, Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Iosif Banc, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Teodor Marinescu, membru al C.C. al P.C.R., ambasadorul Republicii Socialiste România la Moscova.

În zilele de 3 și 4 noiembrie, în Sala Congreselor din Kremlin s-au desfășurat lucrările ședinței solemne comune a C.C. al P.C.U.S., a Sovietului Suprem al U.R.S.S. și a Sovietului Suprem al R.S.F.S.R., consacrată celei de a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Raportul „50 de ani de mari victorii ale socialismului" a fost prezentat de Leonid Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S. Raportul prezentat face o amplă trecere în revistă a drumului parcurs de Uniunea Sovietică în cei 50 de ani de existență, subliniind succesele dobîndite de poporul sovietic în dezvoltarea impetuoasă a economiei, științei și culturii, în creșterea nivelului de trai al poporului ; raportul expune principiile politicii externe a Uniunii Sovietice, face o trecere în revistă a problemelor situației internaționale contemporane.

În cadrul lucrărilor ședinței solemne au luat cuvîntul conducători ai Republicilor Unionale, au rostit cuvîntări de salut conducătorii unor delegații străine. Cuvîntul de salut al delegației de partid și guvernamentale a țării noastre a fost rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu.

La 7 Noiembrie au avut loc în Piața Roșie o paradă militară și o mare demonstrație a oamenilor muncii din capitala sovietică. La tribuna Mausoleului lui Lenin s-au aflat conducătorii de partid și de stat sovietici și conducători ai delegațiilor de partid și guvernamentale din țări socialiste.

Elementul inedit al parăzii l-a constituit capitolul său cu caracter istoric. Prin piață au trecut detașamente de muncitori, soldați, marinari în uniformele epocii, escadroane de cavalerie și de mitraliere instalate pe trăsuri trase de cai — vestitele „taceanka".

Cu mare interes a fost urmărită trecerea prin Piața Roșie a unităților de motorizate, tancuri, artilerie, dar mai ales a unităților de rachete. Parada militară a fost urmată de o paradă a sportivilor, după care s-a desfășurat demonstrația oamenilor muncii.

După amiază, a avut loc la Kremlin o mare recepție oferită de C.C. al P.C.U.S., Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. și Consiliul de Miniștri, la care au participat delegațiile străine aflate la Moscova. Au fost prezente delegația de partid și guvernamentală română și celelalte delegații sosite din țara noastră.

... ALIAS GEORGE BROWN

Fotografia alăturată este publicată de ziarul britanic de cel mai mare tiraj, „Daily Mirror", pe întreaga primă pagină sub titlul „Cu capul plecat și un sentiment de culpabilitate". În ultima sa intervenție parlamentară, ministrul de externe George Brown n-a trădat totuși sentimentul că legenda la fotografia ziarului prolaburist interpretează exact starea sa de spirit. Dar cînd „Times" îl numește „Un Brutus în Camera Comunelor" și cînd principalele ziare s-au coalizat pentru a-i cere demisia, pre-

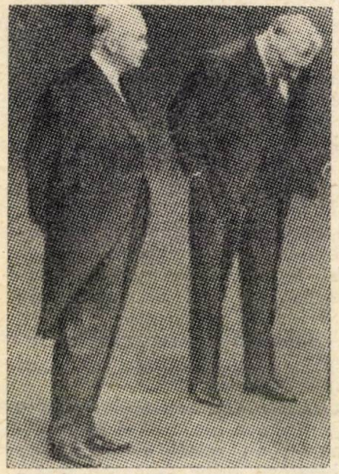

Preocupări : Harold Wilson și George Brown

ocuparea pe care o reflectă, în schimb, chipul premierului Wilson pare, totuși, îndreptățită.

Relațiile ministrului său de externe cu presa nu au fost în ultimul timp prea cordiale. De astă-dată, însă, ele au luat proporțiile unei adevărate furtuni, a cărei violență poate fi mai ușor apreciată dacă vom aminti că în posturile de comandă ale ofensivei ziarelor se află înșiși regii temuți și necontestați din Fleet-street, Cecil King (patru ziare principale, cu un tiraj de 17 milioane exemplare) și lordul Thomson (suveran pe „Times", „Sunday Times" și alte cîteva duzini de ziare).

A sunat oare ceasul carierei politice a celui care, după cum scria „L'Express", „și-a fixat ca sarcină aproape imposibilă intrarea Angliei în Europa ?" Se pare că asupra lui Brown se revarsă astăzi tot focul adepților aderării cu drepturi depline a Angliei la Piața comună. „Indiscrețiile" lordului Chalfont, negociatorul britanic cu partenerii Pieței comune, ideea „reconsiderării sfîșietoare" a politicii Angliei față de vestul Europei în cazul unui insucces în forțarea ușii „celor 6", reacția sumbră a cancelarului Kiesinger care nu consideră acest avertisment (adresat cu prioritate aliaților vest-germani) de natură să facă un serviciu rolului său de „intermediar onest", toate acestea sînt astăzi comentate, interpretate, disecate și răsucite pentru a ajunge la concluzia că George Brown trebuie să demisioneze (sau „să fie demisionat"). Este, firește, o chestiune pur britanică. Dar nu este, în schimb, o simplă ecuație Brown-Piața comună. În interiorul revistei publicăm un articol în care sînt analizate pulsul și temperatura „momentului C.E.E." al Angliei (pag. 14).

Dar dincolo de semnificațiile economice și politice ale intrării sau nu a Angliei în Piața comună și de perspectivele pe care le deschide implicit evoluției vest-europene una sau alta din aceste eventualități, și lăsînd deoparte importanța sub sau supra apreciată a prezenței în continuare a lui Brown în fruntea Foreign-Office-ului, am vrea să semnalăm aici o idee ce-și face loc în rîndul unor comentatori, poate cam blazați, ai interminabilei teme Anglia-Piața comună : raportată la scara reală a evenimentelor ce se petrec azi în lume, prezența sau absența de pe continent a Marii Britanii pare și mai puțin esențială de cum își închipuie unii, și mai puțin de temut de cum consideră alții. Pe de altă parte, în condițiile destinderii, decupajul geografic al micii Europe rămîne un anacronism ; dimpotrivă, în ipoteza contrarie, prezența sau absența în Europa a unui Albion, perfid sau sincer, după caz, nu va schimba mare lucru.

A împărtăși sau nu această teză, rămîne subiect de discuție. Relațiile Angliei cu Europa există ca problemă încă din momentul apariției statelor apusene. Pe vremuri, Anglia își rezolva disputele cu Franța trimițînd pe Nelson să scufunde flota franceză. Astăzi, dimensiunile problemei sînt, firește, altele. Cert este că veto-ul francez este mai eficient decît se credea inițial la Londra. El poate fi înlăturat — cel puțin acestea sînt datele de moment ale problemei — în măsura în care Marea Britanie poate furniza suficiente dovezi că aparția sa printre „cei șase" nu ar jena rosturile acestora. Se pare însă că pînă atunci mai este. Și pînă atunci — și deocamdată — lui Brutus, alias George Brown, i se cere să plece. Sau, să se plece.

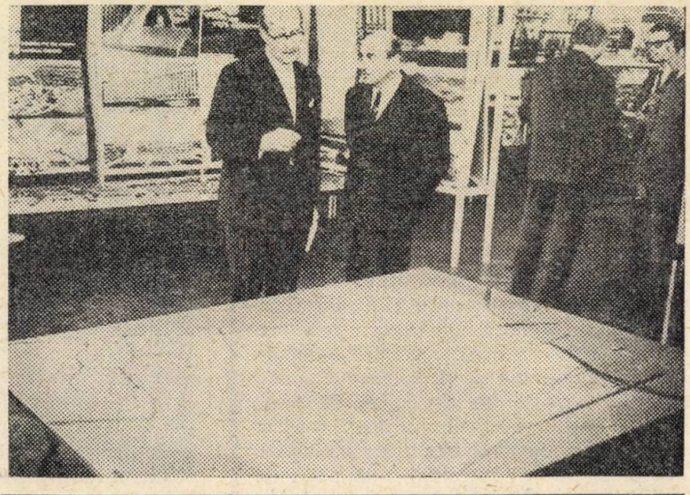

Ministrul construcțiilor de locuințe al Olandei, inginerul M. F. Shut, și ambasadorul român la Haga, dr. George Elian, la expoziția de arhitectură românească, deschisă în capitala Olandei

MERCENARII

Au revenit în trombă, tulburînd și primejduind din nou securitatea și stabilitatea Republicii Democrate Congo. De unde vin și ce urmăresc ? Mercenariatul nu este o instituție nouă. Ea a existat pe vremea lui Homer, a Romei, a Cartaginei. În Evul Mediu, în numeroase țări mercenarii constituiau singura armată a suveranilor sau prinților feudali. Nu au fost niciodată o instituție prea onorabilă. Pe vremea aceea însă, aveau cel puțin meritul de a fi recunoscuți deschis, de a servi fără să se jeneze interesele și obiectivele mărturisite ale celor ce-i angajau. În perioada colonialismului, au apărut legiunile străine, armate stipendiate de marile metropole pentru menținerea opresiunii și a ordinii instalate de ele în țările subjugate. Cine sînt însă mercenarii de astăzi, oamenii coloneilor Schramme și Bob Denard, care încearcă să impună prin forță și teroare un alt regim și să răstoarne gu-

breviar

1 NOIEMBRIE. A părăsit Capitala, îndreptîndu-se spre Moscova, delegația de partid și guvernamentală a Republicii Socialiste România care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a Prezidiului Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice și a Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., participă la manifestările prilejuite de sărbătorirea celei de-a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Din delegație fac parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, conducătorul delegației, Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Iosif Banc, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Teodor Marinescu, membru al C.C. al P.C.R., ambasadorul Republicii Socialiste România la Moscova.

3 NOIEMBRIE. Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, a primit pe ministrul economiei și comerțului exterior al Republicii Arabe Unite, Hassan Abbas Zaki, care se află în țara noastră cu prilejul lucrărilor celei de-a III-a sesiuni a Comisiei mixte guvernamentale de colaborare.

4 NOIEMBRIE. Tovarășul Manea Mănescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., secretar al C.C. al P.C.R., a primit delegația de activiști ai P.C. din Cehoslovacia, condusă de Jan Fojtik, membru supleant al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, redactor-șef adjunct al ziarului „Rude Pravo", care, la invitația C.C. al P.C.R., a făcut o vizită în țara noastră, în schimb de experiență.

7 NOIEMBRIE. Șeful Diviziei economice din Ministerul Afacerilor Externe al Algeriei, Idris Djezairi, a sosit în Capitală, în fruntea unei delegații economice.

vernul legal de la Kinshasa ? Nu e vorba aici de a identifica grupurile de aventurieri pe care, fără îndoială, nu onestitatea și respectabilitatea i-au îndemnat să se aciueze în inima Africii. E vorba de însăși drama congoleză, parte integrantă a marelui proces de dispariție a sistemului colonial, e vorba de imixtiunea unor puteri străine în vederea perpetuării exploatării în beneficiu propriu a unor țări cărora lupta de eliberare în noile condiții istorice le-a adus independența. Este semnificativ că noua invazie mercenaristă s-a produs simultan cu dezbaterea la O.N.U. a problemelor implicate de politica rasistă a Africii de sud, Rhodesiei și Portugaliei. De ce n-ar putea fi interpretat momentul ales de mercenari și ca o sfidare adresată organizației internaționale, care discută problema apartheidului în lumina menținerii și înrăutățirii situației din Africa de sud, în ciuda rezoluției de anul trecut care califică practica apartheidului drept crimă împotriva umanității ?

Comentînd sesizarea Consiliului de Securitate de către ministrul de externe al Republicii Democratice Congo în legătură cu atacul recent al mercenarilor, „New York Times" scrie fără echivoc că toate operațiile pregătite de mercenari „își au punctul de organizare la Lisabona, dar par să fie finanțate de numeroase puncte europene". „Le Monde", consacrîndu-și un editorial recent evenimentelor din Congo, avertiza că „opinia africană, analizînd evenimentele în curs, va face un nou proces neocolonialismului și va denunța amestecul metropolelor în afacerile interne ale continentului negru. Și nu e numai Portugalia implicată în aceste împrejurări, ci și vechile puteri coloniale și Statele Unite, care vădesc o mare preocupare față de evoluția situației din Kivu și Katanga".

Aceasta este, în fond, problema. Mercenarii au fost înfrînți de trupele naționale congoleze. Cei care nu și-au pierdut viața s-au retras spre Ruanda sau Angola. Lupta a trebuit dată pe două fronturi : la Bukavu, în provincia Kivu, unde Schramme și complicii săi au putut rezista vreme de cîteva luni, și în sudul Katangăi, în apropiere de Kolvezi, unde au pătruns cetele lui Denard venind din Angola. Potrivit unor aprecieri, aceștia din urmă trebuiau să intervină pentru a înlesni fuga lui Schramme. Dar ele aveau mai ales misiunea de a înainta spre Katanga occidentală și de a lovi economia congoleză în inima ei. Mercenarii au dat înapoi. Dar pentru cît timp ? Ceea ce reprezintă ei — împotrivirea față de dreptul congolezilor de a-și duce propria lor viață, în conformitate cu propria lor voință — rămîne încă o problemă deschisă care se adresează întregii comunități internaționale.

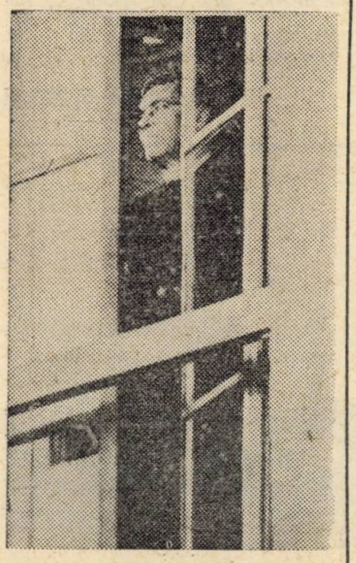

La o fereastră a Pentagonului McNamara privește, îngîndurat, uriașele demonstrații de stradă

ÎN EXPLORAREA SOLUȚIILOR

În problemele Orientului Apropiat preocuparea centrală continuă să rămînă căutarea elementelor de natură să urnească din loc artificialul statu-quo existent. Un lucru pare cert, chiar dacă este privit din unghiuri diferite : prelungirea actualei situații, cu toată salutara respectare a încetării focului, acumulează noi dificultăți în calea rezolvării finale a problemei. Săptămîna ale cărei evenimente le consemnăm aici a înregistrat o vie și amplă activitate diplomatică, atît din partea țărilor arabe cît și a Izraelului — ca să nu mai vorbim de O.N.U. — care a prilejuit reafirmarea sau precizarea pozițiilor în problemele subiect ale litigiului.

A fost urmărit cu interes turneul regelui Hussein, care l-a

→

Europa
Noi luări de poziție

Săptămîna internațională menține în actualitate problemele relațiilor intereuropene, evoluția lor pozitivă, asigurarea unei securități reale și eficace pe continentul nostru, statornicirea unui climat sănătos de înțelegere și cooperare între toate țările constituind imperative majore ale tuturor popoarelor europene, ale cauzei păcii în lumea întreagă.

Ceea ce caracterizează, în primul rînd, cele mai multe din recentele luări de poziție în problemele europene este recunoașterea și sublinierea importanței deosebite a normalizării relațiilor dintre toate statele continentului, indiferent de sistemul lor politic, a dezvoltării cooperării lor multilaterale în interesul păcii și securității, al progresului material și spiritual al fiecărui popor. Constatînd cu satisfacție că există o tendință crescîndă de dezvoltare a relațiilor dintre toate statele continentului — se sublinia în comunicatul publicat la încheierea vizitei în Franța a președintelui guvernului R. S. Cehoslovace, Josef Lenart — cele două părți și-au exprimat speranța că „această mișcare în direcția cooperării țărilor europene va continua și că, astfel, vor fi create condiții favorabile pentru examinarea marilor probleme politice care stau în fața Europei, inclusiv problema germană și aceea a securității europene... Reglementarea acestor probleme ar trebui să aibă loc în respectul principiilor de suveranitate, independență și integritate teritorială a tuturor țărilor, de nefolosire a forței și de neintervenție în treburile interne ale statelor". În același spirit, la Sofia, cu ocazia vizitei primului ministru al Norvegiei, Per Borten, s-a apreciat, de către ambele părți, că progresul înregistrat în ultimii ani între Bulgaria și Norvegia în domeniul relațiilor economice, al colaborării tehnico-științifice și al schimburilor culturale constituie un element constructiv în colaborarea europeană, în întărirea păcii și securității în Europa și în întreaga lume. Subliniind ideea că fiecare stat trebuie să-și aducă contribuția la normalizarea situației și la destinderea în Europa, la cauza securității europene, Adam Rapacki, ministrul afacerilor externe al R. P. Polone, declara în cadrul unei conferințe de presă organizată cu prilejul vizitei sale în Belgia : „Năzuința noastră este de a crea condiții care să ajute la înființarea unui sistem colectiv de securitate, care să înlocuiască actuala împărțire a Europei în blocuri militare. Nu mă îndoiesc că eforturile Belgiei și Poloniei se îndreaptă în aceeași direcție, deși diferă prin metodele de realizare a acestei idei, ca și prin termenele propuse".

Deosebirile de vederi în problemele asigurării păcii pe continent nu pot și nu trebuie, desigur, să constituie piedici în dezvoltarea relațiilor dintre state, în acțiunea lor pentru atingerea unor țeluri fundamental comune : apărarea păcii și asigurarea securității popoarelor. Rezolvarea problemelor litigioase poate fi numai ușurată ca urmare a extinderii și adîncirii cooperării pe toate planurile : diplomatic, economic, cultural.

Se discută mult, în Occident, în aceste zile, asupra aderării Angliei la Piața comună. Indiferent însă de soluțiile pe care le va căpăta această problemă, un lucru rămîne clar : interesele păcii și securității europene impun lichidarea oricăror grupări închise, desființarea oricăror discriminări în relațiile dintre state.

În contextul discutării acestor chestiuni, în ultima săptămînă au reținut atenția observatorilor politici unele luări de poziție ale personalităților politice franceze. Astfel, președintele de Gaulle — cu prilejul dejunului oferit în onoarea lui J. Linch, primul ministru al Irlandei — exprimîndu-se în favoarea asocierii la C.E.E. și a altor state vest-europene, s-a pronunțat totodată pentru „destindere, înțelegere și cooperare cu statele din centrul și estul continentului nostru". În aceeași zi, într-un discurs rostit la Institutul de Înalte Studii ale Apărării Naționale, primul ministru al Franței, Georges Pompidou, sublinia, printre altele : „Noi căutăm să extindem și să reînnoim relații din ce în ce mai strînse, prin schimburi și cooperare cu toate țările continentului nostru, indiferent de regimul lor politic și social". Arătînd că solidaritatea și independența „constituie în mod cert cele două linii principale ale politicii franceze actuale", el sublinia că prin independență înțelege „refuzul de a lăsa în mîinile unor organisme supranaționale sarcina de a lua hotărîri ce angajează grav viitorul unei țări și care nu trebuie luate fără acordul acestei națiuni".

Viața, evoluția evenimentelor confirmă faptul că, în pofida oricăror piedici, a oricăror sinuozități posibile, pe continentul nostru se manifestă tot mai larg curentul spre dezvoltarea nestingherită a relațiilor dintre state, în interesul ansamblului raporturilor internaționale.

Constantin FLOREA

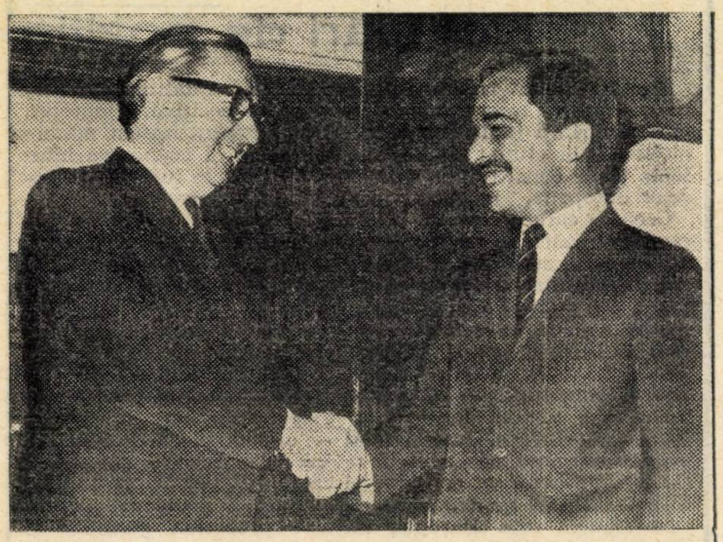

Regele Hussein al Iordaniei în vizită la Londra, la Foreign Office

purtat în ultima săptămînă pe suveranul iordanian de la malurile Rinului pînă la cele ale Potomacului, cu o escală pe țărmul londonez al Tamisei. În numeroasele declarații pe care le-a făcut cu acest prilej, comentatorii și observatorii de presă au încercat să desluşească mai clar poziția sa față de evoluția actuală a situației. „Am străbătut o cale lungă într-un timp scurt. Poziția noastră se deosebește acum de cea anterioară", — a spus suveranul într-un interviu acordat ziarului „Times". Precizînd sensul declarației, el a adăugat, reafirmînd ideea, ulterior, și la Washington : „Nu am tăgăduit niciodată dreptul unei țări de a exista... Izraelul este membru al O.N.U. și este recunoscut de majoritatea lumii". În cuvîntarea rostită la Universitatea din Georgetown, regele Hussein a reluat esența acestei declarații.

Călătoria regelui Hussein în aceste țări nu epuizează însă contactele lumii arabe cu capitalele occidentale. Cairo, capitala R.A.U., a fost vizitată succesiv de Harold Beeley, fost ambasador al Marii Britanii, și recent, de Robert Anderson, trimisul președintelui Johnson. Între timp, la New York, Arthur Goldberg, reprezentantul S.U.A. la Națiunile Unite, a avut o întrevedere cu ministrul de externe egiptean Riad. În general nu s-au produs dezvăluiri asupra conținutului acestor întrevederi. Referindu-se însă la contactele cu Marea Britanie, influentul ziar „Al Ahram" scria sub semnătura redactorului său șef, Heykal, că „această acțiune este o dovadă a încrederii noastre în noi înșine, a faptului că vrem să ne eliberăm de urmările trecutului".

La Londra a avut loc și o vizită a ministrului de externe al Izraelului, Abba Eban. Ea a urmat scurt timp după o dezbatere de politică externă în Camera Comunelor, unde George Brown a declarat că „guvernul britanic este gata să sprijine orice rezoluție a O.N.U. care ar propune o soluție echitabilă și echilibrată pentru reglementarea conflictului". Ministrul de externe izraelian a declarat în cadrul unei conferințe de presă că „există în oarecare măsură un acord între Izrael și Marea Britanie în legătură cu principiile fundamentale ale unei soluționări în Orientul Apropiat". El a precizat că, în convorbirea avută cu omologul său, acesta a scos în evidență faptul că, potrivit poziției britanice, „țările din Orientul Apropiat trebuie să-și asigure pacea fără intervenție din afară și că a sosit în sfîrșit momentul ca pacea să fie instaurată în această regiune".

Dar toate aceste luări de poziție nu par, deocamdată, să marcheze un pas real înainte. Pentru că, declarațiile sînt de regulă contradictorii, deocamdată ele lăsînd în fond neatinse punctele nevralgice ale problemei. Printre altele, refuzul Izraelului de a recunoaște necesitatea retragerii de pe teritoriile ocupate pe calea forței reprezintă astăzi un obstacol ce-și atrage critici din ce în ce mai aspre pînă și din partea presei americane.

Este încă prematur a schița un bilanț. Soluția continuă să întîrzie, dar coordonatele pe care poate apare rămîn aceleași : retragerea trupelor din teritoriile ocupate pe calea armelor, recunoașterea dreptului fiecărui stat și națiune la o existență de sine stătătoare, tratative pașnice în conformitate cu aspirațiile și interesele tuturor popoarelor din regiune.

„OMUL FORTE" DIN ATENA

Perioada care a trecut de la instalarea noului regim a însemnat pentru lumea din afara hotarelor țării o perioadă de stăruitoare preocupare față de evoluția situației politice grecești. Evenimentele nu au prea întîrziat, dar cu greu s-ar putea desluși în maratonul lor opțiunea spre un făgaș diferit de cel de la care s-a pornit.

Ultimele evenimente sînt departe de a mărturisi o stabilitate politică, chiar în rîndul cercurilor conducătoare. Demisia la începutul săptămînii trecute a patru miniștri civili a provocat un sentiment de îngrijorare pe care demisia ulterioară a ministrului de externe, Ekonomu Gouras, și lărgirea împuternicirilor acordate colonelului Papadopoulos nu au fost de natură să-l atenueze, ci dimpotrivă. Un decret regal, cuprinzînd 47 articole, stabilește „o direcție a politicii guvernamentale", ai cărei membri au sarcina de a-l asista pe colonelul Papadopoulos în funcția sa de consilier al orientării generale a politicii guvernului". Acestei direcții îi sînt subordonate cinci subdirecții, printre care cea a „politicii naționale de apărare, securitate", a „orientării economice și sociale" și a „orientării științifice și a educației". Proiectele de lege pregătite de alți miniștri vor trebui supuse aprobării direcției lui Papadopoulos înainte de a fi prezentate primului ministru și regelui. În același timp, o serie de sarcini privind administrația locală, depinzînd pînă acum de primul ministru Constantin Kolias, trec și ele sub autoritatea colonelului Papadopoulos. Toate acestea îndreptățesc presa franceză să vorbească despre el ca despre „omul forte" al regimului.

În ce privește demisia lui Gouras, primul ministru și-a asumat deocamdată funcțiile ministrului afacerilor externe. „Politica externă a Greciei este neschimbată, a declarat el, și va rămîne așa cum a fost ea stabilită în primele zile".

Arestările, cea mai constantă dintre acțiunile regimului, continuă. Arestarea în bloc a 20 de membri ai opoziției a fost însoțită de noi transferări, în locuri sigure, ale unor cunoscute personalități, printre care Mikos Theodorakis, cunoscutul compozitor. De la New York, agenția France Presse informează că Melina Merkouri, apreciata actriță care și-a declarat deschis opoziția față de noile autorități, a fost pusă sub protecția poliției în urma aflării veștii că ar putea să fie victima unui atentat.

Starea de lucruri din Grecia invită la numeroase comentarii și interpretări în presa internațională. Printre altele, aceasta vede în desfășurarea ultimelor evenimente un nou și cert semn al luptei pentru influență. Despre acest aspect — și nu cel mai neînsemnat — vorbește un editorial din „Le Monde", reprodus la rubrica „Puncte de vedere".

George SERAFIN

La Cairo un tribunal militar special a început judecarea procesului intentat foștilor comandanți ai forțelor aeriene ale R.A.U., generalii Labile, Digaidi, Afift și Sedki Mahmud

De la trimisul nostru, Cornel Răducanu

O.N.U.: o săptămînă activă

Cu săptămîna despre care relatăm în corespondența de față, sesiunea O.N.U. a intrat în a doua parte a activității prevăzute în calendarul stabilit inițial. În cîteva ședințe plenare, au fost examinate și aprobate rapoartele înaintate de comitetele Adunării, respectiv cel privind rolul O.N.U. în pregătirea personalului tehnic național pentru accelerarea industrializării țărilor în curs de dezvoltare, cel privind cooperarea internațională în domeniul folosirii pașnice a spațiului cosmic și pregătirea Conferinței O.N.U. care se va ține la Viena anul viitor. A fost aprobată, de asemenea, rezoluția cu privire la Rhodesia, votul Adunării consacrînd încă o dată printr-o majoritate concludentă — 92 pentru, 2 contra — preocupările O.N.U. față de situația din această țară. În ședința de luni, Adunarea Generală a ales cinci din cei 10 membri nepermanenți ai Consiliului de Securitate, a ascultat cuvîntarea oaspetelui său, regele Nepalului. În toate comitetele, activitatea continuă și trebuie să semnalăm faptul că, la îndemnul președintelui sesiunii, s-au făcut auzite apeluri la intensificarea ritmului de lucru, solicitînd delegațiile la o contribuție sporită în funcție de agenda încărcată a sesiunii și de timpul rămas la dispoziție. În ședința de marți, numeroși delegați au pronunțat cuvinte de felicitare la adresa guvernului sovietic cu ocazia semicentenarului Revoluției din Octombrie.

Din nou despre Orientul Apropiat

Într-una din zilele de vîrf ale acestei săptămîni, cînd continuau consultările dintre președintele Adunării Generale și diverși delegați, dintre membrii Consiliului de Securitate în cadrul grupului celor 10 membri nepermanenți sau al celor 3 dintre ei (Argentina, India și Danemarca) însărcinați cu pregătirea unui text, — în ziarul „New York Post" apărea un articol intitulat dubitativ: „Pace în Orientul Mijlociu?" În articol se spunea, între altele: „O.N.U. poate și trebuie să dea dovada posibilității unei baze de negocieri și convorbiri între părți, la început prin intermediul unui mediator care să meargă la fața locului, să aibă consultări și să determine soluțiile pe care le impun realitățile. Numai națiunile din însăși regiunea în cauză pot găsi cu limpezime drumul spre un orizont mai puțin agitat".

Stînd de vorbă cu mai mulți delegați și observatori de la O.N.U., trebuie să confirmăm că majoritatea consideră că începerea oricăror acțiuni concrete depinde de renunțarea la politica cîștigurilor teritoriale obținute pe calea forței, de abandonarea pozițiilor extremiste, de apropierea treptată a punctelor de vedere. Întîrzierea în recunoașterea caracterului logic, imposibil de contraargumentat, al acestei premise, explică lipsa de rezultate de pînă acum a consultărilor pe care le semnalam mai sus.

Continuarea și intensificarea eforturilor diplomaților dovedesc că la O.N.U. nu s-a pierdut speranța în posibilitatea declanșării unui proces de soluționare politică a situației din Orientul Mijlociu. „Este vorba — scrie «Le Monde» într-un editorial — de abordarea problemei cruciale, aceea a lichidării stării de război care subzistă încă în regiune, în lipsa unei reglementări de fond. Nici o normalizare nu este de conceput fără ca soluții să fie găsite problemelor puse de ocuparea de teritorii de către Izrael, de limitarea frontierelor, soarta refugiaților palestinieni etc."

Este evident că terenul de discuții pe care îl oferă astăzi sesiunea O.N.U. trebuie folosit mai departe. Un important prilej în acest sens îl constituie și vizita în S.U.A. a regelui Hussein al Iordaniei. În momentul transmiterii acestei corespondențe, un purtător de cuvînt al delegației R.A.U. citește presei textul unei scrisori adresate președintelui Consiliului de Securitate cerînd convocarea de urgență a acestui organ pentru „examinarea situației periculoase din Orientul Apropiat ca rezultat al refuzului Izraelului de a-și retrage forțele armate din teritoriile ocupate în R.A.U., Iordania și Siria."

Fațete diverse ale aceleiași politici anacronice

Problemele privind implicațiile vaste ale situației din regiunea africană dominată de regimurile rasiste ale Africii de sud, Rhodesiei și Portugaliei continuă să atragă serios atenția. Ultimele evenimente din Congo, rolul mercenarilor pregătiți și instruiți pe teritoriul angolez au făcut obiectul cererii de convocare a unei ședințe speciale a Consiliului de Securitate, chemat să se pronunțe, între altele, și față de încălcarea propriei sale hotărîri din octombrie 1966, cu referire explicită la guvernul portughez și la interdicția de a transforma Angola într-o bază de operații militare împotriva statului congolez.

În Comitetul Politic Special și în Comitetul al IV-lea, ședințele acestei săptămîni reprezintă o succesiune de acte de acuzare puternic argumentate la adresa politicii inumane, a anacronismului și caracterului ei retrograd, sfidător față de întreaga comunitate internațională, pe care o practică Africa de sud și Portugalia. Documentele evocă istoricul problemei apartheidului care, sub o formă sau alta, se discută la O.N.U. din 1946 și care a obligat Organizația să adopte nu mai puțin de 29 rezoluții ale Adunării Generale și cinci ale Consiliului de Securitate. Un ultim document adoptat anul trecut condamnă în termeni extrem de severi politica sud-africană, calificînd-o drept o crimă împotriva umanității și cerînd statelor membre să aplice sancțiuni economice acestui guvern.

Raportul Comitetului Special al O.N.U. cu privire la apartheid constată însă în acest an menținerea și înrăutățirea situației: au apărut noi legi discriminatorii și segregaționiste împotriva celor 13 milioane de negri, sancțiunile recomandate de O.N.U. au fost evitate tocmai de țările care dețin procentul cel mai mare de relații economice cu Africa de sud, adică S.U.A., Anglia și alte state vest-europene. Ca urmare a acestei situații, pericolul unui conflict violent a crescut și raportul citează acțiuni ale unor formațiuni de luptă ale populației majoritare. Aceleași observații sînt comunicate și de declarația finală a seminarului celor 32 de state care a avut loc anul acesta la Kitwe, în Zambia, și care cere acțiuni serioase împotriva monstruoasei alianțe din sudul continentului african.

Aceeași dezbatere vie are loc și în Comitetul al IV-lea unde, pe banca acuzaților, stă Portugalia, ca urmare a refuzului acestei țări de a aplica hotărîrea din decembrie 1960 privind dreptul populației din teritoriile pe care le administrează la autodeterminare și independență. Este vorba de Angola, Mozambic, Guineea portugheză, arhipelagul Capului Verde, Sao Tome și Principe, Macao și Timor. Capitolul VI al raportului Comitetului Special cu privire la aplicarea declarației de independență a țărilor și popoarelor coloniale a pus la dispoziția Comitetului o vastă argumentare, demascînd politica aplicată de guvernul portughez în aceste teritorii, activitățile militare și încercările de integrare forțată economică și culturală ale metropolei, diferite aspecte ale teoriei absurde a „națiunii portugheze multicontinentale", manevra de împiedicare a procesului de emancipare care se desfășoară impetuos în aceste teritorii.

Faptele nu pot fi însă ascunse, iar dezbaterile din Comitet vorbesc în auzul întregii lumi despre victoriile luptei de eliberare. Ceea ce dă însă posibilitate Portugaliei să continue încălcarea celor 27 de rezoluții care se referă la activitatea sa în colonii este, ca și în cazul Africii de sud, ajutorul primit din partea aliaților din N.A.T.O. Situația din teritoriile portugheze reclamă, așa cum a remarcat delegatul Indiei, acțiuni ferme din partea O.N.U. de asigurare a boicotului economic și militar.

„Dacă guvernul portughez dorește să iasă din izolarea în care se găsește, el trebuie să renunțe la politica retrogradă de a încerca zadarnic menținerea unui sistem condamnat irevocabil de istorie și să înceteze să se manifeste ca un factor dăunător cooperării internaționale" — a atras atenția în Comitet reprezentantul țării noastre.

Substratul așa-numitei „probleme coreene"

Cititorii noștri cunosc, desigur, că, de ani de zile, la O.N.U., în Comitetul Politic și apoi în Adunarea Generală, revine sub titulatura de „problema coreeană" o dezbatere care își are debutul în 1946. Deși a fost concepută inițial ca o dezbatere destinată unificării acestei țări, agresiunea S.U.A. din 1950—53 sub paravanul O.N.U. și încălcarea în continuare a acordului de armistițiu prin menținerea ilegală, 14 ani după 1953, a trupelor S.U.A. și ale altor țări în Coreea de sud, au transformat dezbaterea într-o încercare de justificare a principalului obstacol în calea unificării țării — menținerea trupelor străine în Coreea de sud.

Adevăratele intenții ale celor ce impun această problemă pe ordinea de zi a O.N.U., justificînd-o și prin rapoartele formale ale unei falimentare comisii a O.N.U., apar atunci cînd, an de an, în cadrul discuției din comitet este împiedi-

→

cată invitarea pe bază de egalitate a reprezentanților celor două state coreene. La dezbaterile preliminare ale Comitetului Politic, istoria s-a repetat : invitația a fost adresată doar Coreei de sud.

Crearea unor condiții imposibile de discuții de către delegația S.U.A. și alte delegații care și-au însușit această poziție a făcut pe unii observatori să emită o întemeiată paralelă între ceea ce se petrece acum în Comitetul Politic și repunerea pe tapet de către Arthur Goldberg a așa-zisei soluționări prin intermediul O.N.U. a problemei vietnameze. Acești observatori consideră nu numai că „Washington Post" are dreptate să caracterizeze noul proiect american ca „un eșec în cinci puncte", dar se întreabă dacă nu cumva, ca și în cazul dezbaterii cu privire la Coreea, „pentru delegația americană a discuta înseamnă a-și asigura doar prezența acelora ale căror păreri le cunoaște dinainte, respectiv, reprezentantul Coreei de sud sau al Vietnamului de sud".

În ce constă, de fapt, fondul problemei acum în discuție ? Prezența trupelor americane în Coreea de sud și activitatea lor provocatoare constituie, cum se arată în memorandumul R. P. D. Coreene din 18 octombrie, difuzat și la O.N.U. în 25 octombrie, „o serioasă amenințare la adresa păcii nu numai în Coreea, dar și în Asia și în restul lumii". Un șir de fapte recente arată intensificarea pregătirilor militare în Coreea de sud, transformată într-un adevărat arsenal pentru cei 50 000 de soldați ai S.U.A. și 575 000 soldați sud-coreeni echipați cu arme moderne.

Vorbind în sprijinul rezoluției propuse de delegații țărilor socialiste și ai unor țări din Asia și Africa, V. V. Kuznețov sublinia că retragerea trupelor străine din Coreea de sud în timp de șase luni și eliminarea falsei probleme a Coreei din dezbaterea O.N.U. ar permite depășirea actualei situații în care Organizația este folosită pentru acoperirea unor acte periculoase la adresa păcii și pentru împiedicarea unificării Coreei de către poporul coreean însuși.

O aprinsă discuție s-a angajat în Comitet în legătură cu încercarea de legitimizare, la adăpostul firmei O.N.U., a prezenței trupelor americane. Dar ce reprezintă de fapt „trupele O.N.U." din Coreea de sud, cînd nici măcar fostul lor comandant, generalul american Clark, n-a fost capabil să dea un singur exemplu despre vreo directivă primită de altundeva decît de la Pentagon ? Este vorba pur și simplu despre trupe americane, menținute în interesul S.U.A. și întreținute cu banii poporului din Coreea de sud și, parțial, chiar cu ai O.N.U.

Dezbaterea așa-numitei probleme coreene are implicații largi. Ea este o confruntare între forțe retrograde, ostile realităților, care încearcă să mențină teritorii întinse în sfera lor de influență, pe calea ocupației militare și necesitatea exprimată de atîtea delegații de a întări autoritatea O.N.U. prin soluționarea constructivă a problemelor numeroase și importante ce se află efectiv în competența Organizației.

Gravitatea situației din Coreea de sud, amenințarea pe care o reprezintă această bază militară americană de atac împotriva R. P. D. Coreene, indică Organizației internaționale, ca singura acțiune viabilă, adoptarea hotărîrii de retragere neîntîrziată a trupelor americane și de încurajare a eforturilor poporului coreean de a-și unifica singur patria, fără amestec din afară.

New York, 7 noiembrie

SOLIDARI CU LUPTA EROICĂ

Convorbire cu prof. univ. TUDOR IONESCU

președintele Comitetului național de solidaritate cu lupta poporului vietnamez

Ne aflam în cabinetul de lucru al profesorului universitar Tudor Ionescu. Discuția a pornit de la vizionarea unor filme documentare privind recentele bombardamente americane efectuate împotriva orașului Hanoi. Președintele Comitetului național de solidaritate cu lupta poporului vietnamez ne vorbește cu indignare despre continuarea și intensificarea atacurilor teroriste întreprinse de aviația americană asupra centrelor populate din R. D. Vietnam.

— Scenele văzute, dintre care multe au figurat în diversele jurnale de actualități furnizate de cinematografie sau televiziune, vorbesc de la sine. La cîteva minute după darea alarmei, străzi intens populate din capitala R. D. Vietnam au devenit ținta piloților americani. Și acum, ca și în alte rînduri, agresorii au declarat cu fățărnicie că aviația lor atacă numai „obiective militare". Dar ce fel de obiective militare sînt cele peste 150 de clădiri care au fost distruse în centrul Hanoiului, numai în decurs de cîteva zile ? Am în fața mea cîteva hărți pe care le-am primit de la tovarășii vietnamezi. Pe ele sînt marcate orașele, satele, sistemele de diguri, bisericile, școlile, spitalele atacate pînă la sfîrșitul anului trecut de aviația S.U.A. Sînt sute și sute de obiective pașnice.

La Hanoi, ca și asupra altor localități, au fost aruncate, în primul rînd, bombe construite special pentru a teroriza populația civilă : bombe cu bile sau cu mici cuburi de oțel, spărgîndu-se la înălțimi variate deasupra solului și împroșcînd cu mii de mici proiectile, încălzite pînă la incandescență, oamenii surprinși neadăpostiți ; apoi bombe brizante, care împrăștie schijele la o mică distanță de sol. În jurnalele documentare s-a văzut, de asemenea, — fapt confirmat și de unele jurnale americane — lansarea cu precizie a rachetelor asupra caselor. S-au mai utilizat și bombe cu mare putere explozivă împotriva unor obiective civile. De curînd, am văzut cîteva fotografii ale unei școli primare, marcată ca atare și vizibilă de la orice înălțime. Ei bine, această școală, situată la marginea unui sat, a fost pulverizată de o bombă de cîteva tone lansată, de la mică înălțime, drept în centrul ei. Cea mai mare parte a copiilor, a celor care nu avuseseră timp să se adăpostească, și-au găsit o moarte tragică. În ziua aceea, ca și în altele, agresorii au „calificat" digurile, spitalele, școlile și bisericile, cartierele de locuit, întreprinderile și instituțiile pe care le bombardaseră drept „obiective militare". Ulterior, în comunicate sintetice, au anunțat cu cinism că asupra Vietnamului de nord a fost lansată, într-un singur an, aceeași cantitate de bombe ca și asupra Germaniei hitleriste și a Japoniei în timpul celui de-al doilea război mondial.

— *Faptele arată că, în ultima vreme, cercurile militariste americane au trecut la punerea în aplicare a unor noi planuri de intensificare a agresiunii împotriva poporului vietnamez.*

— Într-adevăr, în ultimele săptămîni guvernul american a făcut alți pași pe calea extinderii războiului agresiv. În Declarația Comisiei de anchetă a R. D. Vietnam, dată recent publicității, se arată că, în cursul lunii august, aviația americană a aruncat asupra orașului Haifong sute de rachete, mii de bombe explozive și zeci de mii de bombe cu bile. Apoi, spre sfîrșitul lunii octombrie, Hanoiul a devenit ținta principalelor atacuri, orașul fiind bombardat, uneori, și de cîte trei-patru ori pe zi. Agresorii au arătat în fața întregii lumi adevăratele lor intenții : exterminarea populației pașnice, șantajarea viteazului popor vietnamez. Pentru a provoca un număr cît mai mare de victime, agresorii au început să aplice și tactica bombardamentelor de noapte ; ei speră, astfel, să scape de tirul artileriei antiaeriene și să creeze panică în rîndurile populației civile. Mai există și un alt element, semnificativ pentru procedeele intervenționiștilor. Unul dintre cele mai masive atacuri americane s-a produs în momentul cînd artileria antiaeriană nord-vietnameză primise ordinul să nu tragă pentru a permite aterizarea avioanelor Comisiei internaționale de control, care zburau pe o rută fixă, bine cunoscută. Avioanele americane au atacat tocmai în acel moment și tocmai prin coridorul rezervat avioanelor Comisiei internaționale ! La toate acestea se adaugă și pregătirile militare tot mai intense efectuate la sudul paralelei 17. Potrivit declarațiilor unor conducători militari americani, concentrarea unor mari efective umane și a unor importante cantități de arme de luptă, în apropierea frontierelor sudice ale R. D. Vietnam, ar fi legată de eventualitatea punerii în aplicare a unor planuri privitoare la invadarea terestră a R. D. Vietnam.

— *Ce motive au împins cercurile imperialiste americane la urcarea acestor noi trepte pe scara războiului ?*

— Încălcînd normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, călcînd în picioare regulile de etică internațională, agresorii urmăresc, în principal, două obiective : să se răzbune pentru pierderile suferite pe cîmpurile de luptă din Vietnamul de sud și să intimideze R. D. Vietnam.

A POPORULUI VIETNAMEZ

Agresorii își dau din ce în ce mai bine seama că, din punct de vedere militar, nu pot să întoarcă roata războiului de partea lor. Jumătatea de milion de oameni care a fost dislocată pe teritoriul Vietnamului de sud (fără a mai aminti trupele guvernului marionetă de la Saigon, sau unitățile trimise de state satelite), miile de avioane care participă la operațiunile militare, numărul mare de vapoare care patrulează în largul coastelor Vietnamului — toată această puternică mașină de război este neputincioasă în fața bravului popor vietnamez care luptă pentru apărarea pămîntului sfînt al patriei, pentru alungarea cotropitorului străin, pentru libertate și independență, pentru dreptul de a-și hotărî singur soarta.

Potrivit datelor furnizate de Frontul Național de Eliberare, din luna mai 1965 pînă în iunie 1967, luptătorii F.N.E. și populația Vietnamului de sud au scos din luptă 430 000 de militari americani și mercenari ai acestora. La sol sau în timpul atacurilor aeriene au fost distruse, în aceeași perioadă, 4 970 de avioane. În toamna acestui an, ritmul pierderilor suferite de trupele americane s-a dublat în comparație cu perioada corespunzătoare a anului trecut. Un element important ce trebuie subliniat : inițiativa militară continuă să fie deținută de forțele patriotice, care au reușit să dea lovituri trupelor americane chiar pe teritoriul puternicelor lor baze din Vietnamul de sud. Atacul cu mortiere efectuat asupra palatului rezidențial din Saigon, la care a putut asista chiar și vicepreședintele Humphrey, rămîne o altă acțiune curajoasă întreprinsă de patrioții sud-vietnamezi.

— La acestea trebuie adăugate și pierderile înregistrate de aviația americană deasupra teritoriului R. D. Vietnam.

— Fără îndoială. În ultima vreme, aviația americană a aruncat asupra R. D. Vietnam aproximativ 77 000 tone de bombe în fiecare lună. În ciuda raidurilor efectuate zile și nopți de-a rîndul, drumurile au continuat însă să rămînă deschise, iar traficul să fie asigurat. După cum recunoștea și ziarul „Times", posibilitățile R. D. Vietnam de a reface rapid căile de comunicație depășesc mult capacitățile americane de distrugere a acestor obiective. Potrivit datelor oficiale existente, în ciuda distrugerilor provocate unor fabrici și instituții, datorită măsurilor luate pentru evacuarea instalațiilor, pentru reluarea producției în locuri inaccesibile bombelor, producția globală a industriei grele, a construcțiilor mecanice precum și producția agricolă a R. D. Vietnam au depășit prevederile de plan.

Neputînd să forțeze o decizie militară pe cîmpul de luptă din Vietnamul de sud, nereușind să dezorganizeze economia R. D. Vietnam și să scoată definitiv din uz căile de comunicație din nordul țării — unul din principalele lor obiective strategice — cercurile agresive din S.U.A. au hotărît, la începutul acestei toamne, să arunce cea mai mare parte a potențialului lor de atac aerian împotriva obiectivelor pașnice din R. D. Vietnam. Intensificînd considerabil atacurile teroriste, cercurile agresoare au sperat ca în acest mod să distrugă moralul poporului vietnamez, să-i frîngă puterea de rezistență. Agresorii s-au înșelat însă în calculele lor. Ei au primit o ripostă hotărîtă, din zi în zi mai puternică. Pînă la sfîrșitul lunii octombrie, au fost doborîte 2 478 de avioane americane. Armata R. D. Vietnam și populația civilă au reușit să doboare avioane americane de toate tipurile, inclusiv bombardiere strategice „B-52" socotite a fi invulnerabile.

Ripostînd cu toată energia ființei sale atacurilor barbare la care este supus, poporul vietnamez demonstrează încă o dată, așa cum istoria de nenumărate ori ne-a arătat, că nu poate fi învins un popor care luptă pentru patria sa, pentru existența sa liberă și neatîrnată.

— Ați vorbit mai înainte pe bună dreptate despre șantajul pe care încearcă să-l exercite cercurile conducătoare americane asupra R. D. Vietnam. V-am ruga să ne vorbiți mai pe larg despre aceasta.

— Am în vedere nu numai aspectul pur militar al problemei : încercarea de a frînge coloana vertebrală a economiei și transporturilor țării. Aceasta s-a mai încercat, fără succes, și cu prilejul precedentelor bombardamente. De data aceasta se urmărește, mai mult decît altă dată, forțarea poporului R. D. Vietnam de a accepta soluțiile preconizate de cercurile americane conducătoare. După cum se știe, Statele Unite, paralel cu luarea unor măsuri concrete pentru intensificarea acțiunilor de război, au făcut deseori declarații privind intențiile lor „pașnice". Dar ce crezare se poate da unor asemenea afirmații ? Recent, președintele Johnson a declarat că aviația americană nu va pune capăt bombardamentelor teroriste atîta timp cît guvernul R. D. Vietnam nu va accepta cererile Statelor Unite. Dar numai cu puțin timp înainte, președintele afirmase însă că Washingtonul ar fi „gata să trateze"... După cum se arată, pe bună dreptate, în declarația din 31 octombrie a guvernului R. D. Vietnam, „este evident pentru oricine că aceasta nu a fost decît o manevră în scopul camuflării intensificării și lărgirii războiului de agresiune împotriva Vietnamului..."

Frontul de Eliberare din Vietnamul de sud și guvernul R. D. Vietnam au arătat în cîteva rînduri că soluționarea problemei vietnameze nu poate fi realizată decît pe calea încetării imediate, definitive și necondiționate a bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam, a încetării războiului agresiv desfășurat împotriva poporului din Vietnamul de sud, a retragerii trupelor americane și a unităților satelite acestora din Vietnam, a respectării cu strictețe a independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale a Vietnamului în conformitate cu acordurile încheiate la Geneva în 1954.

— Războiul dus de Statele Unite în Vietnam întîmpină oprobriul tot mai larg al opiniei publice internaționale. Declarațiile și manifestațiile împotriva agresiunii americane au devenit o constantă a vieții internaționale contemporane. Ce tendințe semnificative din acest punct de vedere pot fi înregistrate în viața politică americană ?

Post de artilerie antiaeriană din sistemul de apărare al R. D. Vietnam, în apropiere de Hanoi

— Nu este întîmplător faptul că tot mai mulți oameni politici și tot mai multe publicații americane au început să-și modifice atitudinea pe care o adoptaseră față de război și cer, cu tot mai multă insistență, adoptarea nu a unor paleative ci a unor soluții raționale. „Pauze" în bombardamente au mai avut loc. Rezultatele nu s-au văzut însă pentru că aceste „pauze" au fost folosite de către cercurile militariste americane ca un element de șantaj : „dacă nu acceptați soluțiile noastre reluăm bombardamentele". Și bombardamentele s-au reluat de fiecare dată. Fiecare „pauză" a constituit, de fapt, preludiul la o nouă escaladare a războiului.

Personalități de frunte ale vieții politice americane nu mai cer, ca altă dată, o simplă întrerupere a bombardamentelor. Sé înmulțesc glasurile celor care cer ca încetarea bombardamentelor să constituie primul pas în direcția unei soluționări reale a problemelor. Citeam acum cîteva zile un amplu articol al fostului consilier special al președintelui Kennedy, Theodore Sorensen. Iată cîteva din părerile acestuia, expuse în paginile revistei italiene „L'Espresso" : „Dacă vom începe de acum să lucrăm în această direcție, putem spera că viitorul Crăciun ne va aduce o «încetare a focului» definitivă". „Este evident — scrie el — că aruncarea asupra Vietnamului de nord a mai multor bombe decît au căzut asupra Europei în cel de-al doilea război mondial nu a apropiat cu nici o sin-

→

gură zi obiectivul păcii. De aceea, a venit momentul de a suspenda bombardamentele definitiv și necondiționat. Nu este cazul de a însoți o asemenea decizie de condiții și termeni ultimativi". Am mai putea cita încă multe asemenea luări de atitudine care exprimă cereri pentru adoptarea unei poziții raționale de către cercurile responsabile americane.

Recentele demonstrații din America arată că opinia publică manifestă o tot mai mare neîncredere în declarațiile de „intenții" ale Administrației, atîta timp cît ele sînt acompaniate de o nouă escaladare a războiului. Marile manifestații din fața Pentagonului, miile de tineri americani care și-au ars ordinele de chemare, luările de poziție a numeroși savanți și reprezentanți ai clerului constituie fapte care arată că, intensificînd războiul, cercurile imperialiste sînt acum nevoite să lupte pe mai multe fronturi.

În încheierea convorbirii, prof. Tudor Ionescu ne-a vorbit despre sentimentele de profundă îngrijorare și indignare ale opiniei publice din țara noastră față de bombardamentele teroriste asupra Hanoiului și a altor localități din R. D. Vietnam, față de agresiunea americană împotriva poporului vietnamez.

— De la începutul acțiunilor agresive desfășurate de cercurile imperialiste, poporul român și-a afirmat consecvent solidaritatea sa cu lupta dreaptă a poporului vietnamez. Dînd glas voinței și sentimentelor unanime ale poporului român, sesiunea extraordinară a Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România din iulie 1967 a condamnat cu fermitate intensificarea războiului agresiv dus de Statele Unite în Vietnam, continuarea atacurilor aeriene și a celorlalte acțiuni agresive împotriva R. D. Vietnam. Așa cum s-a arătat în repetate rînduri, România cere încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam, oprirea agresiunii americane, asigurarea condițiilor necesare pentru ca poporul vietnamez să-și hotărască singur soarta țării sale. Cu numeroase prilejuri, poporul român și-a demonstrat hotărîrea neclintită de a continua să acorde tot sprijinul său material, moral, politic și diplomatic poporului vietnamez în lupta sa eroică, pînă la victoria finală asupra agresorilor. În aceste zile de grea încercare pentru poporul vietnamez, cînd aviația americană și-a intensificat considerabil atacurile împotriva capitalei R. D. Vietnam, populația Bucureștiului s-a întrunit pentru a condamna încă o dată cu asprime noile acțiuni primejdioase întreprinse de cercurile conducătoare americane. Crimele comise împotriva poporului vietnamez au stîrnit indignarea și oprobriul întregului popor român.

Înfierînd actele de genocid săvîrșite de aviația americană, salutînd cu adîncă admirație lupta plină de curaj și abnegație a poporului vietnamez, exprimîndu-ne solidaritatea frățească cu această eroică luptă pentru independența și suveranitatea patriei sale, avem convingerea fermă că poporul vietnamez, în ciuda oricăror dificultăți și pierderi, va respinge agresiunea străină și va obține victoria în lupta sa dreaptă.

Eugen PHOEBUS

Sanaa

Înainte și după lovitura de stat

În zorii zilei de 5 noiembrie, Abdullah Al Sallal, care pînă atunci era președinte al republicii, prim-ministru și ministru de externe, conducea ministerul apărării (neexistînd, după ultima remaniere guvernamentală, titular al departamentului) și îndeplinea postul de secretar al Uniunii revoluționare a poporului din Yemen — a fost destituit din toate aceste funcții. Puterea a fost preluată de un Consiliu prezidențial republican, care a numit un nou guvern. În fruntea Consiliului, care urmează să fie condus prin rotație de fiecare din cei trei membri ai săi, se află Abdul Rahman Iriani.

Evenimentele s-au desfășurat fără vărsare de sînge — a informat președintele Iriani. „Forțele armate yemenite și-au îndeplinit sarcina în calm", poporul „s-a alăturat armatei" — a adăugat el. Radio Sanaa apreciază că înlăturarea lui Sallal este „o măsură constituțională și legală", întrucît mandatul său prezidențial expirase.

În legătură cu atitudinea lui Sallal, pe care evenimentele l-au surprins într-o vizită la Bagdad, la ora închiderii ediției nu se cunoaște altceva decît declarația făcută de fiul său, ambasadorul Aly Sallal, reluată de agenția M.E.N. : „Este dificil pentru noi să înțelegem natura situației din Yemen, din cauză că nu am primit informații oficiale". Între puținele elemente privind desfășurarea evenimentelor de la 5 noiembrie, reținem atenția relatările făcute la Cairo de Ahmed Moallemi, fost ambasador al Yemenului la Bagdad (consemnate de France Presse) : „Lovitura de stat de la Sanaa a urmat unei serii de întîlniri între veteranii armatei yemenite, ofițerii yemeniți care s-au întors recent după un an de exil la Cairo și principalii șefi de triburi... Ofițerii și șefii de triburi au cerut într-o petiție adresată lui Iriani destituirea mareșalului Sallal. Petiția cerea, de asemenea, formarea unei noi adunări consultative care să reunească pe reprezentanții tuturor tendințelor politice ale țării și formarea unei comisii pentru reconcilierea națională". În ziua următoare instalării noii conduceri, într-un comunicat radiodifuzat la Sanaa se arăta că „șefii de triburi și ofițerii au cerut ca guvernul să rămînă în mîinile civililor, cu excepția ministerelor apărării și de interne".

OPȚIUNI POLITICE

Principalul document care definește linia politică a noii conduceri — pînă la publicarea declarației-program a guvernului — este comunicatul comandamentului armatei. „Mișcarea noastră — se arată aici — are drept scop să asigure respectarea revoluției din 26 septembrie, care a fost deviată de la obiectivele ei... Ea este îndreptată împotriva reacțiunii, oportunismului și imperialismului... Mișcarea va respecta toate acordurile încheiate de Yemen cu alte state și consideră că Republica Arabă Yemen face parte din țările lumii a treia... Ea urmărește prietenia cu toate țările arabe și îndeosebi cu Republica Arabă Unită".

În așteptarea unor noi documente oficiale, care să dezvolte opțiunile guvernului de la Sanaa, observatorii de presă încearcă să definească orientarea acestuia pornind de la biografia politică a actualilor lideri. Mare parte din ei, participanți la revoluția antimonarhică din 1962, au ocupat funcții înalte în ultimii ani pe care le-au părăsit în urma neînțelegerilor cu mareșalul Sallal (Iriani și Noman — membri ai Consiliului prezidențial, au deținut funcția de prim-ministru ; premierul Mohsen El Aini a fost ministru de externe în primul guvern republican al țării).

Iriani (pe care ziarul egiptean „Al Ahram" îl prezintă drept „unul din cei care au participat de la început la mișcarea de eliberare din Yemen") a devenit cunoscut mai ales prin activitatea desfășurată ca șef al delegației republicane la lucrările conferinței de la Harad (1966) pentru reglementarea negociată a conflictului yemenit. În calitate de „cadi" — înalt magistrat religios — el se bucură de influență îndeosebi printre triburile regiunilor nordice ale țării pe care cercurile regaliste au încercat cu insistență în ultimii ani să le atragă de partea lor. Este semnificativ că imediat după aflarea schimbărilor din conducerea țării, șefi ai triburilor din nord au pornit spre Sanaa pentru discuții cu guvernul republican.

SANAA ȘI ACORDUL DE LA KHARTUM

Mohamed Noman, cunoscut mai ales la Taez și în regiunile sudice, a fost inițiatorul unei conferințe, cu o largă participare a reprezentanților diferitelor tendințe, în localitatea Khamer. În aprilie 1965, aceasta s-a pronunțat pentru „restabilirea păcii în țară, întărirea republicii și constituirea unei armate capabilă de a o apăra împotriva amestecului străin, realizarea unei politici de dezvoltare economică, bazată îndeosebi pe efortul întregii populații". Unele surse (France Presse, de pildă) menționează că „grupul de la Khamer" este bine reprezentat în actualul cabinet yemenit.

Pentru înțelegerea evenimentelor din Yemen nu sînt lipsite de importanță precizările pe care unul din actualii conducători de la Sanaa, Mohamed Said al-Attar, ministrul economiei, le-a făcut cu cîtăva vreme în urmă, în numele unui grup de oameni politici yemeniți, publicației „Jeune Afrique". Între obiectivele care, după părerea lui, ar trebui înfăptuite în Yemen, el enumera „unificarea tuturor yemeniților în sînul sistemului republican, restabilirea păcii și promovarea unei politici de bună vecinătate și coexistență, inițierea unei largi opere de dezvoltare economică și socială, suprimarea bazelor feudalismului, dezvoltarea schimburilor economice interne și integrarea economiei țării (economie naturală în prezent) pe piața internațională, stabilirea de relații normale cu toate sta-

tele și stimularea cooperării tehnice cu alte țări".

„Ceea ce s-a întîmplat la Sanaa nu este o surpriză... Surprinzător ar fi fost ca mareșalul Sallal să rămînă șeful republicii yemenite după manifestarea opoziției sale față de acordul de la Khartum", scria, la 6 noiembrie, ziarul libanez „Al Bayraq". Încercînd să stabilească unele din motivele demiterii lui Sallal, numeroși comentatori compară poziția acestuia față de acordul de la Khartum privind reglementarea problemei yemenite, cu adeziunea actualilor conducători de la Sanaa la soluțiile asupra cărora s-a convenit în cursul întîlnirii președintelui Nasser și a regelui Feisal în capitala Sudanului. În august 1967, cei doi șefi de stat căzuseră de acord asupra unui plan privitor la reglementarea conflictului yemenit, care preconiza încetarea ajutorului militar acordat de Arabia Saudită regaliștilor yemeniți și retragerea forțelor R.A.U. din Yemen. În vederea respectării acestor măsuri, s-a constituit o comisie formată din reprezentanții Sudanului, Marocului și Irakului.

În ziua următoare semnării acordului de la Khartum, mareșalul Sallal a redactat un text în care se declara în dezacord cu prevederile lui, arătînd că guvernul său nu a participat la convorbirile egipteano-saudite ; întors la Sanaa, el a refuzat să discute cu membrii comisiei tripartite însărcinată cu executarea acordului. Între activitățile acestei comisii un loc important l-au ocupat convorbirile cu reprezentanții diferitelor grupări politice yemenite (parte din ei refugiați din țară) între care Mohsen El Aini, actualul premier, și alți oameni politici, în prezent membri ai noului guvern de la Sanaa.

La 12 octombrie, președintele comisiei tripartite, Mohamed Mahgoub, premierul Sudanului, anunța că Arabia Saudită a încetat să trimită arme regaliștilor yemeniți și că trupele R.A.U. au început să părăsească Yemenul. La Cairo, „Al Ahram" relata că retragerea trupelor egiptene urmează să ia sfîrșit la 15 decembrie. (Zilele trecute, același ziar scria : „În prezent, cînd a început evacuarea forțelor britanice din Arabia de sud, a căror prezență a justificat intervenția militară egipteană în Yemen, R.A.U. apreciază că și-a îndeplinit misiunea în Yemen".)

Încă din primele zile ale instalării sale, actualul guvern de la Sanaa și-a făcut cunoscută atitudinea favorabilă față de rezolvarea problemelor yemenite pe baza acordului de la Khartum. Președintele Iriani a informat că o delegație guvernamentală a vizitat portul Hodeida unde a discutat cu comandantul trupelor R.A.U. El a declarat, de asemenea, că guvernul său „este hotărît să întrețină relații de bună vecinătate cu Arabia Saudită" și speră ca această țară „să aibă intenții bune față de Yemen". La Beirut, unde urmează un tratament medical, Noman a declarat că recunoaște acordul de la Khartum și comisia tripartită. „Sallal — a adăugat el — nu mai avea sprijin nici în rîndul triburilor, nici în sînul armatei".

În viitorul apropiat, în localitatea Omran urmează să se întrunească conferința pentru reconciliere națională, care trebuia să înceapă la 6 noiembrie. Evenimentele au făcut ca data deschiderii ei să fie amînată. Noii conducători au declarat însă că sprijină întru totul buna sa desfășurare. Sarcina conferinței este de a defini căile de soluționare pașnică a problemei yemenite ; un plan concret care va fi luat în discuție prevede crearea unui Congres național, care să reprezinte toate forțele politice ale țării.

Corneliu VLAD

cronica

1962

26 SEPTEMBRIE. Proclamarea Republicii Yemen. După abolirea monarhiei, imamul Mohammed el Badr (șeful politic și religios al țării) se refugiază în munții din nord-vestul Yemenului, de unde organizează acțiuni militare împotriva regimului republican.

28 SEPTEMBRIE. În noul guvern de la Sanaa, colonelul Abdullah al Sallal este numit premier și comandant șef al armatei, iar Mohsin El Aini ministru al afacerilor externe.

1 OCTOMBRIE. Guvernul de la Sanaa rupe relațiile diplomatice cu Arabia Saudită, afirmînd că aceasta acordă ajutor regaliștilor yemeniți.

20 DECEMBRIE. Adunarea Generală a O.N.U. recunoaște (cu 70 de voturi pentru, 3 contra și 23 abțineri) dreptul delegației guvernului din Sanaa de a reprezenta Yemenul la Națiunile Unite.

1963

12 IANUARIE. La Sanaa, se decretează mobilizarea generală în vederea respingerii atacurilor forțelor monarhiste.

26 FEBRUARIE. Trupele Federației Arabiei de sud deschid focul asupra militarilor forțelor armate republicane yemenite.

1964

13 IULIE. Republica Arabă Unită și Yemenul semnează un acord privind coordonarea politicii celor două țări în domeniile politic, militar, economic, social, cultural și al propagandei. Acordul prevede că „orice atac sau amenințare împotriva uneia dintre cele două țări vor fi considerate ca fiind îndreptate în mod direct și împotriva celeilalte". În conformitate cu prevederile acordului, în Yemen sosesc trupe ale R.A.U.

14 SEPTEMBRIE. Comunicatul comun Nasser-Feisal face cunoscută dorința lor „de a coopera împreună cu cele două părți (yemenite — n.n.) în vederea căutării unei soluții pașnice pentru toate problemele Yemenului".

16 SEPTEMBRIE. Încetarea focului intră efectiv în vigoare pe teritoriul Yemenului.

30 OCTOMBRIE — 4 NOIEMBRIE. La Erkwit (Sudan) au loc convorbiri între reprezentanții guvernului republican și regaliștii yemeniți.

1965

30 APRILIE — 5 MAI. La inițiativa premierului Noman, are loc la Khamer conferința națională pentru pace a liderilor republicani yemeniți și a mai multor șefi de triburi. Sprijinitorii imamului Badr refuză să participe la conferință. Mareșalul Sallal se declară în dezacord cu hotărîrile sale.

1 IULIE. Mohamed Noman demisionează din funcția de premier.

13 AUGUST. 2 000 de delegați ai republicanilor și regaliștilor din Yemen se întîlnesc la Taez în vederea găsirii unei soluții pașnice conflictului.

24 AUGUST. Încetarea ostilităților în Yemen.

23 NOIEMBRIE. La Harad, încep tratativele dintre delegația republicană yemenită, condusă de Al Iriani, și delegația regalistă, în prezența reprezentanților R.A.U. și Arabiei Saudite. Iriani declară că sistemul de guvernămînt republican nu poate constitui obiect al negocierilor. „Republica trebuie considerată drept o cucerire definitivă a Yemenului, cu atît mai mult cu cît ea se bucură de o largă recunoaștere internațională, în timp ce regimul regalist este recunoscut numai de cîteva state, care ar putea fi numărate pe degete".

1966

7 IANUARIE. Abdul Rahman Al Iriani este desemnat șef al guvernului, funcție pe care o îndeplinește timp de cîteva luni.

16 FEBRUARIE. Se reiau lucrările conferinței de la Harad.

10 MARTIE. Presa din Cairo informează că ciocnirile între forțele republicane și regaliști, reluate în februarie, s-au soldat cu cîteva sute de victime.

1967

30 AUGUST. La Khartum, după o întrevedere de două ore și jumătate, președintele Nasser și regele Feisal au ajuns la un acord asupra reglementării problemei Yemenului.

31 AUGUST. Mareșalul Sallal dă publicității o declarație în care respinge prevederile acordului de la Khartum, întrucît guvernul său nu a fost consultat în această privință.

16 SEPTEMBRIE. Încep lucrările comisiei tripartite pentru Yemen, formată din reprezentanții Sudanului, Irakului și Marocului.

21 SEPTEMBRIE. După consultări avute cu reprezentanți ai diferitelor formațiuni politice yemenite, comisia tripartită încearcă, fără succes, să intre în contact oficial cu guvernul Sallal, prin intermediul ambasadei Yemenului în Liban.

9 OCTOMBRIE. Radio Sanaa anunță că mareșalul Sallal a declarat că „a fost cu desăvîrșire surprins de sosirea la Sanaa a comisiei tripartite", deoarece membrii comisiei „nu au fost invitați în capitala Yemenului".

11 OCTOMBRIE. Citînd surse oficiale yemenite, presa din Cairo anunță că, în conformitate cu acordul de la Khartum, forțele R.A.U. au evacuat provinciile Sanaa și Aab, îndreptîndu-se spre portul Hodeida.

12 OCTOMBRIE. Premierul sudanez Mahgoub, președintele comisiei tripartite pentru Yemen, anunță că, după aprecierea comisiei, Arabia Saudită a încetat să mai furnizeze arme regaliștilor yemeniți, iar trupele R.A.U. au început să părăsească Yemenul.

5 NOIEMBRIE. Reluînd un comunicat al postului de radio Sanaa, agenția M.E.N. anunță că armata republicană a preluat puterea în Republica Arabă Yemen. La Sanaa, a fost format un Consiliu prezidențial republican, compus din Abdul Rahman Al Iriani, Mohamed Ahmed Noman și Mohammed Ali Osman.

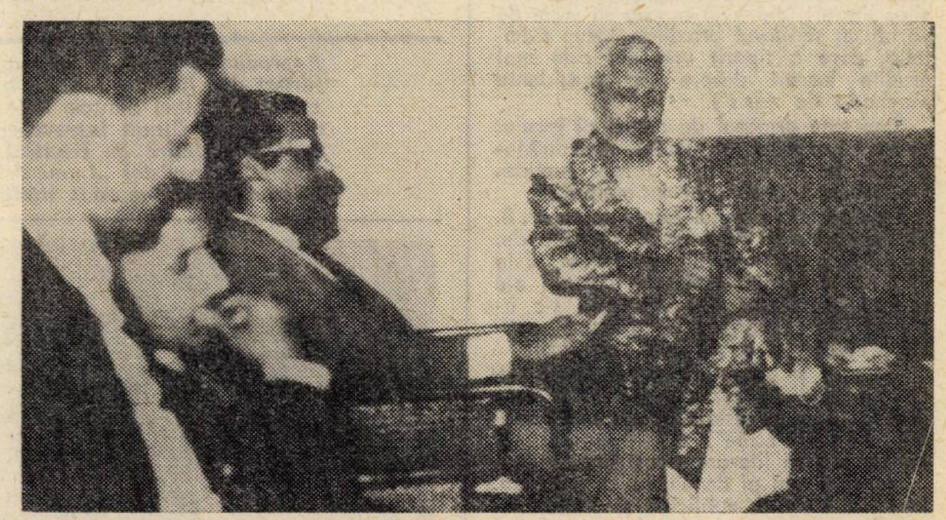

Mohamed Noman, unul din cei trei membri ai Consiliului prezidențial al Yemenului. El se află actualmente în Liban, în tratament medical

Rio de Janeiro

Academia literelor braziliene

Eugen Pop

Sîntem prezenţi la sediul Academiei braziliene de litere, cu aproape 20 de minute înaintea orei fixate de domnul Austregesilo de Athayde, preşedintele Academiei, pentru convorbirea cu trimişii speciali ai revistei „Lumea" şi televiziunii române. Cele 20 de minute reprezentau o precauţie pentru sosirea la ora fixată, ceea ce, într-un oraş cu o circulaţie extrem de intensă ca aceea din Rio de Janeiro, nu este o problemă chiar aşa de simplă. În timpul care ne mai rămîne pînă la întîlnire, examinăm, cu o explicabilă curiozitate, zidurile patinate de vreme. Ne simţim parcă intruşi, deşi termenul nu ni se pare chiar potrivit, în acest lăcaş al nemuritorilor, „constituit" în 1896, după modelul Academiei Franceze, cu un număr fix de locuri — 40 aici — cu tot atîtea fotolii, cu tapiţeria lustruită, pe alocuri roasă, fiecare cu „patronul" său — ales din galeria strălucitoarelor figuri ale culturii braziliene dinainte de fondarea Academiei —, cu fondatorul „locului", de a cărui moştenire este strîns legată însăşi istoria acestui for superior al vieţii intelectuale din Brazilia. Fotoliile au parcă şi ele o anumită sobrietate ce ţine de însăşi atmosfera sălii de şedinţe — sau, poate, doar aşa ni se pare nouă. Aici, în fotoliul cu nr. 10 a stat Rui Barbosa, care îşi alesese patron pe Evaristo de Veiga, o personalitate distinsă a vieţii politice de la începutul secolului al 19-lea. Mai încolo, fotoliul 23, al cărui fondator a fost marele Machado de Assis, figură titanică a literaturii braziliene, a cărui operă continuă să fie şi astăzi obiectul unei vaste cercetări a istoriografilor şi criticilor literari (am avut ocazia să stăm de vorbă cu scriitorul brazilian Josué Montello, care a tipărit una din cele mai erudite lucrări despre „O presidente Machado de Assis").

Cine este urmaşul de astăzi al locului cu nr. 23, ocupat între 1897—1908 de Machado de Assis ? Este Jorge Amado. Predestinaţie sau jocul întîmplării ?

Ne oprim în dreptul fotoliului cu nr. 8. El îi aparţine lui Austregesilo de Athayde, actualul preşedinte al Academiei. Este una din cele mai interesante figuri ale culturii braziliene, cinstirea ce i s-a acordat reprezentînd preţuirea unei activităţi literare şi publicistice complexe.

Gazetar şi povestitor la începutul activităţii sale de cărturar (şi astăzi este prezent cu regularitate în paginile gazetei „Diaro da noite"), el este autorul mai multor lucrări literare şi estetice.

În primii ani ai deceniului al patrulea, laolaltă cu alţi publicişti şi literaţi ai vremii, a activat în cadrul unei mişcări culturale şi artistice hispano-americane, la care participa şi Federico Garcia Lorca. Dar, de-ajuns cu reflecţiile prilejuite de fotoliul cu nr. 8, căci facem cunoştinţa personală a lui Austregesilo de Athayde.

— Sînteţi români, mi s-a spus. Fiţi bineveniţi la noi !

Şi stinghereala cu care începi, de obicei, o discuţie cu un „clasic în viaţă" dispare datorită acestui mod amical de a ni se adresa şi, mai ales, acelui firesc din gesturi şi din vorbe care îi caracterizează, se pare, felul de a fi. Discuţia se înfiripă în jurul călătoriei noastre din Brazilia. Îi spunem că dorim să înfăţişăm cititorilor revistei şi telespectatorilor români preocupările actuale ale poporului brazilian.

— Cunoaşterea reciprocă este o condiţie a cooperării în domeniile în care se poate realiza apropierea între oameni — adaugă dl Athayde. Iar colaborarea trebuie să contribuie la pacea omenirii, la progresele ei.

De la problemele cooperării între popoare, discuţia trece firesc la unul din domeniile cele mai importante în care ea se poate manifesta — cultura. Îl rugăm pe dl Austregesilo de Athayde să ne vorbească despre istoricul Academiei braziliene de litere.

— Academia a reunit, de la început, figuri ilustre, celebrităţi ale literaturii braziliene .Vedeţi, ţara noastră este întinsă, e aproape un continent. Fondatorii Academiei au simţit necesitatea de a crea o instituţie care să-i reunească pe reprezentanţii literaturii şi culturii noastre de pe tot întinsul Braziliei, să-i apropie în cadrul unei instituţii reprezentative pe întreaga ţară. Acestea au fost gîndurile nutrite de Machado de Assis, de Joaquím Nabuco, de Rui Barbosa — animatori de frunte ai fondării Academiei braziliene de litere. Ei au rămas figuri vii ale literaturii noastre şi în prezent. Ţelurile nobile cărora li s-au dăruit au stimulat activitatea literară şi ştiinţifică a celor care le-au continuat misiunea.

Un factor important care a contribuit la geneza acestei instituţii de mare autoritate în viaţa culturală a ţării a fost necesitatea grupării marilor forţe creatoare ale Braziliei. Dar în ce scop ? Scopul a fost definit de Machado de Assis în discursul rostit la prima sesiune a Academiei. „Obiectivul nostru final, spunea el, este acela de a menţine unitatea vieţii literare în cadrul federaţiei politice". Cînd s-a proclamat independenţa Braziliei — continuă dl Athayde — s-a trecut de la un stat unitar într-o anumită formă, la un stat federal, dar în care unitatea reală a naţiunii în dezvoltare solicita sprijinul, eforturile oamenilor de cultură. Era vorba de consolidarea unităţii spirituale a poporului. Operă care avea un resort puternic în însăşi limba comună vorbită pe întregul teritoriu al Braziliei.

Avînd puteri speciale în materie de cultură, Academia a publicat, cu gir oficial, dicţionarul limbii portugheze, precum şi numeroase studii asupra dezvoltării limbii naţionale. Cum despre activitatea sa personală dl Athayde nu prea este dispus să vorbească, îl întrebăm despre începuturile activităţii sale de scriitor.

— Am început să scriu de foarte tînăr. Primul meu volum ? O carte de povestiri. I-am dat-o lui Coelho Neto, în manuscris, ca să-şi spună părerea. Părerea lui a fost o prefaţă. Acesta a fost şi începutul... La ce şcoală m-am format ? La cea braziliană, dacă-i potrivit termenul de şcoală. Cel mai mult mi-a plăcut Machado de Assis, dar şi Anatole France...

În convorbirea cu preşedintele Academiei, se abordează subiecte legate de aportul ei la colaborarea culturală internaţională.

În 1965, aici s-a publicat prima parte a unei antologii a poeziei româneşti în portugheză, tălmăcirea fiind semnată de Nelson Vainer. Prefaţa la acest volum

Reproducem după „Jornal do Brasil" imaginea alăturată, căreia marele jurnal din Rio de Janeiro îi dă următoarea explicaţie : „După ultimul meci al echipei Santos, Pelé s-a întîlnit cu ziariştii români care au înregistrat şi filmat întrevederea". *Celebrul fotbalist brazilian a avut această întîlnire cu trimisul special al televiziunii române şi trimisul special al revistei „Lumea". Într-unul din numerele viitoare, vom publica interviul acordat trimisului revistei noastre.*

(cuprinzînd „Miorița", „Meșterul Manole", „Toma Alimoș" și alte creații populare românești) a fost scrisă de Austregesilo de Athayde. „Folclorul românesc — scria președintele Academiei braziliene de litere — este considerat de specialiști drept unul din cele mai originale din Europa... Lirismul acestor poeme este cu adevărat mișcător. Ele adeveresc fraternitatea spirituală între națiunile latine, marcate și prin preferința pentru anumite teme ca și prin ritmul versurilor..."

— Mi-au plăcut poeziile populare românești, spune dl Athayde, temele lor, dragostea de dreptate, bunătatea, cavalerismul.

Îi vorbim apoi ilustrului nostru interlocutor despre activitatea editorială și publicistică din țara noastră în scopul unei mai bune cunoașteri a literaturii braziliene, îi împărtășim aprecierea de care se bucură scrierile unor clasici ai literaturii din Brazilia, ca Machado de Assis, Euclides da Cunha, pentru a pomeni doar cîteva nume de celebritate universală.

— Literatura ajută popoarele să se cunoască mai bine, să se înțeleagă mai bine. Sînt necesare, însă, și cunoașterea directă, contactul viu între reprezentanții intelectualității. Se pot face multe în aceste direcții. Firește, în lume sînt sisteme politice diferite. Dar și în acest caz există multiple posibilități de colaborare, de înțelegere. Aș vrea să transmiteți publicului român — ne-a declarat dl A. de Athayde — că aici, în Brazilia, un popor latin, ca și poporul român, nutrește față de el sentimente de prietenie, dorește colaborarea cu el în domeniul intelectual, cultural, literar și economic. Noi vrem ca România să aibă în Brazilia o poziție foarte bună, ca țară prietenă, și ea să vadă în Brazilia o țară care dorește să trăiască în prietenie cu toate țările, care ține foarte mult ca relațiile cu România să se dezvolte și să fie tot mai strînse. Toate acestea în numele umanității.

Îi mulțumim președintelui Academiei braziliene de litere pentru aceste cuvinte și-l asigurăm că ideile prieteniei, ale colaborării cu toate popoarele lumii sînt scumpe poporului român, care acționează pentru triumful lor în relațiile internaționale.

Rio de Janeiro, 4 noiembrie

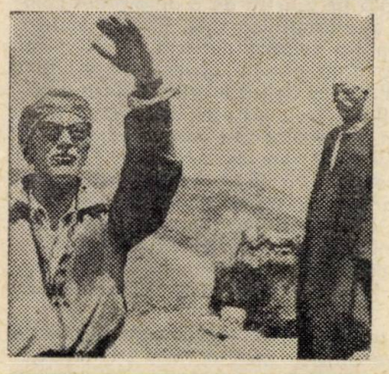

Prof. Kazimierz Michalowski pe șantierul arheologic de la Faras (Sudan)

Varșovia

Un capitol al istoriei îndepărtate

Sorin Mladoveanu

Unul din principalele evenimente în viața culturală a Varșoviei îl constituie, actualmente, expoziția frescelor descoperite la Faras, în nordul Sudanului, de grupul arheologilor polonezi condus de academicianul Kazimierz Michalowski. Secolelor de artă poloneză și străină expuse la Muzeul național li se asociază astfel impunătoarele vestigii ale unei civilizații îndepărtate, peste care timpul așternuse o tăcere aproape milenară. Cercurile științifice internaționale au fost unanime în a atribui descoperirilor de la Faras o valoare excepțională, considerînd că ele luminează un mare episod artistic al trecutului și un întreg capitol de istorie medievală puțin cunoscut pînă acum.

Se spune că hazardul a prezidat pe firul vremii descoperiri de cea mai amplă rezonanță și istoria culturii încorporează nu puține exemple de această natură. Chiar admițînd că în cazul de față nu totul se datorește miraculosului joc al întîmplării, nu e mai puțin adevărat că dacă construirea barajului de la Assuan nu ar fi determinat vaste lucrări pentru salvarea și conservarea monumentelor de pe malurile Nilului, tezaurul de la Faras ar fi rămas încă multă vreme îngropat în nisip. După cum se știe, la aceste lucrări, desfășurate sub egida U.N.E.S.C.O., au participat misiuni arheologice din numeroase țări. Profesorul Michalowski și colaboratorii săi și-au fixat aria de investigație lîngă Faras, o mică așezare situată în deșertul anticei Nubii, aproape de frontiera dintre Sudan și R.A.U. La capătul cercetărilor, înainte ca întreaga zonă să fi fost inundată de apele Nilului pentru a se transforma într-un uriaș lac de acumulare, deșertul a dezvăluit arheologilor polonezi unul dintre cele mai tulburătoare secrete ale sale. Ei au văzut ivindu-se din fierbintele ocean de nisip ruinele unei imense catedrale datînd din zorii creștinismului, cu ziduri acoperite de fresce bine conservate care oferă mărturii și puncte de reper apte să elucideze o întreagă epocă de cultură, apărută pe acest teritoriu în primul mileniu al erei noastre. Investigațiile au mai scos la lumină coloane de granit, elemente de decorație arhitectonică, basoreliefuri, ceramică și alte numeroase relicve socotite a fi în ansamblu cea mai însemnată descoperire arheologică făcută în Valea Nilului în ultima jumătate de veac.

Potrivit unui acord încheiat cu guvernul sudanez, Poloniei i-a revenit jumătate din tezaurul valorificat de specialiștii ei. O parte din acest tezaur se află acum în sălile Muzeului național din Varșovia, în cadrul unei expoziții organizate cu prilejul celei de a doua Campanii internaționale a muzeelor.

Autorul descoperirilor de la Faras, profesorul Kazimierz Michalowski, savant de renume mondial, este membru al Academiei polone de științe și conduce catedra de arheologie a Universității din Varșovia. Domnia-sa a avut amabilitatea să răspundă cîtorva întrebări privitoare la recentele sale cercetări.

— *Domnule profesor, dacă barajul de la Assuan nu ar fi impus o campanie arheologică de o asemenea amploare pentru conservarea monumentelor din această zonă, care credeți că ar fi fost soarta tezaurului pe care l-ați descoperit la Faras ?*

— Cred că ar fi fost descoperit cu mult mai tîrziu, poate peste 50 de ani.

— *Ce v-a determinat să întreprindeți săpături la Faras ? Existau unele indicii anterioare cu privire la potențialul arheologic al acestei zone ?*

— Existau unele indicii în urma expediției organizate în urmă cu cîteva decenii de arheologul britanic Griffith. El descoperise aci urmele unei mînăstiri copte și emisese supoziția că Faras a fost cîndva o importantă aglomerare umană. Cînd noi am început săpăturile, au ieșit întîi la iveală blocuri faraonice cu inscripții hieroglifice. Aș spune că o veche experiență de arheolog m-a făcut să bănuiesc că straturile mai profunde ascund documente arheologice însemnate. Presupuneam însă că e vorba de ruinele unui templu sau ale unui palat egiptean. După două săptămîni, am dat peste primele fresce ale catedralei.

— *Este cunoscut răsunetul pe care l-au avut descoperirile dumneavoastră. Deoarece mi s-a oferit prilejul să stau de vorbă personal cu autorul acestor descoperiri, v-aș ruga să caracterizați importanța lor științifică pentru ca cititorii noștri să o poată cunoaște din sursa cea mai directă.*

— În primul rînd, a fost descoperit un capitol vast, necunoscut, din istoria Nubiei medievale. După cum se știe, imperiul Nubiei a ocupat cîndva o mare parte din teritoriul de azi al Sudanului și al R.A.U. S-a stabilit, de asemenea, că Faras a fost una din capitalele acestui imperiu și s-au acumulat numeroase date noi despre istoria Nubiei și despre succesiunea regilor ei. Pe de altă parte, a fost descoperit un întreg capitol de istorie a artei, ignorat cu totul pînă acum. Mă refer la pictura murală religioasă care s-a dezvoltat pe acest teritoriu între secolele al 8-lea și al 13-lea ; din această perioadă se cunoșteau pînă acum doar mozaicurile bizantine de la Constantinopol, Damasc, Ravenna.

— *Deoarece la începutul convorbirii ați evocat întîlnirile dv. cu specialiștii români, v-aș ruga să ne comunicați opinia dumneavoastră despre școala românească de arheologie.*

— Aveți o școală arheologică excelentă, care s-a dezvoltat considerabil după război, iar specialiștii dumneavoastră sînt printre cei mai buni din lume. Am fost în România acum cîțiva ani și am văzut că dispuneți și de o bună organizare a cercetărilor în acest domeniu, fapt foarte important într-o țară cu un trecut atît de bogat. Am mai constatat atunci că tinerii arheologi români sînt deosebit de promițători. Mă folosesc de acest prilej pentru a transmite colegilor mei din România un foarte prietenesc salut.

Varșovia, 6 noiembrie

Un an în anti-camera Pieţei comune

Aderarea la Piaţa comună nu ar reprezenta o soluţie la nici una din marile probleme care stau în faţa guvernului britanic : este un punct asupra căruia numeroşi laburişti (nu numai de stînga) şi numeroşi oameni politici de pe continent (nu numai francezi) par să fi realizat un consens. Dobîndirea calităţii de membru al C.E.E. nu ar contribui la soluţionarea problemelor economice ale Angliei : este ceea ce au afirmat atît fostul ministru al comerţului, Douglas Jay, cît şi preşedintele de Gaulle, în conferinţa sa de presă din mai. Nici nu ar echivala cu preocuparea pentru îmbunătăţirea relaţiilor pe ansamblul continentului : a fost unul din principalele argumente ale lui Couve de Murville în vară, atunci cînd cei şase au luat în discuţie pentru prima dată problema demersului britanic. În ciuda argumentelor care au fost prezentate, guvernul Wilson a hotărît, cu exact un an în urmă, că intrarea în Piaţa comună reprezintă unul din obiectivele principale ale diplomaţiei britanice. Este cu atît mai uşor de înţeles faptul că acum, cînd realizarea acestui obiectiv pare serios compromisă, la Londra se înregistrează dezorientare, nemulţumire faţă de partenerii vest-europeni, febrilitate în căutarea ripostelor şi soluţiilor alternative.

Numeroşi observatori britanici, chiar dintre aceia dispuşi să împărtăşească optimismul afişat, cu intenţii strategice, de premierul Wilson şi ministrul său de externe, sînt de părere că rezultatul convorbirilor pe care cei şase le-au avut la Bruxelles cu două săptămîni în urmă echivalează cu un „nu" ferm. Concentrîndu-şi atenţia asupra impedimentelor economice, Couve de Murville a argumentat că stabilitatea lirei sterline se resimte, atît în momentul de faţă cît şi, neîndoielnic, în următorii ani, de pe urma dificultăţilor economice britanice, care încurajează speculaţiile de bursă împotriva lirei ; moneda britanică, a argumentat ministrul de externe francez, este cu atît mai vulnerabilă la asemenea speculaţii cu cît, în conformitate cu voinţa obstinată a guvernului britanic continuă să joace rolul de monedă de rezervă (într-un fel de asociere de altfel cu dolarul american). Cerînd categoric formularea unei poziţii comune a celor şase chiar înainte de discutarea amănunţită a cererii engleze, ministrul de externe al Franţei a dat în realitate avertismentul că guvernul său nu va îngădui să fie trecute cu vederea obiecţiile sale la primirea Marii Britanii.

Poziţia franceză s-a impus într-o măsură considerabilă în faţa celorlalţi cinci membri ai C.E.E. Înainte de sfîrşitul reuniunii de la Bruxelles, corespondentul ziarului „Times" semnala că singura delegaţie care a insistat în termeni energici în favoarea discutării cît mai grabnice a demersului Angliei a fost cea italiană ; diplomaţii englezi şi-au pierdut speranţele că mai pot folosi arma — de altfel ineficientă — a opunerii celor cinci, Franţei. Dezamăgire nu întrutotul neaşteptată, întrucît la Londra cancelarul Kiesinger, oaspete al premierului Wilson, a dat de înţeles cu suficientă claritate că nu intenţionează să aducă vreo atingere relaţiilor cu Parisul sau bunei funcţionări a C.E.E. în formaţia actuală, luînd o poziţie categoric pro-britanică.

Acesta este contextul în care s-a produs cu două săptămîni în urmă „incidentul Chalfont". Aflat la Geneva pentru o reuniune A.E.L.S. — pe care guvernul laburist o consideră totuşi mai mult ca o sală de aşteptare înainte de intrarea în Piaţa comună — principalul negociator britanic pe lîngă cei şase şi-a exprimat în faţa unor ziarişti insatisfacţia faţă de convorbirile de la Bruxelles şi atitudinea unora dintre aliaţii vest-europeni. Precizînd că nu este vorba despre o informaţie destinată presei, Chalfont a afirmat că guvernul său ar putea să ia în considerare retragerea trupelor britanice din Germania occidentală. Nu toţi ziariştii au fost de acord să respecte caracterul confidenţial şi de opinie personală al unei asemenea declaraţii. Cîţiva chiar au afirmat că ministrul britanic ar fi vorbit şi despre posibilitatea recunoaşterii frontierei Oder-Neisse (în primăvară o frază obscură a ministrului de externe Brown dăduse naştere la speculaţii similare), precum şi despre revizuirea poziţiei engleze faţă de statutul Berlinului occidental.

Chalfont şi-a oferit demisia, acuzîndu-i totodată pe ziarişti de o deformare completă a afirmaţiilor sale. Primul ministru Wilson i-a refuzat demisia, a formulat încă o dată poziţia guvernului său faţă de C.E.E. şi a depus eforturi pentru a asigura Bonnul că nu este dezamăgit şi nu ţine în rezervă cartea unor asemenea represalii. Fapt este că incidentul Chalfont nu e de natură să sporească zelul vest-german pentru cauza admiterii Angliei în C.E.E. De asemenea, pare evident că optimismul englez a suferit fisuri şi că dacă într-adevăr se poartă un război al nervilor, Franţa a marcat un punct important.

În acelaşi timp, evenimentele relatate au demonstrat încă o dată că negocierile şi disputele privind cererea engleză de primire în Piaţa comună au serioase implicaţii politice, prezente atît în dialogul dintre Marea Britanie şi cei şase, cît şi în disputa internă engleză asupra orientării diplomatice de urmat în viitor.

În ultimul an de la anunţarea intenţiei de a adera la C.E.E. s-au înregistrat elemente noi în orientarea guvernului laburist. Acesta s-a arătat dispus, dacă nu să abandoneze în termen scurt, cel puţin să pună în discuţie şi să diminueze rolul mondial al Marii Britanii. În iulie a fost anunţată o reducere sensibilă, deşi nu imediată, a dispozitivului militar de la est de Suez. Ulterior, la retragerea din Singapore şi Malayezia, eşalonată pînă în 1975, s-au adăugat o serie de proiecte „strecurate" presei, cu menţiunea că vor fi prevăzute într-o „Carte albă privind apărarea", în februarie anul viitor. Astfel, corespondentul militar al lui „The Observer" scria la 15 octombrie că:

— participarea la S.E.A.T.O. va deveni pur simbolică ; nici un fel de trupe nu vor fi puse la dispoziţia tratatului ;

— trupele din Golful Persic (Bahrein, Sharjah) vor fi retrase pînă în 1971—72 ;

— tratatul anglo-malayezian „se va stinge" gradat pînă în 1985 şi nu va fi reînnoit ;

— nu vor mai fi achiziţionate avioane de tip F-111 (cu echipament complex şi rază mare de acţiune) ; următoarea „generaţie" de avioane va fi mai simplă şi realizată, cel puţin în parte, de Marea Britanie.

Toate aceste promisiuni sînt fie vagi, fie referitoare la un termen îndepărtat.

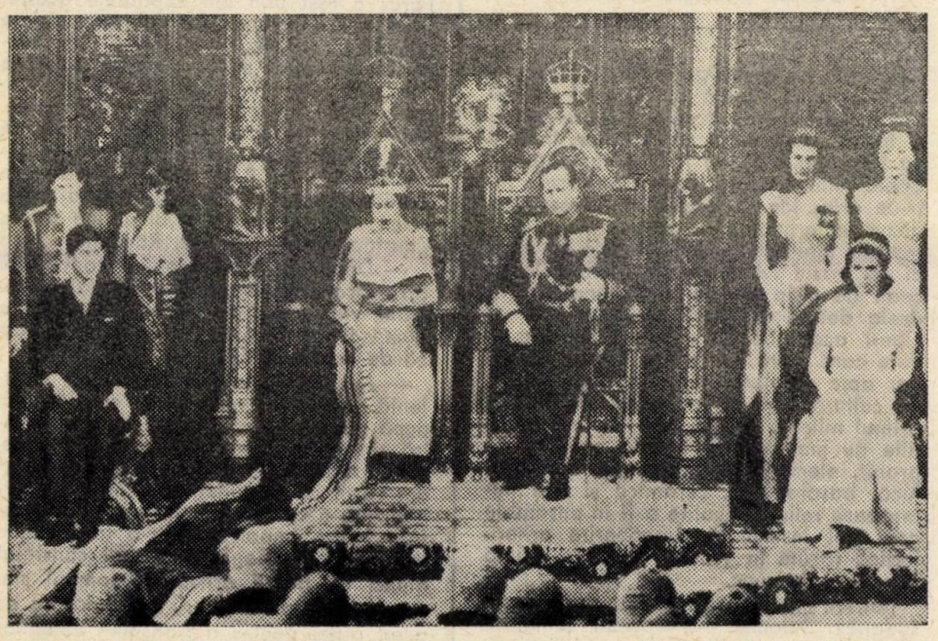

La deschiderea Parlamentului britanic, regina Elisabeta a II-a citeşte mesajul Tronului. În stînga, prinţul moştenitor Charles, în dreapta prinţul-consort Filip

Chiar adăugate la cele din iulie, ele nu au semnificația unei reduceri decisive a prezenței militare pe glob ; în plus, ele par dictate în bună parte de considerente economice. Există însă o mutație de accent interesantă : cu doi ani în urmă, asemenea măsuri ar fi fost minimalizate și însoțite de asigurarea că Anglia va continua să-și îndeplinească rolul mondial. Acum, ele sînt arătate cu degetul ca o ilustrare a preocupărilor îndreptate spre „rolul european" ; despre rolul mondial, aproape că nu se mai vorbește.

Relațiile cu Statele Unite au cunoscut un an dificil, astfel încît o reconsiderare a „partnership"-ului anglo-american nu ar fi nejustificată. Guvernul de la Londra a avut frecvente ocazii să constate că relațiile cu caracter special reprezintă un drum pe care avantajele și gesturile prevenitoare se îndreaptă într-o singură direcție : după toate indiciile, guvernul de la Londra a aflat despre hotărîrea americană de a crea un dispozitiv antirachetă — am putea spune — din ziare ; în schimb s-au exercitat presiuni nedelicate pentru a grăbi o reglementare — indiferent în ce condiții — cu Rhodesia, pentru că Statele Unite sînt stînjenite de boicotul instituit împotriva cuprului rhodesian ; Congresul american a ridicat tot felul de dificultăți în calea achizițiilor de armament britanic „în compensare" și s-a arătat capabil să compromită reducerile de taxe realizate laborios prin negocierile rundei Kennedy ; savanții și inginerii englezi continuă să fie sistematic recrutați de ambasadorii neacreditați ai industriilor americane ; luna trecută, deși George Brown ar fi dorit să poată spune conferinței laburiste de la Scarborough că a obținut o suspendare temporară a bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam, solicitarea sa a fost ignorată, iar dezbaterea problemei Vietnamului a însemnat pentru ministrul de externe trei ore penibile.

Guvernul britanic și-a îngăduit ceva mai frecvent decît în trecut riscul de a contraria așteptările Statelor Unite. Acest lucru se referă la anunțata reducere a prezenței militare la est de Suez. De asemenea, respectînd diferitele rezerve ale celor șase cu privire la proiectul de tratat de nediseminare, guvernul Wilson a aplicat energic surdina asupra entuziasmului declarat inițial. Este adevărat și că lordul Chalfont a afirmat la 9 octombrie la Bruxelles că „Marea Britanie nu pretinde că ar întreține relații speciale cu S.U.A.".

Două simptome esențiale — „înțelegerea" pentru intervenția în Vietnam și asocierea liră-dolar — atestă însă că este prematur să se intoneze prohodul relațiilor cu caracter special. Ceea ce se poate observa, totuși, este că, și atunci cînd asediază cu optimism citadela economică a celor șase, și atunci cînd se gîndesc să renunțe la cucerirea ei — conducătorii diplomației britanice iau în considerare, în paralel, reorientarea acestei diplomații în anumite aspecte esențiale. Ceea ce atestă caracterul pozitiv (singurul, și nelegat de un eventual succes) al demersului pe lîngă Piața comună — acela de ocazie pentru o dezbatere politică amplă.

Mihai MATEI

Colonelul-cosmonaut Pavel Popovici prezintă cititorilor revistei „Lumea" un reportaj al zborului său cosmic, efectuat la bordul navei „Vostok-4"

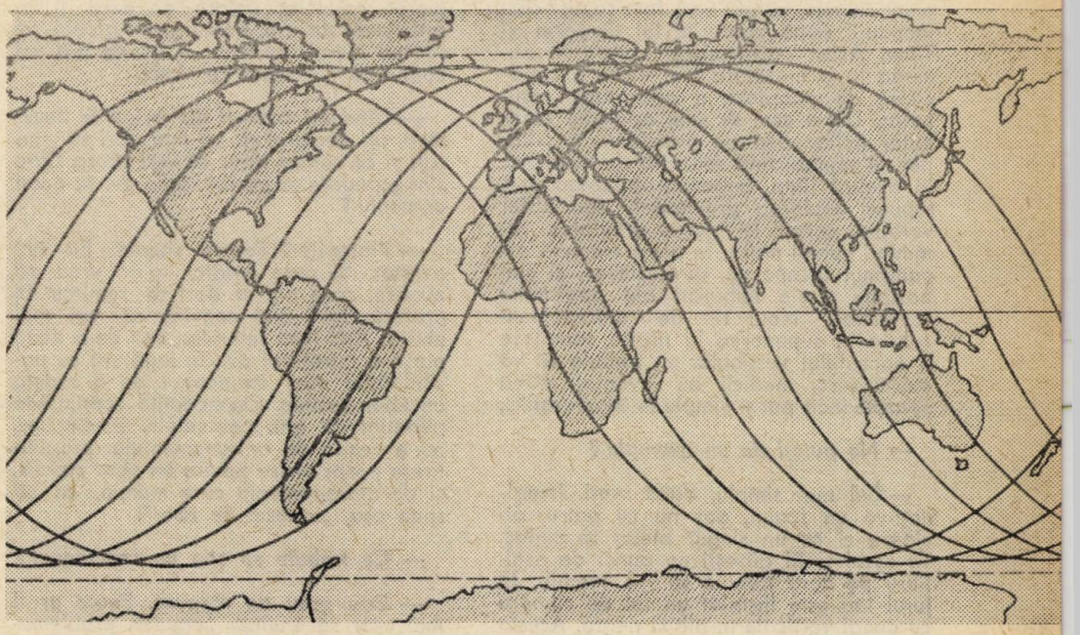

Schema rotațiilor pe care le-a făcut nava pilotată de Popovici în jurul Pămîntului

2 000 000 de km în COSMOS

Interlocutorul nostru este colonelul Pavel Popovici, erou al Uniunii Sovietice, cosmonautul nr. 4 care, în august 1962, a efectuat un zbor orbital de 71 de ore, parcurgînd două milioane de kilometri în Cosmos. Zborul lui Pavel Popovici, simultan cu cel al lui Andrian Nikolaev, a fost în acel moment prima experiență în care două nave cosmice plasate pe aceeași orbită, la o distanță minimă între ele (6,5 kilometri, ceea ce în parametri cosmici este aproape o mărime infinitezimală) s-au rotit în jurul Pămîntului timp de mai multe zile. Ocazie rară pentru un gazetar, convorbirea cu Pavel Popovici a însemnat o tentativă de a afla cît mai multe despre el, despre zbor, despre perspectivele viitoarelor călătorii cosmice, despre multe din lucrurile care astăzi mai par simple visuri îndrăznețe dar pe care anii, timpul, le vor transforma în realități.

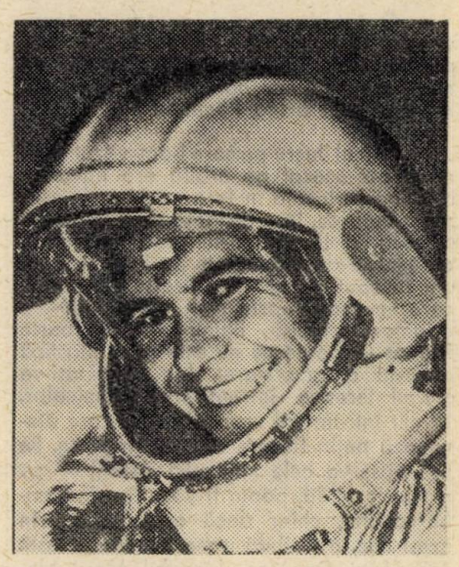

Pavel Popovici ne răspunde la prima întrebare, legată de performanța sa cosmică : „Zborul nostru a fost o experiență unică de acest fel. Două nave cosmice erau prezente simultan pe orbită. Țelurile urmărite erau multiple. Printre altele, aș menționa dirijarea simultană, de pe Pămînt, a celor două nave, aterizarea lor în același interval de timp și experimentarea propriu-zisă a unui zbor mai îndelungat. Mărturisesc că aș fi dorit să zbor patru zile, pentru a nu rămîne în urma lui Nikolaev. De altminteri, îmi luasem și unele măsuri în această direcție : mi-am economisit hrana cosmică, mi-am făcut singur un program pentru o eventuală a patra zi de zbor. Cînd cea de a treia zi a zborului era pe sfîrșite, l-am rugat pe Constructorul principal să-mi permită să-mi continui zborul. De pe Pămînt am primit următorul răspuns : «Mai continuă zborul încă o rotație și vom hotărî». Asta însemna încă o oră și jumătate de așteptare. Din nou am văzut din navă întregul glob și cînd mă aflam deasupra teritoriului Uniunii Sovietice,

→

centrul de dirijare mi-a transmis următorul mesaj: «Tu dormi acolo zilnic cîte 8—9 ore, iar noi nu dormim de patru zile. Așa că fă bine, te rog, și aterizează!»...

Un alt obiectiv al zborului nostru — continuă Pavel Popovici — a fost verificarea eficienței noului tip de antrenament cosmic, căruia i-au fost supuși cosmonauții după zborurile lui Gagarin și Titov. Acest antrenament consta în punerea la o încercare mai mare a capacității de adaptare a aparatului vestibular. După cum se știe, aparatul vestibular acționează pe principiul gravitației, el semnalizînd senzația de echilibru. În același timp, imponderabilitatea presupune anularea gravitației, sau altfel vorbind, corpul își pierde greutatea, rămînînd numai masa. În acest moment, organismul începe să «protesteze» și sînt posibile unele tulburări ale aparatului vestibular. Noul tip de antrenament consta în supunerea la probe complexe a aparatului vestibular și, trebuie să vă mărturisesc, medicii au inventat atîtea aparate încît pur și simplu te îngrozești"...

— Ne puteți da un exemplu?

— Cel mai simplu, dacă vreți. Imaginați-vă un scaun, dar nu cu patru picioare ci cu un singur picior la mijloc. Te așezi și îți găsești un punct de echilibru pe care trebuie să ți-l menții. În jurul tău este instalat un fel de cilindru cu dungi verticale în alb și negru. Acesta începe la un moment dat să se rotească din ce în ce mai repede și tu, vrînd-nevrînd, îi urmărești rotația și, bineînțeles, îți pierzi echilibrul. Ei bine, antrenamentul nostru atingea un asemenea grad, încît cilindrul putea să se învîrtă cu cea mai mare viteză, în timp ce tu rămîneai impasibil pe scaun, fără să-ți pierzi nici un moment echilibrul. După cîteva luni de experiențe multiple, aparatul vestibular era antrenat cu desăvîrșire, astfel încît nu mai exista pericolul unui „protest" al organismului în Cosmos.

— O întrebare care pentru dumneavoastră este probabil obișnuită, dar care pentru noi, „pămîntenii", rămîne un mare semn de întrebare. Ce ați văzut din navă și cum arată Pămîntul?

— Primul lucru pe care l-am văzut cînd nava s-a așezat pe orbită era nava lui Nikolaev, plasată în fața navei mele, dar puțin mai jos, la o distanță de 6 kilometri și ceva, distanță foarte precis calculată de centrul de dirijare de pe Pămînt. Apoi am început să privesc, firește, Pămîntul, care se vede foarte clar, permițîndu-ți o orientare precisă. Pămîntul este foarte frumos — poate că nu este prea plastică această caracterizare, dar imaginați-vă globul terestru într-un film tehnicolor, învelit într-un văl ușor albăstrui care atenuează puțin fiecare culoare în parte. Se pot observa cele mai mici detalii — pe mări, de pildă, poate fi văzută orice ambarcațiune, chiar dacă este mică: în acest caz, e vizibilă urma pe care o lasă. Am văzut Dunărea, litoralul Mării Negre, Bucureștiul — și asta nu v-o spun din complezență. De altminteri, harta zborului nostru vă va demonstra că am trecut de mai multe ori deasupra României.

— Itinerarul navelor cosmice permite o viziune de ansamblu asupra întregului glob?

— În nici un caz. Itinerarele navelor cosmice sînt în funcție de înclinarea orbitei lor. Navele americane, de pildă, au un fel de zbor peri-ecuatorial, cu o altă înclinare a orbitei, ceea ce presupune că ele pot fi plasate pe orbită cu ajutorul unor rachete mult mai mici decît cele care plasează pe orbită o navă cosmică sovietică. Înclinarea orbitei mele de zbor era de circa 64 grade față de Ecuator, ceea ce a permis ca nava să parcurgă o curbă ajungînd pînă în apropierea calotelor polare de nord și de sud. În 24 de ore, parcurgi tot globul. Se succed munți, pustiuri — Africa n-o vei confunda niciodată cu nimic.

— Cînd ați coborît din avion la București, ați declarat că ați mai dori să zburați și că sînteți sigur că veți zbura. Care sînt planurile și posibilitățile dv. în acest domeniu?

— Planurile? Foarte simple. Eu sînt aviator. Și care aviator n-ar vrea să zboare, care om ar dori să renunțe la profesia lui? Sînt convins că voi mai zbura. Aici însă intervine cea de-a doua parte a întrebării dv., în legătură cu posibilitățile unui cosmonaut de a repeta un zbor cosmic. Cosmonauții continuă în permanență antrenamentele. Bineînțeles, nu e vorba de antrenamentele pregătitoare propriu-zise pentru un zbor cosmic, ci de antrenamente care mențin, ca să spun așa, „tonusul de zbor".

— Ce trebuie să știe un cosmonaut?

— Este greu de răspuns. Poate ar fi mai ușor să enumăr „agenda problemelor" pe care el trebuie să le cunoască. În general, cosmonautul trebuie să fie bine informat în toate problemele privind tehnica — cosmică, industrială, agricolă etc. El trebuie să cunoască foarte bine matematica, fizica, chimia, domeniile avînd o legătură directă cu zborul cosmic. De aceea, cei mai mulți dintre noi, fie că am terminat, fie că studiem, fie că vom studia la Academia Jukovski. Și nu numai atît. Cosmonauții trebuie să fie cunoscători și în probleme de artă — film, teatru, muzică etc., sport și așa mai departe...

La asta se adaugă obligativitatea de a ne pregăti noi înșine și de a-i pregăti și pe alții, tînăra generație de cosmonauți. Spun „tînără", pentru că noi sîntem un fel de „bătrîni", cel puțin ca experiență, în orice caz singurii care dispunem de o asemenea experiență ca s-o putem transmite altora. Alții dintre noi au și obligații de alt gen. Cinci dintre cosmonauți sînt deputați — Gagarin, Titov și Tereșkova în Sovietul Suprem, Nikolaev în Sovietul Suprem al R.S.F.S.R., iar eu în Sovietul Suprem al R.S.S. Ucrainene. Te ocupi, bineînțeles, de toate problemele, toți te solicită.

Și apoi familia. Soția mea este pilot de încercare. Marina nu este un aviator oarecare. Recent, ea a stabilit un nou record mondial — al treilea pînă în prezent. De două ori a participat la parada aviatică de la Tușino.

— Ce face cosmonautul în cabină?

— E o problemă care depinde de spațiu. Navele sovietice se deosebesc de cele americane prin aceea că au mai mult spațiu liber. Cred că în „Vostok" era mai comod decît în „Mercury". Navele cu mai multe locuri au, bineînțeles, condiții total deosebite. În timpul zborului, spațiul existent îmi permitea să fac exerciții fizice, mișcări multiple. În cabină, totul este astfel aranjat pentru ca, din orice poziție, să fie posibile controlul comenzilor și manipularea aparaturii. La navele cu mai multe locuri există o diferențiere a funcțiilor între cosmonauți, dar asta nu înseamnă că vreunul dintre ei n-ar cunoaște aparatura și manipularea ei.

În sfîrșit, poate vă interesează cum se doarme în Cosmos. Excelent. Mult mai bine decît pe Pămînt. Nu mai spun că acolo n-ai de-a face nici cu ziariști, nici cu telefoane... Pot să pară contradictorii emoția firească pe care ți-o dă zborul cosmic și somnul foarte liniștit pe care, trebuie să vă spun, îl controlează cu minuțiozitate aparatele. Dar, nu poți să stai pur și simplu cu ochii închiși și să nu dormi, pentru că medicii de pe Pămînt nu pot fi induși în eroare: ei își dau seama imediat că, de fapt, te prefaci. Explicația acestui somn este că, în general, cosmonauții sînt oameni foarte sănătoși. Pe lîngă aceasta, noi sîntem antrenați cu „somnul cosmic". Tot așa după cum sîntem antrenați în condiții de întrerupere totală a legăturilor cu lumea înconjurătoare. După cum știți, probabil, în antrenamentele care le facem pe Pămînt intră și așa-numita „surdo-cameră" în care, cu excepția unor semnale prin butoane, n-ai nici o legătură cu exteriorul. Îți faci singur probele mai importante, ca de pildă electroencefalograma sau alte examene. Iar înaintea zborului stai în „surdo-cameră" cam de patru ori mai mult decît urmează să te afli în Cosmos.

Pentru a vorbi despre toate ocupațiile din cabină, m-aș referi și la hrana cosmică. Înainte de zbor, are loc o așa-numită „degustare" a hranei. Institutul de alimentație pune la dispoziție, de pildă, 100 de sortimente. Noi le gustăm și, pe o listă alăturată, facem diverse note: „mai mult piper la mușchi!" sau „nu ne place sosul de roșii" etc. Cînd ni se întocmește meniul, sînt luate în considerație „gusturile" cosmonautului, neignorîndu-se, bineînțeles, cantitatea de calorii necesară.

— Care sînt perspectivele unui zbor lunar?

— Este o întrebare care revine deseori în întîlnirile noastre cu presa. Din păcate, răspunsul este același. Ca „pămîntean", îmi dau seama de importanța pe care ar avea-o folosirea Lunii — pentru meteorologie, comunicații. Toată „bucătăria vremii" se află în largul oceanelor, în Pacific, Atlantic. De aceea, problema prognozelor este foarte complexă. De pe Lună, îți poți da seama mai bine de ce se întîmplă în același timp pe jumătate de glob. De ce n-ar fi posibil, așa cum noi acum anihilăm grindina, să anihilăm diverse taifunuri cu un tip de rachete speciale? S-ar putea vorbi mult despre avantajele asimilării Lunii, dar sînt foarte multe probleme tehnice care stau în față. Din punct de vedere teoretic, problema unui zbor în Lună este soluționată, mai cu seamă că știm multe lucruri despre atmosfera lunară, despre solul lunar etc. Ceea ce a rămas, deocamdată, nerezolvat este reîntoarcerea pe Pămînt. Reîntoarcerea oricărui vehicul spațial, care are a doua viteză cosmică, spre Pămînt, nu este încă soluționată. S-au rezolvat multe lucruri și se rezolvă, în continuare, pentru pătrunderea omului în Cosmos. De pildă, recenta joncțiune a celor doi sateliți sovietici pe orbită, efectuată la comandă de pe Pămînt, are o mare importanță practică. Ea demonstrează posibilitatea construirii unor observatoare complexe și a unor nave confortabile chiar pe orbită. Toate acestea sînt trepte intermediare pentru asamblarea unor nave destinate zborurilor cosmice la mari distanțe.

Sergiu VERONA

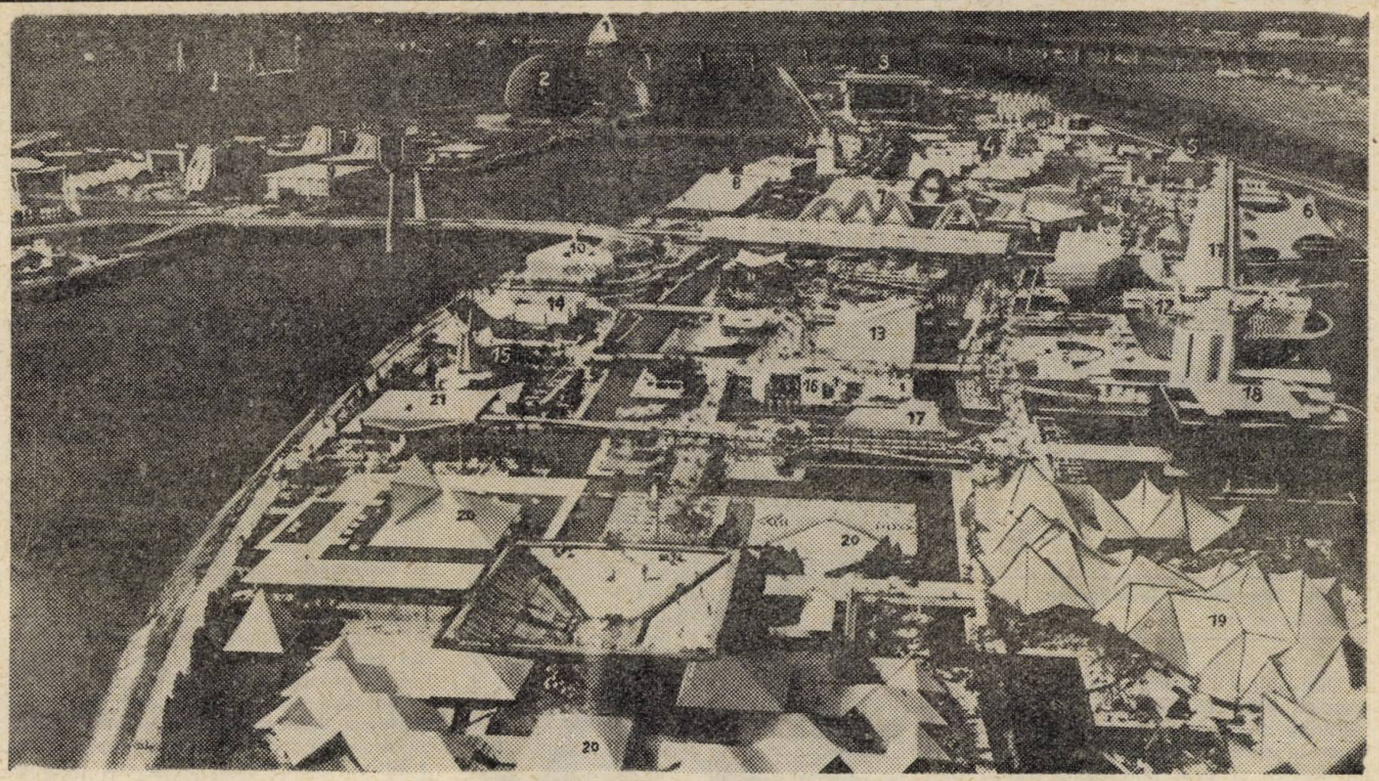

MONTREAL (2)

Alexandru Şiperco

În mijlocul fluviului Saint-Laurent 29 de milioane de tone de pămînt au făcut să răsară două mari insule, acolo unde erau două insuliţe pustii. Pe aceste insule create de mîna omului au fost construite principalele pavilioane din Expo'67: 1) Parcul de atracţii; 2) S.U.A.; 3) U.R.S.S.; 4) Ţările africane; 5) India; 6) R.F. a Germaniei; 7) Pavilioane consacrate temei „Pămîntul oamenilor"; 8) Italia; 9) Ţările Scandinave; 10) Izrael; 11) Marea Britanie; 12) Franţa; 13) Iugoslavia; 14) Grecia; 15) Indienii din Canada; 16) Monaco 17) Provinciile canadiene de apus 18) Quebec; 19) Ontario; 20) Canada; 21) Provinciile de răsărit ale Canadei.

Nou a fost şi limbajul în care „Expo 67" se adresa oamenilor, limbaj care îmbina într-un tot unitar arhitectura şi mijloacele grafice sugestive, conciziunea textelor cu fondul luminos şi sonor. Prin volumele, formele, culorile folosite, arhitectura expoziţiei de la Montreal era atît de neobişnuită încît cele cîteva pavilioane realizate la un mod mai tradiţional păreau stinghere şi oarecum desuete. Uriaşa piramidă cu vîrful în jos a pavilionului Canadei, trunchiurile de tetraedri ale grupului „Omul explorator", acoperişul curbat, aerian, de o formă neobişnuită al pavilionului sovietic, imensele corturi translucide susţinute de piloni metalici adăpostind exponatele R.F. a Germaniei, sfera strălucitoare de 75 metri diametru a Statelor Unite, formată din 4 700 de faţete semitransparente care-şi schimbau poziţia în funcţie de intensitatea razelor solare ca şi senzaţionalul stadion de 25 000 de locuri, în care am asistat la un spectacol de „Rodeo" american, construit din segmente de beton putînd fi demontate, deplasate şi remontate în altă parte, marchează, pare-se, un nou pas — ireversibil, după aprecierea multor arhitecţi — de la estetica funcţională, la un fel de baroc modern, caracterizat prin căutarea unor forme cu mare putere de sugestie, care trăiesc prin ele însele.

Combinaţii rafinate audio-vizuale reuşeau să concentreze atenţia asupra esenţialului şi izbuteau să creeze o stare de spirit propice înţelegerii mesajului cuprins în exponate. Domina penumbra, pereţii erau tapisaţi, în general, în negru, pentru a scoate în relief grafica, iar formele de exprimare a legendelor, foarte puţine, reprezentînd fiecare chintesenţa celei mai avansate gîndiri umane în domeniul respectiv, te obligau să excluzi, în timp ce le priveai, tot restul din cîmpul tău vizual. Fotografiile erau proiectate pe sfere şi poliedri care se stingeau şi se aprindeau, îşi schimbau ordinea, se înlănţuiau în fel şi chip, în ritm diferit, ascuţind simţurile, biciuind imaginaţia, sugestionînd. Ecranele de cinema adoptau cele mai diferite forme de la „circle-vision" de 360° a Canadei care situa spectatorul în mijlocul acţiunii, la ecranul demultiplicat american, împărţit în faţete care se stingeau şi se aprindeau întărînd, prin modul cum se grupau, puterea de sugestie a filmului. În sfîrşit, fondul sonor al unei muzici neobişnuite, concrete şi electronice, completa şi adîncea impresia vizuală, oferind împreună cu ea un exemplu frapant al puterii de sugestie a mijloacelor moderne de exprimare care urmăreau, după cum mi-a spus comisarul general al expoziţiei, Dupuy, „să-i transforme pe vizitatori din spectatori în participanţi".

M-am referit în prima parte a reportajului la grupul de pavilioane „tematice" care ilustrau ideea centrală a expoziţiei, aceea a „universalităţii omului" fiind concepute într-un spirit de probitate ştiinţifică şi de obiectivitate remarcabilă, realizărilor ţărilor socialiste acordîndu-ii-se în pavilioanele tematice un loc care, chiar dacă nu corespundea pe deplin real'ei lor ponderi în viaţa omenirii, era totuşi de prim plan.

Unul din cele mai interesante şi mai „spiritualizate" pavilioane tematice era „Omul şi comunitatea", adăpostit într-o

→

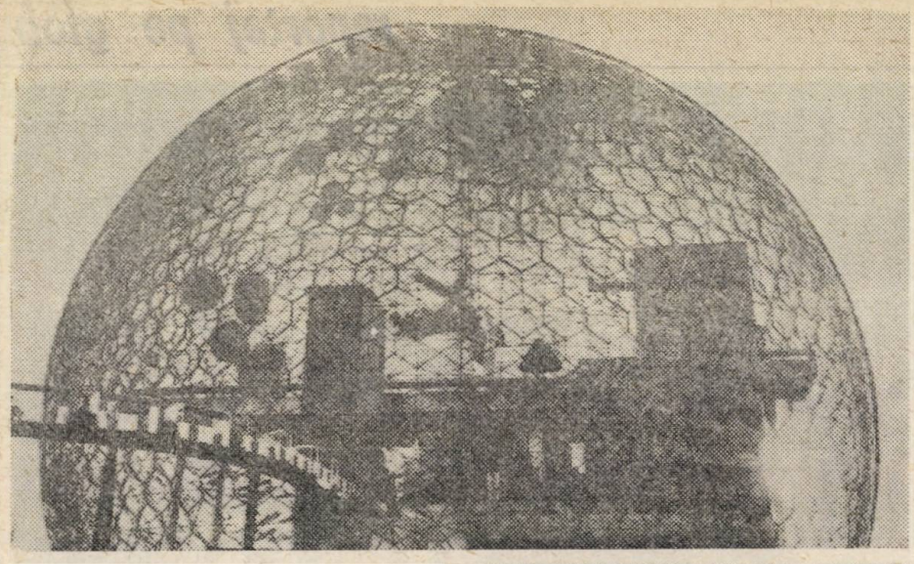

Pavilionul S.U.A

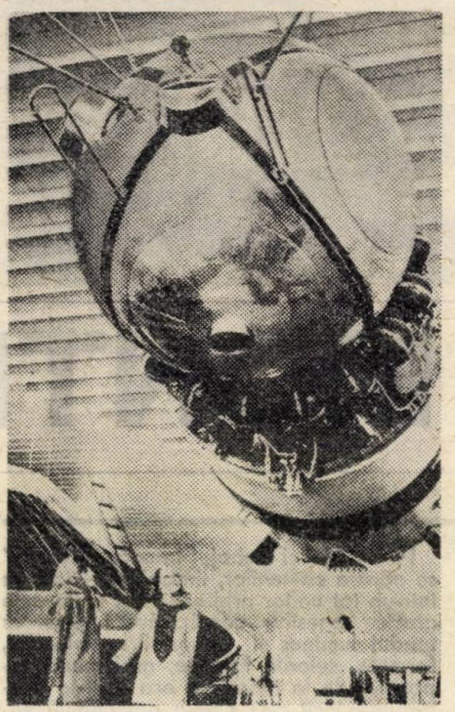

Din interiorul pavilionului U.R.S.S. la Expo' 67

clădire avînd o formă ciudată, parcă de pagodă siameză. Sălile pavilionului se înşiruiau la baza lui în jurul unui lac interior în care ploaia pătrundea prin vîrful clădirii şi prin interstiţiile dintre cuburi, cu tufe de trestie unduind în bătaia vîntului. Tema pavilionului : omul de azi în ambianţa nouă pentru el a metropolei tentaculare, necunoscute cu un secol în urmă, care supune umanitatea unui nou gen de solicitări, radical diferite de cele din trecut.

Chiar la intrarea în prima sală am asistat la un spectacol de „Citérama", un fel de caleidoscop uriaş format din scene compartimentate, aşezate în serii de 24, pe cercuri concentrice care se roteau prin faţa spectatorului cu viteze diferite. În combinaţii, mereu altele, apăreau diferitele aspecte ale vieţii urbei moderne occidentale realizate într-o manieră „pop-op", materializate în sculpturi kinetice.

Printre senzaţiile grupului de pavilioane „Omul şi comunitatea" figura şi „Habitat 67" care va dăinui şi după ce expoziţia şi-a închis porţile, tinzînd, se pare, să devină prototipul viitoarelor complexe urbanistice. Conglomeratul revoluţionar de 158 de apartamente dă impresia unei construcţii dezordonate de cuburi de copii, înălţate pe 12 etaje, dar este atît de ingenios conceput încît fiecare apartament îşi are grădina situată pe acoperişul celui aşezat cu un etaj mai jos, izolarea este perfectă şi nici o fereastră nu dă spre cea a vecinului.

Un alt pavilion care oferă prilejul de meditaţie, nu totdeauna optimistă, este acela al „Omului producător". El oglindeşte ideea „ucenicului vrăjitor" mereu prezentă în concepţia autorilor pavilioanelor tematice — aceea a revoluţiei tehnice care se desfăşoară aparent pe baza unor legi ale sale, interne, independente de voinţa noastră şi în dezvoltarea ei anarhică începe să condiţioneze omul însuşi, ca şi aceea a alienării omului în cadrul unei civilizaţii tehnicizate şi automatizate la extrem. Pavilionul este realizat dintr-o reţea densă de fiare profilate, vizitatorul încercînd un sentiment de opresiune generat de această carcasă metalică, rece, dură, ostilă, care-l cuprinde din toate părţile. Înăuntru, în ambianţa unei jungle mecanice de maşini, motoare, aparate, care se deplasează plutind prin aer, în toate direcţiile, sînt prezente cele mai noi realizări ale tehnicii, inclusiv o uriaşă linie de asamblare automată, verticală, străbătînd întregul pavilion, care produce televizoare fără ca o mînă omenească să le atingă, o maşină cehă ce construieşte alte maşini pe bază de programare şi computere cele mai complexe care dau răspunsuri cu o voce omenească întrebărilor puse de vizitatori. Răspunzînd neliniştii cu privire la măsura în care omul va reuşi să stăpînească evoluţia explozivă a tehnicii este afirmată ideea că inteligenţa e un bun comun întregii omeniri, că felul inegal cum este ea distribuită pe întinsul continentelor nu se datoreşte faptului că omenirea n-ar fi omogenă, ci influenţei condiţiilor istorice de dezvoltare şi a mediului, că prin schimbarea acestora, ca urmare a unor eforturi comune, se pot elibera uriaşe potenţiale umane.

Unul din pavilioanele foarte interesante era intitulat „Omul explorator" — explorator al propriei sale fiinţe, al spaţiului, al mării şi al regiunilor polare. Vizitatorul pătrundea în interiorul unei uriaşe celule, reproducînd mărite de un milion de ori, toate elementele cunoscute azi ale structurii ei interne, experimenta funcţionarea sistemului nervos pe propria sa persoană, asista la evoluţia diverselor procese biologice pe întreaga scară a vieţii. Tot aici el putea urmări, prin pereţii unui acvariu uriaş, viaţa într-o locuinţă submarină realizată de Yves Cousteau, condiţiile de explorare a regiunilor polare, realismul fiind împins pînă la a cobori temperatura pe parcursul efectuat de vizitator printre ghеţuri, ca şi explorarea spaţiului interplanetar.

În mijlocul pavilionului „Omul şi sănătatea" o sală circulară adăpostea şase platouri de demonstraţii pe care erau prezentate pe rînd cele mai senzaţionale realizări ale medicinei moderne : operaţii pe inimă deschisă, rinichiul artificial, tratarea bolii lui Parkinson prin introducerea unui ac într-o anumită regiune a creierului, membrele artificiale acţionate prin biocurenţi, folosirea [illegible] lor radioactive pentru diagnoza bolilor de plămîni, transfuzii prenatale pentru salvarea fătului cu RH diferit de al mamei, toate reproduse în detaliu pe ecrane de cinema şi mimate de actori în condiţii atît de realiste, încît, cu toate avertismentele adresate persoanelor cu nervii slabi să se abţină de a asista la spectacol, acesta era permanent punctat de bufniturile surde ale celor care cădeau leşinaţi.

Pavilionul „Omul şi agricultura", ai cărui pereţi se prelungeau în pante acoperite de iarbă, cuprindea istoria agriculturii şi perspectivele dezvoltării ei în situaţia cînd ea nu mai poate ţine pasul exploziei demografice din ultimele decenii, marcată chiar la intrarea în pavilion, printr-un tablou care arăta cîte guri noi de hrănit apar pe glob în fiecare minut. Faţă de totalul cutremurător al celor 500 000 000 de înfometaţi, al greutăţilor imense subiective şi obiective ce stau în calea încercărilor de a urni problema din punctul mort şi de apelurile alarmante la o acţiune solidară a tuturor ţărilor dezvoltate pînă nu va fi prea tîrziu, tabloul agriculturii viitorului, cu un om dirijînd dintr-un turn o multitudine de maşini telecomandate, lucrînd pe ogoarele din jur, părea cam idilic.

„Pavilionul tineretului" va rămîne în amintirea vizitatorilor ca unul din cele mai interesante, cu toată simplitatea sa aparentă care uşura comunicarea cu cei cărora li se adresa. Am observat atent tinerii care-i parcurgeau standurile. Ceea ce-i aducea aici părea curiozitatea, cu o nuanţă asemănătoare cu neîncrederea şi căutarea unor subiecte de zeflemea : „Ce precepte moralizante o să ni se mai debiteze şi aici ?" Dialogul pornit de la afirmaţia că „Hiroşima 1945 a fost de asemenea anul I al generaţiei tinere care se întreabă azi la ce-i serveşte o viaţă pe care ştiinţa o prelungeşte mereu în timp ce universul însuşi a devenit muritor" era susţinut de oameni care cunosc şi înţeleg problemele tinerilor de azi, nu-i condamnă, dar nici nu-i flatează, nu le dau sfaturi şi-i lasă să gîndească singuri, ajutîndu-i doar, cu franchеţe şi obiectivitate, să înţeleagă lumea în care trăiesc şi pe ei înşişi, să-şi dea seama de răspunderea lor în ceea ce priveşte soarta ei.

Încheind această parte a notelor privind principalele pavilioane tematice ale „Expo 67" nu pot decît să repet că departe de a fi o etalare a gradului de mecanizare şi de confort atins de civilizaţia noastră, — sau de extrapolarea ei, inconştient de optimistă, în viitor — ele reprezintă o încercare realizată în lumea occidentală de înţelegere a ceea ce ar putea fi o nouă civilizaţie, cu condiţia ca oamenii să devină conştienţi de posibilităţile lor, de imperativul solidarităţii umane, de datoria lor faţă de fraţii lor de pe întreg cuprinsul pămîntului pe care-l locuiesc.

„BRAIN GAIN“ CONTRA „BRAIN DRAIN“

„Exodul de competențe“ și „vînătorii de creiere“

În ultima vreme, în presa occidentală se vorbește tot mai frecvent, cu îngrijorare și amărăciune, de multe ori și cu un sentiment de neputință, despre o problemă care preocupă din ce în ce mai acut guvernele multor țări, o problemă viu dezbătută deja în numeroase discursuri, rapoarte, colocvii și chiar la O.N.U. Este vorba despre ceea ce englezii denumesc într-un mod cam eliptic „brain drain“ — în traducere „absorbția creierelor“. Francezii îi spun „drenajul creierelor“ sau „emigrarea talentelor“. Mai recent se folosește un termen nou care definește clar fenomenul : „exodul de competențe“.

Explicația acestei neliniști crescînde este că universitățile, spitalele, laboratoarele de cercetări militare și spațiale din Statele Unite folosesc un număr tot mai mare de cercetători și ingineri de origine străină, proveniți în principal din țările Europei occidentale. Contribuția lor involuntară la creșterea forței economice a redutabilului lor concurent de peste Atlantic, ca și repercusiunile negative directe asupra dezvoltării propriului potențial, alarmează profund aceste țări.

În același timp, fenomenul „brain drain“ a devenit și una din preocupările principale ale guvernelor din America Latină, Africa și Asia care pierd anual mare parte din cadrele lor calificate.

Astăzi, în mod curent se întîlnește un medic din Madras — venit dintr-o țară în care asistența medicală este una din cele mai scăzute în lume — profesînd în Midlands, în timp ce un medic originar din această regiune a Angliei pleacă să-și găsească clientelă în California. Dacă se întîmplă uneori ca în cadrul programului de asistență tehnică un doctor american să practice temporar într-un oraș din India, compensația este mai mult decît relativă. Pentru că disproporția este flagrantă. Experiența a demonstrat că efectele „emoragiei“ de tineri absolvenți ai universităților și școlilor superioare din țările în curs de dezvoltare spre țările dezvoltate nu sînt anihilate nici pe departe de „transfuzia“ de experți medicali și științifici realizată în cadrul asistenței tehnice. Pentru aceste țări, „exodul materiei cenușii“ este o adevărată tragedie. De aceea, nu sînt întîmplătoare vocile alarmate care se fac auzite.

Fenomenul ca atare este de dată mai veche. Problema, cu implicațiile sale economice și politice, este însă nouă. Înaintea celui de-al doilea război mondial, emigrația internațională a intelectualilor căpătase deja o oarecare importanță, dar după război, și în special din 1950, această importanță a crescut simțitor. Potrivit unui raport publicat de O.E.C.D., Europa occidentală — cu excepția Franței și Italiei — pierde cam 10 la sută din elitele sale științifice și tehnice în favoarea Statelor Unite. Tabloul alăturat indică procentajul „absorbției de materie cenușie“ de către S.U.A. în cursul anilor 1962, 1963 și 1964.

→

Trei din „sergenții-recrutori“ ai lui William Douglass îi dau rap după o nouă „vînătoare“ de savanți

NUMĂRUL DE INGINERI ȘI OAMENI DE ȘTIINȚĂ EUROPENI CARE AU IMIGRAT ÎN S.U.A. ÎNTRE 1962–1964

Țări	Total	Ingineri	Cadre științifice	
			Științe exacte	Științe sociale
TOTAL	6 529	4 120	2 135	274
Marea Britanie	2 669	1 673	924	72
R. F. a Germaniei	1 130	663	406	61
Elveția	398	234	151	13
Olanda	263	163	83	17
Norvegia	238	211	21	6
Suedia	234	180	47	7
Franța	229	145	77	7
Grecia	220	144	70	6
Turcia	212	183	20	9
Italia	164	73	83	8
Irlanda	122	66	52	4
Danemarca	120	95	18	7
Austria	94	43	44	7
Spania	93	48	32	13
Belgia	76	43	44	7
Alte țări	267	154	85	28

(După „National Science Foundation“)

ROBERT MARJOLIN, vicepreședintele Pieței comune : „Dacă cele 6 țări ale C.E.E. vor continua să fie principalii importatori mondiali de descoperiri științifice și, în același timp, principalii exportatori de «inteligență», ele se vor condamna la o subdezvoltare progresivă care va determina curînd declinul lor iremediabil".

Din RAPORTUL GRUPULUI DE LUCRU PENTRU PROBLEMELE MIGRAȚIEI DIN ANGLIA, INTITULAT „EXODUL CREIERELOR" : „Exodul creierelor este în esență o consecință a unei atitudini naționale care s-a dezvoltat de-a lungul anilor și care nu poate fi desființată peste noapte... Soluția justă constă în crearea de posibilități cît mai atrăgătoare, în special în industrie, pentru persoanele talentate. Acest lucru va necesita un nivel ridicat și susținut de investiții industriale. Ea va impune, de asemenea, o mai mare recunoaștere a faptului că sursa bogăției naționale se află în industrie și că ideile noi creează valori numai dacă sînt exploatate din punct de vedere productiv".

DR. EHSAN NARAGHI, membru al Asociației Internaționale de Sociologie : „Țările lumii a treia pierd în fiecare an cu miile cele mai bune «creiere» în timp ce recrutează, din țările dezvoltate, la un preț ridicat și tot cu miile, asistenți tehnici, desigur cinstiți și competenți adeseori, dar care sînt, de fapt, fără nici o excepție, oameni care nu au reușit (sau au renunțat) să profeseze în propria lor țară...

Pe de altă parte, țările lumii a treia continuă să formeze în universitățile lor, în care se aplică programe de învățămînt copiate după ale Occidentului, profesori, ingineri, medici care sînt cu toții, am putea spune, produse de export, întrucît sînt astfel formați ca și cînd ar trebui să facă carieră la Paris sau Londra. Ceea ce, de altfel, și fac : pleacă și se instalează în asemenea orașe. În țările noastre, învățămîntul este gratuit. Totul se petrece deci ca și cînd am subvenționa formarea de cadre pentru țările industrializate. Nu este oare descurajator pentru statele noastre să constate că învățămîntul gratuit și democratic, unul din visurile cele mai scumpe ale generațiilor trecute, devine în acest fel mijlocul de exod al unui capital indispensabil pentru dezvoltarea lor, și aceasta tocmai în folosul țărilor bogate ? Situația, pe care mulți o consideră ca un fel de fatalitate, poate fi combătută numai printr-o politică dinamică".

MAGALHAES PINTO, ministrul de externe al Braziliei, șeful delegației braziliene la O.N.U. : „În epoca nouă pe care o trăim, știința și tehnica sînt chemate să condiționeze într-o măsură tot mai mare nu numai progresul și bunăstarea națiunilor, dar și independența lor. Faptul că resursele umane în materie de știință și tehnică sînt obținute din toate regiunile lumii, pentru a se concentra în țările deja dezvoltate, ridică o serioasă problemă. Secretarul general U Thant a evocat unele aspecte ale acestei situații în raportul său adresat Consiliului Economic și Social pentru dezvoltarea și utilizarea resurselor umane în țările pe cale de dezvoltare...

Consider că trebuie să examinăm posibilitatea de a aduna, coordona și completa studiile întreprinse sub egida O.N.U. și a instituțiilor specializate cu privire la diferitele aspecte ale acestui dezechilibru tot mai mare. În acest scop, ar trebui înființat de către secretarul general un comitet la nivel înalt care să fie însărcinat în mod expres să acorde o atenție deosebită studierii cauzelor, efectelor și soluțiilor posibile ale problemei ridicate de acapararea de tehnicieni și savanți de către țările cele mai dezvoltate".

Cifrele globale nu oferă decît o imagine imperfectă. Nu este o chestiune atît cantitativă cît mai ales calitativă. După evaluările O.E.C.D.-ului, 5 000 de cadre științifice trec anual Atlanticul, dintre care 42 la sută provin din Europa. Rezultatul este că 24 la sută din membrii Academiei Americane de Științe au obținut în străinătate toate diplomele lor ; 16 din cei 43 de cetățeni americani cărora li s-a decernat premiul Nobel sînt savanți de „import".

Chiar dacă nu în aceeași măsură, fenomenul „brain drain" afectează și celelalte țări ale Europei occidentale.

Se apreciază că locul următor, după Anglia, revine R.F.G. Într-un studiu elaborat din însărcinarea Fundației Uzinelor Volkswagen — studiu care are la bază rapoarte ale National Science Foundation din Washington — numărul inginerilor și naturaliștilor emigrați din Republica Federală a Germaniei, din 1949 pînă în 1965, este evaluat la 5 604. Țările beneficiare sînt în primul rînd S.U.A. și Canada. Din 1957 pînă în 1961, cota-parte medie a absolvenților facultăților de științe naturale și politehnicilor care au emigrat în S.U.A. s-a ridicat în R.F.G. la 7,9 la sută, în Austria la 12,7 la sută, în Olanda la 13,8 la sută, în Elveția la 16,9 la sută și în Norvegia chiar la 20 la sută. Neajunsurile create sînt importante. Dacă în Franța și Italia procentajul este relativ mai mic, în special în Italia „pierderea talentelor" prezintă o mai mare gravitate decît pentru Anglia, ținînd seama de resursele tehnologice mai slabe, stadiul mai puțin dezvoltat al cercetării și cheltuielile bugetare mai reduse afectate pentru acest sector.

Mister „Brain Drain" și recrutorii săi

Este, probabil, locul să arătăm cum se efectuează operațiunea de „absorbție" a specialiștilor de către institutele de cercetări americane. La început, era o simplă chestiune de relații personale. De pildă, un fizician englez instalat în S.U.A. semnala, prietenilor săi rămași în Anglia, posturile disponibile interesante. Ulterior, s-a trecut la un „stadiu industrial".

William A. Douglass, cetățean american, absolvent al Universității din Yale, nu a fost niciodată nevoit să-și caute un „job". La terminarea studiilor, împreună cu alți trei asociați, a fondat o societate cu capital social : Careers Incorporated. Obiectivul societății : recrutarea de cadre științifice și tehnice pentru companiile americane. Echipa domnului „Brain Drain" (denumire ce i-a fost atribuită de presa engleză) opera la început doar în Statele Unite. Dar penuria de cadre foarte calificate creștea permanent. Surprinzător, poate, dar învățămîntul superior american produce un număr insuficient de specialiști în raport cu dezvoltarea activității de cercetare și cu cerințele diferitelor ramuri industriale. În spitalele americane, 27 la sută din personalul medical este de origine străină : pentru a-l înlocui cu cetățeni americani ar trebui să se înființeze 30 de facultăți noi de medicină. S-a calculat că S.U.A. au nevoie anual de 75 000 de ingineri noi, în timp ce „producția națională" se cifrează doar la 45 000. Cum poate fi acoperită diferența de 30 000 de ingineri ?

Soluția cea mai ușoară se considera a fi importul de specialiști. În acest fel, s-a ajuns la crearea unei „piețe a talentelor", tot atît de organizată ca și o cotă de valori la Bursa de la New York sau Londra. Specialitatea, vîrsta, diplomele, experiența sînt criteriile de stabilire a cursurilor.

Domnul „Brain Drain" și-a îndreptat privirile spre celălalt țărm al Atlanticului. A început în 1963 cu Anglia, al cărei potențial tehnologic îl tenta. De atunci vine de mai multe ori pe an la Londra. Descinde la hotelul Hilton și trimite anunțuri în presă, prin care oferă tinerilor cercetători sau specialiștilor cu renume perspectiva unor contracte avantajoase în S.U.A. Argumentul clasic : firmele industriale pe care le reprezintă oferă salarii de trei ori mai mari decît cele britanice. Numai în cursul unei singure șederi în capitala londoneză, Douglass a recrutat 1 400 de cercetători și ingineri pentru 30 de societăți americane din industriile aeronautică, electronică, chimică... Nu de mult, el și-a anunțat intenția de a „vizita alte țări europene", Suedia, Olanda și Franța. William Douglass a creat numeroși emuli. Unele firme americane nici nu mai fac apel la intermediari. Mari companii ca Boeing, Westinghouse, Allied Chemical duc propria lor operațiune de recrutare. Un exemplu dintre cele mai recente este cel al societății Boeing care a lansat la Paris ofensiva de „completare" a echipelor care, la Seattle, lucrează la aparatul Boeing 747, rivalul direct al proiectului franco-englez Concorde. Ajungem astfel și la o altă explicație a „absorbției" : concurența. Fiecare absolvent de universitate „importat" reprezintă o lovitură dată concurenților din țara de origine care l-ar fi putut angaja.

Se constată că Marea Britanie este cea mai afectată dintre țările care pierd specialiști și aceasta nu în valoare relativă, ci absolută. Emigranții săi sînt de două ori mai numeroși decît cei din Germania federală și, împreună cu Franța, raportul depășește 1 la 10. Diferența față de celelalte țări este că, în cazul Angliei, ritmul plecărilor crește mult mai rapid (în 1964 a fost de două ori mai mare decît în 1961). În 1966, peste 1 000 de savanți britanici au trecut Atlanticul. Raportul grupului de lucru cu privire la migrația britanică, intitulat „Exodul creierelor" și publicat la mijlocul lunii octombrie, apreciază că emigrația a sporit de la 3 200 (1 900 ingineri și 1 300 oameni de știință) în 1961, la 6 200 (4 200 de ingineri și 2 000 oameni de știință) în 1966. Această „emoragie" (a cărei cauză trebuie explicată și prin comunitatea de limbă), cu efecte deosebit de grave, neliniștește profund guvernul englez. Numeroasele rapoarte oficiale subliniază că „emigrația a creat viduri serioase în efectivul științific al țării" și că, printre savanții care părăsesc Anglia, mulți sînt peste nivelul mediu. (Cazul cel mai recent este cel al lui Peter Murray, director-adjunct al Centrului de cercetări atomice de la Harwell, angajat de compania americană Westinghouse.) Opoziția conservatoare a făcut din aceasta una din temele sale favorite : în cursul unei recente dezbateri din Camera Comunelor, Quintin Hogg — fost ministru conservator — a acuzat guvernul de a fi răspunzător de acest „exod de inteligență", care reprezintă „un afront la demnitatea noastră națională".